

RESUM

En aquest projecte es presenta una **Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena**, que ha de servir per definir el marc gestor del desenvolupament d'aquest espai rural.

Es pretén dinamitzar el sector agroramader, forestal i de serveis per tal de millorar la situació socioeconòmica de la Vall de Llémena. Això ha d'ajudar a fixar la població al territori, i tenir en compte la integració de les accions a les potencialitats i requeriments del medi.

Amb aquesta finalitat, s'han definit una sèrie de línies estratègiques on s'han proposat accions per la **Producció Agrària Ecològica** i la **Integració del turisme a l'activitat agrària**.

Aquestes accions s'han basat en les opinions i els suggeriments dels llemenencs, detectats al procés de **Participació Ciutadana**.

PARAULES CLAU

Parc Rural
Vall de Llémena
Participació Ciutadana
Paisatge
Ramaderia i agricultura ecològica
Plantes Aromàtiques i Medicinals
Agroturisme i Turisme Rural

ÍNDEX

1. Presentació	pàg. 6
2. Introducció	pàg. 7
2.1. Localització de l'àrea d'estudi	pàg. 8
2.2. Situació juridicoadministrativa	pàg. 9
2.3. Enquadrament geològic de la Vall de Llémèna	pàg. 10
2.4. Descripció de la Flora i la Fauna	pàg. 10
3. Objectius del projecte	pàg. 12
4. Metodologia	pàg. 13
4.1. Elecció del projecte	pàg. 13
4.2. Procediment	pàg. 13
4.3. Comentaris de la metodologia	pàg. 18
5. Parc Rural	pàg. 20
5.1. Definició	pàg. 20
5.2. Objectius	pàg. 23
5.3. Justificació	pàg. 25
5.4. Altres experiències	pàg. 27
6. Diagnosi	pàg. 29
6.1. Anàlisi de dades	pàg. 29
6.1.1. Anàlisi estadístic de la Vall de Llémèna	
6.1.2. Anàlisi estadístic de l'àmbit d'estudi	
6.2. Anàlisi de la percepció social	pàg. 42
6.2.1 Percepció dels agents socials de la Vall de Llémèna - Llistat de problemàtiques.	
6.2.2 Enquestes	
6.3. Anàlisi del paisatge	pàg. 57
6.3.1. Descripció de la subunitat de paisatge: la Vall de Llémèna - Caracterització dels geosistemes de la Vall	
6.3.2. Percepció social del Catàleg del Patrimoni Integral de la Vall de Llémèna	
6.4. DAFO a la Vall de Llémèna	pàg. 77

7. Discussió	pàg. 80
7.1. L'agricultura i la ramaderia	pàg. 80
7.2. El turisme	pàg. 84
7.3. Paisatge lligat a la funció ambiental	pàg. 87
7.4. Adequació de la figura de Parc Rural a la Vall de Llèmena	pàg. 95
8. Línies estratègiques i Propostes	pàg. 99
8.1. 1a línia estratègica	pàg. 99
8.1.1. Agricultura i ramaderia ecològica	
8.1.2. Cultiu de Plantes Aromàtiques i Medicinals ecològiques.	
8.2. 2a línia estratègica	pàg. 121
8.2.1. Agroturisme.	
8.3. 3a línia estratègica	pàg. 129
8.3.1. Apicultura ecològica.	
8.3.2. Aprofitament de recursos forestals no fustaners. La Tòfona	
8.4. 4a línia estratègica	pàg. 133
8.4.1. Dinamització social dels aturats. Projecte de Dona llemenenca.	
8.5. 5a línia estratègica	pàg. 135
8.5.1. Segell de Qualitat: Llèmena Parc Rural.	
8.6. 6a Línia estratègica	pàg. 137
8.6.1. Caracterització dels sòls.	
8.6.2. Anàlisi d'aigües.	
9. Conclusions	pàg. 144
10. Bibliografia	pàg. 153
11. Col·laboradors i agraïments	pàg. 159

Índex de figures

- Figura 1. Mapes de situació i localització de l'àrea d'estudi. **Pàg. 8**
- Figura 2. Actius ocupats per grans sectors d'activitat. Any 2001, per Sant Gregori, Sant Martí de Llémena, Canet d'Adri, Sant Aniol de Finestres i el Gironès. **Pàg. 30**
- Figura 3. Població de Sant Martí de Llémena. **Pàg. 32**
- Figura 4. Població de Canet d'Adri. **Pàg. 33**
- Figura 5. Mà d'obra de Sant Martí de Llémena. **Pàg. 34**
- Figura 6. Mà d'obra de Canet d'Adri. **Pàg. 34**
- Figura 7. Evolució dels sectors agroramader i forestal a Sant Martí de Llémena pel període 1982-1999 **Pàg. 36**
- Figura 8. Evolució dels sectors agroramader i forestal a Canet d'Adri pel període 1982-1999 **Pàg. 37**
- Figura 9. Evolució dels sectors agroramader i forestal a Sant Martí de Llémena i Canet d'Adri per l'any 2005 **Pàg. 40**
- Figura 10. Sector turístic de Sant Martí de Llémena pel període 1996-2005 **Pàg. 41**
- Figura 11. Sector turístic de Canet d'Adri pel període 1996-2005 **Pàg. 42**
- Figura 12. Percepció dels Agents Socials de la Vall de Llémena. Resultats de les entrevistes **Pàg. 44**
- Figura 13. Informació dels enquestats. Procedència i edat. **Pàg. 51**
- Figura 14. Situació actual de l'agricultura i la ramaderia. **Pàg. 52**
- Figura 15. Situació actual del turisme **Pàg. 52**
- Figura 16. Conveniència de millores a la Vall de Llémena. **Pàg. 53**
- Figura 17. Prioritat de millora per als diferents sectors. **Pàg. 54**
- Figura 18. Coneixement de diferents activitats. **Pàg. 55**
- Figura 19. Viabilitat de diferents activitats. **Pàg. 56**
- Figura 20. Conveniència de la implantació d'una figura de protecció. **Pàg. 56**
- Figura 21. Coneixement de la figura de Parc Rural. **Pàg. 57**
- Figura 22. Conveniència de la figura de Parc Rural a la Vall de Llémena. **Pàg. 57**
- Figura 23. Localització dels geosistemes. **Pàg. 60**

- Figura 24. Enquadrament geològic. **Pàg.** 61
- Figura 25. Hàbitats. **Pàg.** 62
- Figura 26. Hidrologia. **Pàg.** 63
- Figura 27. Usos del sòl 2002. **Pàg.** 64
- Figura 28. Temperatura mitjana anual (°C). **Pàg.** 66
- Figura 29. Categories d'humitat (%). **Pàg.** 67
- Figura 30. La feina de pagès. Enquestes del Congrés del Món Rural 2006. **Pàg.** 81
- Figura 31. On es viu millor?. Enquestes del Congrés del Món Rural 2006. **Pàg.** 82
- Figura 32. Usos del Sòl - Any 1987. **Pàg.** 88
- Figura 33. Usos del Sòl - Any 2002. **Pàg.** 89
- Figura 34. La Vall de Llèmena com a connector biològic. **Pàg.** 92
- Figura 35. Hàbitats i Espais Protegits. **Pàg.** 94
- Figura 36. Ampliar les zones protegides de Catalunya?. Enquestes del Congrés del Món Rural 2006. **Pàg.** 95
- Figura 37. Proposta de Parc Rural a la Vall de Llèmena. **Pàg.** 98
- Figura 38. Evolució de la producció Agrària Ecològica (1995-2005). **Pàg.** 101
- Figura 39. L'agricultura ecològica a les comarques gironines. **Pàg.** 101
- Figura 40. Cicle de producció i obtenció de PAM. **Pàg.** 114
- Figura 41. Població desocupada del 1991 i 2001. **Pàg.** 134
- Figura 42. Procés de Gestió de Sòls Contaminats. **Pàg.** 138
- Figura 43. Zones Vulnerables per nitrats. **Pàg.** 142

1. PRESENTACIÓ

L'assignatura de *Projecte* de quart curs de la llicenciatura de **Ciències Ambientals**, ens va engrescar per l'elaboració d'aquest projecte *Proposta de Parc Rural a la Vall de Llénena*. Volíem posar en pràctica i consolidar aquells coneixements referents a la gestió del territori, i al mateix temps, enriquir-nos de la seva realitat social.

La motivació per aquest projecte va sorgir de l'interès pel medi rural. De manera que després de endinsar-nos dins la realitat de la Vall de Llénena, ens varem enriquir dels coneixements de la població. Per tant, sempre hem tingut la **inquietud per analitzar el territori, el seu respecte i estima, i la implicació social per millorar-ne la gestió.**

A partir de la proposta de Parc Agrari del projecte de Ciències Ambientals sobre les "*Repercussions de la PAC a la Vall de Llénena*"¹; varem decidir endinsar-nos més a fons en l'estudi d'aquest territori, i apostar per uns objectius on la clau del desenvolupament territorial fossin els mateixos agents socials. És aquí on neix la nostra proposta de **Parc Rural a la Vall de Llénena**.

A més a més, un incentiu era que cap de les quatre membres del grup és de la Vall de Llénena, ni hi tenia cap vinculació a l'inici d'aquest projecte. És per aquest motiu, que es va creure necessari treballar la **participació ciutadana**² com a eix central de la *Proposta de Parc Rural a la Vall de Llénena*.

¹ Anna Batet, Núria Duarri, Neus Gómez i Neus Monllor. Projecte de Ciències Ambientals; **Repercussions de les ajudes agràries comunitàries sobre el territori de la Vall de Llénena**; Girona, curs 2002-03.

² Entesa com la presa de contacte amb la ciutadania per tal de prioritzar el que realment és important pel territori i per la seva gent, per sobre dels idearis polítics. El seu objectiu és agrupar persones amb ganes de participar i aportar idees, i impulsar d'aquesta manera, la consulta ciutadana en la presa de decisions.

2. INTRODUCCIÓ

El concepte de Parc Rural és utilitzat per designar les principals activitats econòmiques, els espais naturals i culturals, que posseeixen una significació especial en el territori de la Vall de Llénena.

Aquest territori i les formes de vida que hi conflueixen, han definit unes zones que tenen una importància paisatgística reconeguda i un valor ecològic creixent. Al mateix temps de copsar la bellesa, s'ha d'interpretar la influència que al llarg dels segles han tingut els habitants de cada lloc en la configuració d'un entitat diverses però ben definides.

La figura de Parc Rural ha estat triada a partir de l'anàlisi de les principals característiques i cadascuna de les problemàtiques associades a la Vall de Llénena. No és una tria a l'atzar, sinó que és fruit de l'anàlisi totes les possibles figures de protecció, i de la consideració d'aquesta com la més adient pel que fa a l'objectiu de preservar i dinamitzar el territori.

El Parc Rural, és una aposta innovadora en l'àmbit de figures de protecció. Aconsegueix ser una eina eficaç per a valorar, dinamitzar i protegir un medi rural amb grans qualitats paisatgístiques, ecològiques i socials. Es considera una eina de conservació, però, per altra banda, no deixa d'afavorir-ne el desenvolupament econòmic mitjançant activitats respectuoses amb el medi, tot i preservant el caràcter rural del territori.

En el cas de la Vall de Llénena, s'ha considerat que aquesta era la figura de protecció més adient ja que es tracta d'un indret amb un gran potencial pel que fa al patrimoni historicocultural i natural. Per altra banda, l'activitat econòmica de la Vall de Llénena ha experimentat grans canvis en els darrers temps. Cal tenir en compte que, fins fa aproximadament 40 anys, les famílies obtenien la totalitat de les seves rendes de la producció agrícola, ramadera o de l'aprofitament del bosc. Actualment és una part molt petita de població la que viu d'aquestes activitats.

La participació ciutadana ha estat una eina fonamental per a l'elaboració de la diagnosi i per a l'argumentació de bona part de les propostes de desenvolupament aportades com a objectiu del Parc Rural. A partir de la realització d'entrevistes personals i enquestes, s'ha intentat arribar a la població de la Vall, aportant les seves opinions sobre la situació actual i coneixements del territori al contingut del projecte. Aproximant-se a diversos representants de tots els sectors econòmics i socials, s'aconsegueix una major vinculació del projecte amb la realitat social d'aquest territori objecte d'anàlisi.

El paisatge es considera un dels elements vertebradors de la figura de Parc Rural, i és per això, que s'ha efectuat un anàlisi que manifesta i destaca la importància dels elements naturals i del patrimoni historicocultural. Intenta determinar, la vinculació social i individual que presenta la població de la Vall de Llénena amb cadascun d'aquests elements.

Tenint en compte l'extens ventall de possibilitats que inclou un Parc Rural a la Vall de Llénena, i les limitacions que suposa pel fet de ser un projecte de final de llicenciatura, s'ha optat per establir una sèrie de mesures aplicables a una zona

d'estudi més reduïda, seleccionades segons les possibilitats del territori i del grup de treball. Per a la zona d'estudi s'han aplicat tres propostes³, i la resta⁴ són aplicables a tota la Vall de Llénena; les quals s'inclouen dins la figura de Parc Rural.

2.1. Localització de l'àrea d'estudi

La Vall de Llénena es troba al sector meridional de la Serralada Transversal, dins la província de Girona. Forma una unitat geogràfica natural encara que administrativament està dividida en quatre municipis que pertanyen a dues comarques; Sant Aniol de Finestres, que forma part de la Garrotxa i els pobles de Sant Martí de Llénena, Canet d'Adri i Sant Gregori dins els límits del Gironès.

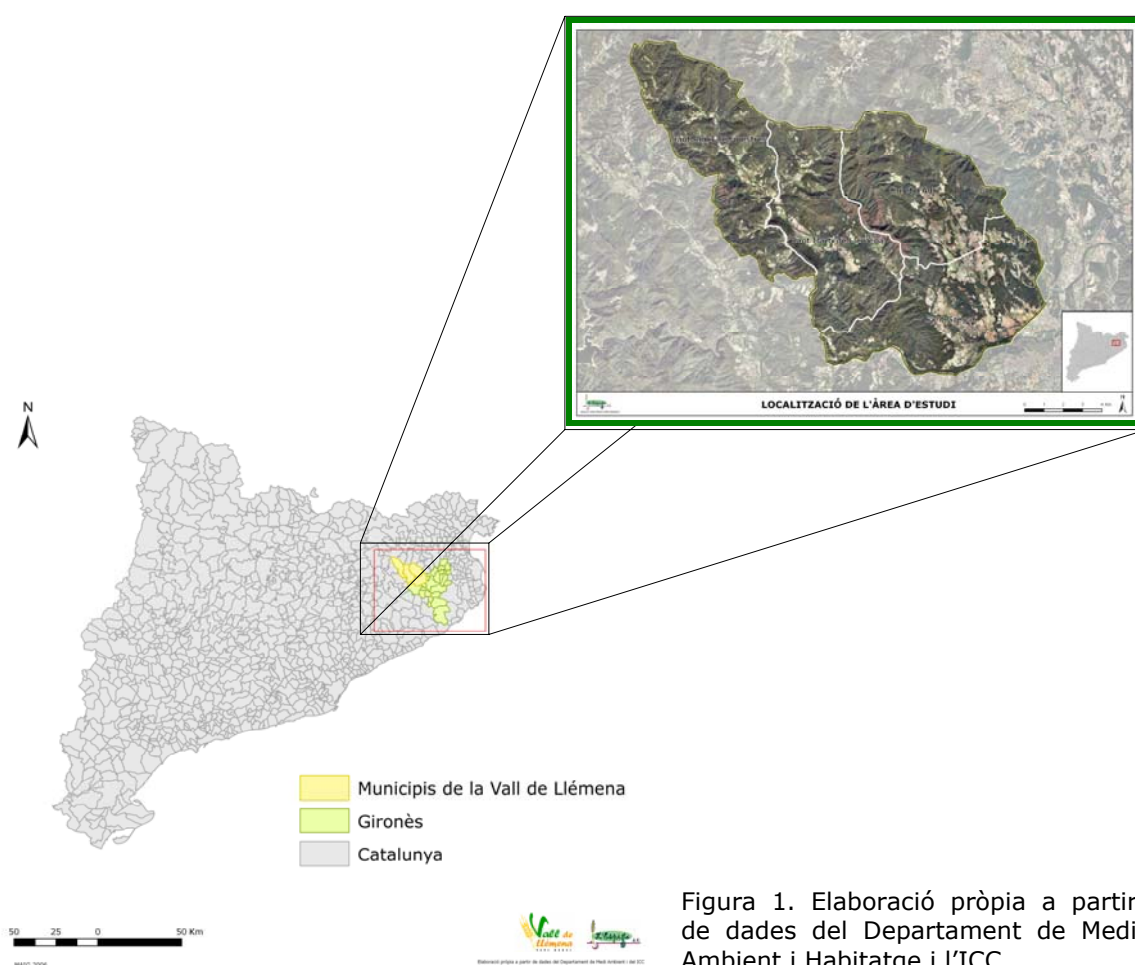

Figura 1. Elaboració pròpia a partir de dades del Departament de Medi Ambient i Habitatge i l'ICC

Amb una orientació predominant de nord-oest a sud oest, la conca hidrogràfica del riu Llénena s'estén des del sud-est de la comarca de la Garrotxa dins a l'oest de la comarca del Gironès. Queda limitada en el sector oest per les serres de les Medes, Sant Roc, Santa Elena i Sant Grau. El sector est queda emmarcat per les serres de Finestres, Portelles, serrat de Cadalt i els pujols de Bruguerol, Montcal i Sant Medir.

³ Veure a l'apartat 8.1. i 8.2.

⁴ Veure a l'apartat 8.3., 8.4., 8.5. i 8.6.

El cim més elevat de la zona és Puigsallançà, a Finestres, que assoleix una alçada de 1026 m. També cal destacar el cim del Puigsou, a Rocacorba, amb 992 m.

Dels quatre municipis que constitueixen la Vall de Llénena, el més proper a Girona, és Sant Gregori a una distància de 3 Km. Aquest terme integra diversos nuclis de població; Ginestar, Cartellà, Sant Medir, Constantins i part de Taialà i Domeny. Consta d'una població total de 2.844 habitants, una superfície total de 49'3 km² i una densitat de 57'7 hab/km².

Canet d'Adri, és el municipi situat al nord-est. Compta amb una població de 564 persones, repartides entre els pobles de Rocacorba, Biert, Adri, Montbó i Montcada els quals ocupen una superfície total de 44'3 km² corresponent a una densitat de 12'7 habitants/km².

Sant Martí de Llénena es tracta del municipi situat a l'extrem nord oest de la comarca del Gironès. Està format per les poblacions de Granollers de Rocacorba, les Serres, el Pla de Sant Joan i Llorà. En total sumen una població de 526 habitants i ocupen una extensió de 43'2 km². La densitat de població és de 12'2 hab/km².

Sant Aniol de Finestres és el municipi situat a l'extrem nord oest i a l'extrem sud est de la comarca de la Garrotxa. Està format per tres pobles; Sant Esteve de Llénena, Sant Aniol i la Barroca. Aquests, sumen un total de 286 habitants i ocupen una extensió de 47'7 km² així com resulten tenir una densitat de 6 habitants/km².

Actualment no existeix cap tipus d'administració que abasti el conjunt de la Vall de Llénena, degut a la pertinença a diferents comarques. Tot i això, hi ha algunes entitats que despleguen les seves activitats en el conjunt del territori, com és l'Ateneu de la Vall de Llénena, la Mancomunitat de Municipis i l'Associació de Defensa Forestal (ADF).

La comunicació de la Vall de Llénena es basa principalment en la carretera comarcal de Girona a les Planes d'Hostoles, que enllaça els municipis de Sant Esteve de Llénena, Sant Martí de Llénena, Llorà, Ginestar i Sant Gregori amb Girona. D'aquesta via se'n desdobra una carretera local que comunica aquests municipis amb Canet d'Adri i que continua fins a Adri.

2.2. Situació juridicoadministrativa

Els quatre municipis de la Vall de Llénena tenen regulat el planejament urbanístic a partir de les Normes Subsidiàries les quals han estat aprovades i publicades al DOG:

Canet; 10 de març del 1999, 21 de juny del 1999

Sant Gregori; 27 de febrer del 1987, 21 de juny del 1999

Sant Martí de Llénena; 9 d'octubre del 1996, 18 de desembre del 1996

Sant Aniol de Finestres; 17 de març del 1993, 26 de maig 1993

2.3. Enquadrament Hidrogeològic de la Vall de Llémèna

La formació geològica de la Vall de Llémèna té origen en una sèrie de falles normals esglaonades que es disposen en direcció NO-SE. Aquestes, són les causants directes de la individualització, el desplaçament i la basculació d'un conjunt d'unitats morfoestructurals que configuren el relleu actual. Les falles més importants, ordenades de sud a nord són la de Llorà i la d'Adri. L'escolament superficial de les aigües ha aprofitat aquestes zones de debilitat per anar excavant, i amb el temps, crear l'actual xarxa fluvial.

Aquesta unitat geogràfica comprèn una gran varietat de materials; des de roques del paleozoic, fins a les formacions que encara avui es dipositen. Destaquen el conjunt paleocènic, que constitueix bona part de la zona muntanyosa que encercla la Vall de Llémèna. El neogen es troba formant un conjunt de relleus lleugerament ondulats entre Canet d'Adri i Sant Gregori. Al quaternari pertanyen les acumulacions de material al·luvial que omplen el fons del conjunt de valls de les rieres de la Vall de Llémèna. Aquests dipòsits es troben localment associats a formacions travertíniques.

Un dels aspectes més remarcables de la geologia és el vulcanisme quaternari. Distribuïts de ponent a llevant s'hi troben 6 volcans: Puig de les Medes, Puig Moner, Granollers de Rocacorba, Puig de la Banya del Boc, Clot de l'Omera i Puig d'Adri. Cal esmentar, a més, les restes d'una colada de lava, visible al talús de la carretera GI-531.

Hidrologia

La riera de Llémèna, que solca tota la Vall de Llémèna en direcció nord-oest, sud-est, neix al terme de Sant Aniol de Finestres, als barrancs de Matabous i de la Fosca, que es formen al peu dels volcans de Santa Pau. Continua el seu trajecte passant per Sant Esteve de Llémèna, Sant Martí de Llémèna, el Pla de Sant Joan, Llorà, el Ginestar i Sant Gregori. Desemboca directament al riu Ter, dins el terme municipal de Sant Gregori. Durant aquest recorregut, la riera va beneficiant-se dels torrents més o menys cabalosos que li van aportant l'aigua provinent de les diferents serralades que es troben a banda i banda de la Vall.

És d'origen pluvial de cabal petit i irregular. Té 30 Km de longitud i un marcat caràcter mediterrani. A l'estiu pot arribar a quedar sec en alguns trams, mentre a la tardor i primavera creix el seu cabal degut a la irregularitat de les pluges.

El terme municipal de Canet d'Adri és l'únic dels quatre que formen part de la Vall que no es veu travessat per la riera de Llémèna. Per altra banda, està regat, per la riera de Canet i el rierol Gàrrep que en són afluents.

Altres rieres que s'hi poden trobar són la riera de Rocacorba, el torrent Riusec o Reixec, el torrent Pedrola i el Cagarot.

2.4 Descripció de la Flora i la Fauna

La diversitat topogràfica de la Vall de Llémèna comporta amb ella mateixa, una gran varietat d'hàbitats. La zona muntanyosa, que ocupa la major part del terme municipal, està composta bàsicament per boscos d'alzines, roures, alzines sureres, i castanyers. En algun indret més humit es poden trobar fagedes i bosquets caducifolis de fonal. Al pla s'hi troben els camps de conreu i a tocar dels cursos d'aigua resten els arbres de riera com el pollancre, el plàtan i el vern.

La fauna és rica sobretot pel que fa les espècies d'ocells, rèptils i amfibis. Al costat dels cursos d'aigua es troben una gran varietat d'ocells com; els blauets, les cueretes, els sits, els pinsans, els llorers, els esparvers, els tords. Els rèptils que hi són més comuns són els llargardaixos verds, les serps i les ninoies. Els amfibis més destacables són les granotes i els gripaus. És remarcable, a més, la presència, en trams d'aigua molt nets, els musclos d'aigua dolça, concretament l'espècie *F. Unionides*, uns bivalves que estan a la llista de les deu espècies més amenaçades d'Europa segons la WWF/Adena. Pel que fa als camps de conreu i als prats oberts es poden trobar perdius, guatlles, mussols, xibeques, òlibes i fins i tot, alguna àguila. Pel que fa als mamífers, conviuen als boscos, conills, guilles, esquiroles i porcs senglars entre d'altres. En aquest mateix entorn és on es troben els pinsans, els durbecs, els pica-soques i els pigots.

La Vall de Llémena està conformada per una sèrie d'espais que per la seva importància ecològica i singularitat han estat protegits per diferents figures.

Així, el terme municipal de Sant Aniol de Finestres conté, a la seva vessant nord oest, una part Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Per altra banda, el Pla d' Espais d' Interès Natural inclou dues zones que també formen part de la Vall. Es tracta del Puig de la Banya del Boc i de les Muntanyes de Rocacorba.

Finalment, cal afegir que el riu Llémena forma part, en molta de la seva extensió, de la Xarxa Natura 2000, i a més, el seu curs hi queda totalment representat amb l' actual proposta d'ampliació.

3. OBJECTIUS DEL PROJECTE

L'objectiu principal d'aquest projecte és definir les bases per a la creació d'un Parc Rural a la Vall de Llénena. Aquesta figura es proposa com a fil conductor per tal d'incentivar un desenvolupament rural ordenat, planificat i que concordi amb el model d'equitat territorial. Essent al mateix temps, una aposta de futur complementària a les activitats de la unitat de la Vall de Llénena.

Per aconseguir aquest objectiu general es treballa, dins la proposta de Parc Rural, en quatre objectius concrets:

- Elaboració d'una **diagnosi** de la zona d'estudi a la Vall de Llénena (municipis de Canet d'Adri i Sant Martí de Llénena); per detectar les problemàtiques sector agroramader i el turisme com a complement de l'activitat agrària.
- Anàlisi de la percepció, integrant el procés de la **Participació Ciutadana** a les poblacions de Sant Martí de Llénena i Canet d'Adri en l'establiment de les bases d'una millora de gestió del territori de la Vall.
- Identificar i difondre el valor de les activitats agrícola i ramaderes, així com els elements del Patrimoni que constitueixen el **paisatge de la Vall de Llénena**.
- Elaborar diverses **propostes** aplicades a la **zona d'estudi** per a dinamitzar l'activitat del Parc Rural de la Vall de Llénena.

4. METODOLOGIA

La Metodologia és l'esquema i classificació del Projecte en apartats, explicant per a cadascun d'ells com han estat treballats i les fonts on s'ha trobat la informació. És una eina clau per mostrar de manera resumida i esquemàtica l'ordre del projecte i la informació que conté.

4.1. Elecció del Projecte

El projecte de **Proposta de Parc Rural a la Vall de Llénena**, sorgeix de la iniciativa de treballar en temàtiques properes al desenvolupament rural i amb la participació ciutadana de manera conjunta.

En l'elecció de la zona, s'han tingut en compte aspectes com la proximitat a la ciutat de Girona, pel fet de facilitar el contacte amb la gent de la Vall de Llénena i de ser una àrea accessible per les possibilitats de l'equip tècnic de projecte. Altres aspectes han estat el conjunt de característiques clau que presenta i que són estratègiques alhora de tenir en compte el seu planejament, com ara el declivi de l'agricultura, la creixent urbanització, la bona accessibilitat, la dependència de Girona o el seu patrimoni natural.

4.2. Procediment

Fase preliminar

En aquesta primera fase s'ha seguit una metodologia **inductiva**, a la presa de contacte amb el marc territorial i conceptual de la Vall de Llénena. I en la que s'han consultat les següents fonts:

- estudis i projectes previs de la Vall de Llénena.
- publicacions referents als aspectes socioeconòmics, històricoculturals i naturals de la Vall.
- documents facilitats per les diferents Administracions locals.
- inventaris, estudis, i projectes de connectivitat facilitats pel CILMA.
- bibliografia i cartografia diversa de la Universitat de Girona i de la Cambra Agrària.

La proposta de Parc Agrari que emergia del projecte de Ciències Ambientals sobre les *"Repercussions de la PAC a la Vall de Llénena"*⁵, va portar a la recerca d'informació respecte aquesta; i les diferents figures de protecció existents: Parc Natural, Parc Agrari, Parc Fluvial, Parc Cultural, Parc Agroalimentari, Espai Rural i Parc Rural.

S'ha seguit una metodologia inductiva, amb consulta de webs com: <http://mediambient.gencat.net>, o <http://www.creaf.uab.es>; com la **deductiva**, amb entrevistes obertes i personalitzades, als directors dels Parcs Agrari del Baix Llobregat i del projecte de Parc Rural del Montserrat.

A més dels recursos bibliogràfics i de les entrevistes, amb el propòsit d'obtenir una visió més global i íntegra de la realitat de la Vall; es va voler iniciar el treball de camp en aquests primers estadis del projecte.

⁵ Anna Batet, Núria Duarri, Neus Gómez i Neus Monllor. Projecte de Ciències Ambientals; *Repercussions de les ajudes agràries comunitàries sobre el territori de la Vall de Llénena*; Girona, curs 2002-03.

DIAGNOSI

Fase prèvia

En aquesta fase s'ha concretat l'àmbit d'estudi, l'escala i el nivell de detall. Per això, després d'analitzar tota la informació de la Vall, s'han considerat com a **zona d'estudi** els termes municipals de Sant Martí de Llémena i Canet d'Adri. Aquests dos municipis són representatius del sector agroramader i turístic, i el fet de presentar unes característiques similars per aquests dos sectors i per situar-se al centre de la Vall, agilitzava el seu anàlisi. Sant Aniol de Finestres s'ha descartat de la zona d'estudi, perquè forma part de la comarca de la Garrotxa i el seu anàlisi exhaustiu, es presentava com una limitació per la disponibilitat de l'equip tècnic. Sant Gregori, malgrat ser el nucli més proper a Girona, tampoc s'hi ha inclòs per presentar unes característiques que no s'adequaven als objectius específics del projecte.

La tria d'aquests dos municipis s'ha fet també a fi de guanyar eficiència en funció del temps i les possibilitats de l'equip de treball. Tot i així per l'aplicabilitat de la figura de protecció a tota la Vall, caldria estendre l'anàlisi exhaustiu a la resta dels municipis que la conformen.

S'han seleccionat també, els **factors** que de forma significativa requerissin una ràpida actuació, i que tinguessin una incidència més immediata en la implicació dels agents. En aquest sentit s'han elegit els sectors agroramader i turístic.

Fase inicial

Un cop feta l'elecció de la zona d'estudi i dels sectors a treballar, s'ha prosseguit al recull d'informació:

- Metodologia inductiva:

Informació del medi social i econòmic de Canet d'Adri i Sant Martí de Llémena:

Totes les dades especificades han estat obtingudes de la pàgina web de l'Institut d'Estadística de Catalunya (www.idescat.net):

- Censos de població i padrons d'habitants dels anys 1981, 1986, 1991, 1996, 1999, 2001 i 2005.

Informació de l'activitat agrària, ramadera, i l'hostaleria:

- Censos agraris dels anys 1982, 1989 i 1999.
- Dades de mà d'obra classificades per branques; dels sectors agrari, ramader i hostaler dels anys 1991, 1996 i 2001.

Aquestes dades de censos i mà d'obra s'han obtingut de la pàgina web de l'Institut d'Estadística de Catalunya (www.idescat.net). De la mateixa font estadística, a més a més:

- Estadístiques agràries 2004 i 2005 facilitades pel Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya (DARP).
- Registre dels establiments del sector turístic de l'any 2005 facilitat per la Oficina Municipal d'Informació al consumidor, de Girona, que pertany al Departament d'Indústria, Comerç, Consum i Turisme

- de la Generalitat de Catalunya. I dels anys 1996, 2000 i 2005 extret de la pàgina web del Institut de Estadística de Catalunya.

- Metodologia deductiva:

En aquesta fase, s'inicia el procés de **participació ciutadana**, eina de treball del projecte, que té continuïtat fins a la fase de desenvolupament de les propostes.

La participació ciutadana inclou la realització d'**entrevistes personalitzades** i d'**enquestes**.

Les **entrevistes personalitzades** s'han realitzat durant els mesos d'octubre del 2005 a abril del 2006. Els entrevistats han estat 37 persones, 20 de les quals eren dels municipis de Canet d'Adri i Sant Martí de Llénena, i els 10 restants de fora de la Vall.

Per completar la participació ciutadana, durant els mesos de març i abril s'han realitzat 23 **enquestes**, tant a persones de la Vall, com a persones de fora la Vall de Llénena. Aquestes enquestes s'han treballat en dos blocs; el primer, es va fer aprofitant l'assistència a la **Taula Rodona sobre Producció Agroalimentària Ecològica a la Vall de Llénena**⁶, en el que es van respondre un total de 13 enquestes⁷.

Per la realització del segon bloc, es va perfeccionar l'enquesta, de manera que es van corregir les errades detectades a la primera volta i es van obtenir els resultats de 10 enquestes més⁸.

Fase intermèdia

Pel procediment del projecte, s'ha elaborat un esquema de treball que es vertebrava en dues eines; la participació ciutadana i els Sistemes de Informació Geogràfica (SIG). Totes dues han estat treballades dins l'àrea d'estudi i per cadascun dels anàlisis corresponents, detallats a continuació:

Per a la realització de l'**anàlisi de les dades**, treballat a partir de les **dades estadístiques** extretes de la fase inicial, i la informació de la **Participació Ciutadana**, s'han creat una sèrie de gràfics i quadres, que han permès una valoració del tres sectors (agrari, ramader i turístic) de la zona d'estudi.

A més a més, els **Sistemes de Informació Geogràfica** (SIG) han permès la realització d'una base cartogràfica de la Vall de Llénena, creada a partir de diferents capes obtingudes de les pàgines web del: Centre de Recerca Ecològic, Agrari i Forestal (<http://www.creaf.uab.es>), del Institut Cartogràfic de Catalunya (<http://www.icc.es/>) i del departament de Medi Ambient (<http://mediambient.gencat.net/cat>), de la secció de cartografia digital.

Amb aquest sistema s'ha procurat aportar una perspectiva visual de la combinació dels elements, tant naturals com antròpics, aplicats a l'àrea estudiada.

Les representacions gràfiques resultants són:

- 1.- Localització de l'àrea d'estudi.

⁶ Taula rodona organitzada per DINAMIS, el 31 de març, a la biblioteca de Sant Gregori i dirigida per Neus Monllor.

⁷ i ⁸ Consultar l'apartat 1 de l'Annex. Enquestes realitzades

- Caracterització paisatgística classificada en geosistemes:

- 2.- Localització dels geosistemes
- 3.- Enquadrament geològic
- 4.- Hàbitats
- 5.- Hidrologia.
- 6.- Usos del sòl 2002
- 7.- Temperatura mitjana anual (°C)
- 8.- Categories d'humitat (%)

Per a la plasmació de l'**anàlisi del Paisatge** s'han utilitzat ambdues eines. Per una part, la **participació ciutadana** ha donat lloc a la realització d'entrevistes personalitzades a persones de la Vall, les quals coneixen bé el territori i les seves costums. Així com també es va fer referència a la valoració del paisatge, al segon bloc d'enquestes que es van realitzar unes quantes preguntes sobre la freqüentació d'algunes zones o rellevància d'aquestes.

Per altra part, els **Sistemes de Informació Geogràfica** han donat lloc a la realització d'un mapa, el qual fan més palpable la figura del Parc Rural, ja que inclou les propostes aplicades a la zona d'estudi i els diferents usos del sòl.

Fase final

A partir dels dos anàlisis conclosos a la diagnosi, s'ha realitzat una **Discussió**, que inclou tots els sectors estudiats tan de l'anàlisi estadístic com també del de paisatge, element clau per a l'estudi de Parc Rural.

En aquest apartat de Discussió, s'integren les mancances i les problemàtiques detectades des d'ambdós anàlisis; i les propostes sorgides del procés de participació ciutadana.

La discussió realitzada, s'estructura en diferents apartats, els quals són:

- Agricultura i Ramaderia
- Turisme
- Paisatge lligat a la funció ambiental de la zona.
- Parc Rural

Aquests quatre es discuteixen de manera paral·lela i alhora conjunta, ja que estan estretament lligats.

A la discussió de paisatge lligada a la funció ambiental de la zona hi ha la següent cartografia:

- 9.- Usos del sòl – any 1987
- 10.- Usos del sòl – any 2002
- 11.- La Vall de Llémena com a connector biològic
- 12.- Hàbitats i espais protegits
- 13.- Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena.

PROPOSTES

Com s'ha citat anteriorment, les propostes a aplicar al Parc Rural de la Vall de Llémena, s'han extret a partir de les problemàtiques detectades a l'àrea d'estudi en la diagnosi i analitzades a la discussió.

Atenent a la demanda palesa en el procés de participació ciutadana, i en funció dels objectius específics del projecte, s'han definit sis línies estratègiques bàsiques:

1a Línia estratègica. Promoure que les explotacions agroramaderes siguin sistemes de producció i comercialització rendibles econòmicament i respectuoses amb el medi.

2a Línia estratègica. Integrar les oportunitats de l'activitat turística a l'activitat agrària.

3a Línia estratègica. Promoure un sistema de producció i transformació local, que gestioni el sector forestal i complementi les explotacions agroramaderes.

4a Línia estratègica. Aconseguir una ocupació local per la població femenina de la Vall de Llénena.

5a Línia estratègica. Dinamitzar la comercialització i promoció d'un segell de qualitat, per tal d'afavorir les oportunitats de la Vall de Llénena.

6a Línia estratègica. Millora de la qualitat ambiental del medi de la Vall de Llénena.

Dins d'aquestes sis línies, s'han definit una sèrie d'actuacions més concretes, les propostes. Per al seu desenvolupament s'ha consultat bibliografia especialitzada i s'han fet entrevistes personalitzades a experts dels diferents camps de les propostes.

La **1a línia estratègica** inclou dues propostes de producció ecològica:

- **Agricultura i ramaderia ecològica.**
- **Cultiu de Plantes Aromàtiques i Medicinals ecològiques.**

La **2a línia estratègica** inclou la proposta d' **Agroturisme**.

La **3a línia estratègica** aporta dues propostes, que són:

- **Apicultura ecològica.**
- **Aprofitament de recursos forestals no fustaners. La Tòfona**

La **4a línia estratègica** té dues propostes, les quals són:

- **Dinamització social dels aturats. *Projecte de Dona llemenenca*.**

La **5a línia estratègica** proposa la realització del **Segell de Qualitat: Llénena Parc Rural**.

La **6a Línia estratègica** té dues propostes, que són:

- **Caracterització dels sòls.**
- **Anàlisi d'aigües.**

Disposa de cartografia digital: 14-- Zones vulnerables per nitrats

CONCLUSIONS

En aquest apartat, s'han considerat els aspectes rellevants, que han resultat dels objectius de la figura de Parc Rural i de les propostes.

Aquestes, s'estructuren de manera sintètica, especificant els canvis que suposaria la figura de Parc Rural a la Vall de Llénena. S'estructura en dos escenaris de futur:

- El primer dels quals correspon després de cinc anys d'aplicar la figura de Parc Rural a la Vall de Llénena.

- El segon correspon després de vint-i-cinc anys, on es compara la situació en el cas que s'hagués aplicat la figura de Parc Rural i en el que no s'hagués aplicat.

4.3. Comentaris de la metodologia

A mesura que s'ha anat coneixent la realitat del territori i la del nostre projecte, han sorgit diferents idees, tant per part del grup de treball com per part de les persones que hem estat en contacte.

Es creu convenient, que per a l' Aplicació de la Figura de Parc Rural de la Vall de Llémena, s'hauria d'ampliar l'anàlisi de la percepció social realitzat per a la zona d'estudi a tota la Vall.

També es creu que després d'aquest estudi s'hauria de fer un seguiment de les propostes realitzades i de les possibles accions a realitzar per l'aplicació de la figura de Parc Rural a la Vall de Llémena.

ESQUEMA METODOLÒGIC:

Fase preliminar

Presa de contacte amb el marc territorial i conceptual de la Vall de Llèmena.

Diagnosi

• Fase prèvia

Concreció de l'àmbit d'estudi i la zona d'estudi

• Fase inicial

Recollida de dades a partir de:

- Metodologia inductiva
- Metodologia deductiva

• Fase intermèdia

Anàlisi de les dades: estadístiques, participació ciutadana i SIG.

Anàlisi paisatge: amb SIG i participació ciutadana.

Definició del concepte del *Parc Rural a la Vall de Llèmena*.

• Fase final

Discussió de l'anàlisi del Paisatge i de l'anàlisi estadístic.

Línies estratègiques i Propostes

Aplicables al Parc Rural a la Vall de Llèmena.

5. EL PARC RURAL A LA VALL DE LLÉNENA

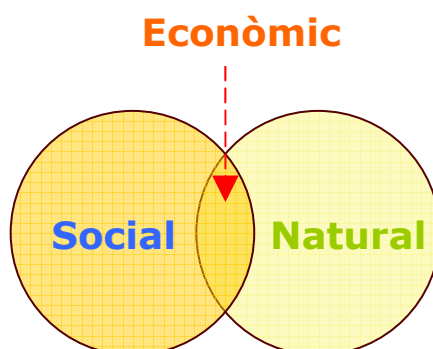
5.1. Definició

La figura de **Parc Rural a la Vall de Llénena** neix de la necessitat de fer compatible el desenvolupament rural de la Vall, amb la preservació del seu territori. Aquesta figura, té per objecte **establir les directrius** necessàries per a la protecció del medi rural⁹, d'acord amb els valors ecològics, paisatgístics, historicoartístics i socioculturals, didàctics i recreatius que s'hi estableixen.

D'acord amb la definició, el **Parc Rural** té una triple funcionalitat:

1. Valorar i preservar el **patrimoni històricoartístic i sociocultural** de la Vall de Llénena.
2. Valorar, potenciar i protegir el **patrimoni natural** de la Vall de Llénena
3. Dinamitzar els sectors agraris, ramaders i turístics, per tal de fer-los **econòmicament** viables.

Els **àmbits** que engloba el Parc Rural de la Vall de Llénena són **el social**, representat per la població i el **natural**, pel medi biòtic. Per altra banda, s'entén el **sector econòmic**, com un vector que pretén establir una relació entre els àmbits social i natural. De manera que sigui el motor per al desenvolupament de les activitats que es puguin dur a terme.

L'àmbit natural del Parc Rural a la Vall de Llénena engloba tres tipus d'ecosistemes entre els quals es detecta una àmplia diversitat tant de flora com de fauna. Aquesta capacitat és deguda a la coexistència de boscos mediterranis, juntament amb els camps de cultiu i els boscos de ribera.

La gran varietat d'ecosistemes i d' heterogeneïtat d'hàbitats que alberga el paisatge mosaic, pren importància en la seva contribució al manteniment de la diversitat d'espècies. La Vall de Llénena es presenta com un connector biològic¹⁰ entre les muntanyes de les Guilleries, la Garrotxa i les Gavarres.

⁹ Veure notícia "El món rural és una peça fonamental de l'equilibri i la vertebració territorial" a l'annex

¹⁰ En aquest cas es fa referència a la **connectivitat ecològica** que "consisteix en l'adequada connexió dels espais naturals per garantir la dispersió de les espècies de fauna i evitar l'aïllament de les poblacions." *Estudi de permeabilitat del corredor d'infraestructures (TGV/AP-7 / A-2/ Ferrocarril) de les comarques Gironines*. Arvensis. Diputació de Girona.

La singularitat dels seus paisatges donada la presència de fenòmens volcànics i per la bellesa que ofereix la combinació dels tres tipus d'ambients, resulten de gran interès.

L'àmbit social, està format per una sèrie de valors i tradicions transmeses per la població de la Vall de Llénena, que formen part del seu patrimoni cultural i permeten que es mantingui viu l'esperit del territori. Pel que fa a festes populars, s'han identificat un gran nombre d'aplecs que es realitzen a les diferents ermites que trobem a la Vall, així com llegendes i costums. Alguns oficis, com el de pagès, els trobem en retrocés degut a que cada vegada un nombre menor de persones s'hi dediquen. Però cal dir que és una activitat que es pot considerar com un tret cultural més, ja que són molts els qui encara conserven el costum de treballar un petit hort per al consum propi.

El patrimoni històricoartístic és l'empremta d'aquesta història i cultura llemenenca, i ve determinat per molins d'aigua, ermites, esglésies, fonts, castells, masies i restes prehistòriques. Així per exemple, és remarcable la presència de l'ermita romànica més antiga de Catalunya.

El sector econòmic s'atribueix a la relació entre els àmbits social i natural dels quals en resulta el valor productiu.

Aquest sector propicia el desenvolupament econòmic alhora que dóna entitat al territori, a partir de les activitats productives que s'hi desenvolupen.

S'hi inclouen les activitats lligades a la terra, com són els oficis de pagès i vinculats al bosc; el turisme, com són els restaurants i allotjaments; i els serveis vinculats al comerç, indústria i construcció de la Vall.

El procés a seguir per la consolidació del Parc Rural a la Vall de Llénena, seria:

- En primer lloc, la formació d'un **Consorci de la Vall de Llénena**¹¹, organisme encarregat de la gestió dels espais protegits pel Parc Rural. Aquest consorci hauria d'estar format pels ajuntaments dels quatre municipis: Sant Aniol de Finestres, Sant Martí de Llénena, Canet d'Adri, Sant Gregori i la Comunitat de Municipis. Cal remarcar la importància de les entitats supramunicipals com el Consell Comarcal i la Diputació de Girona en la viabilitat d'aquesta figura i per tant de la seva inclusió al Consorci.
- En segon lloc, el Consorci de la Vall de Llénena, hauria de redactar i aprovar un **Pla de Gestió i Desenvolupament**¹² de la mateixa. Aquest document ha de servir de base per a una planificació normativa, en la qual es defineixen els objectius i les directives de gestió que cal desenvolupar en el mateix Parc a mitjà i llarg termini. Tot i no tenir un rang normatiu, pretén ser un vehicle de participació, discussió i consens entre els diferents actors socioeconòmics.
- En tercer lloc, s'hauria de redactar el **Pla Especial**¹³ del Parc Rural de la Vall de Llénena aprovat per la Diputació i per l'òrgan competent de l'Administració que s'hagi acordat. Aquest instrument normatiu regula els usos i les activitats permeses dins l'espai protegit.

¹¹ Aquest organisme fa patent la importància del món local i de les entitats socioeconòmiques en la protecció i gestió dels espais.

¹² En el **Pla de Gestió i Desenvolupament**, sobre la base de l'objectiu general del Parc, s'estableixen les línies estratègiques, les mesures d'actuació i els objectius específics per als diferents àmbits de gestió, sempre d'acord amb els membres del Consorci.

¹³ El **Pla Especial** delimita l'àmbit territorial del Parc Rural i en regula els usos i en defineix les infraestructures generals.

5.1.1. Legislació vinculada al Parc Rural:

Actualment la **legislació** espanyola, en la "Ley 4/1989 de Conservación de los Espacios Naturales y de la Flora y Fauna Silvestres", no contempla específicament la figura de Parc Rural.

Tot i això, és remarcable que, segons els criteris per a l'assignació de les categories de la UICN, la figura de Parc Rural s'adequa amb les categories V i VI d'aquest organisme d'influència a nivell mundial.

A continuació s'exposen aquestes dues categories amb les quals, la figura de Parc Rural que es proposa en aquest projecte, quedaria plenament representada;

Categoría V

"Espacios destinados a la conservación de paisajes culturales, resultantes de sistemas tradicionales de uso de los recursos y que mantienen elevados valores naturales, a menudo con elevada diversidad de especies. El mantenimiento de este uso tradicional asociado al desarrollo socioeconómico y la promoción del turismo y el recreo definen esta categoría.

Pueden contener en su interior elementos naturales o culturales singulares o incluso enclaves de ecosistemas bien conservados, pero el criterio de objetivo de gestión predominante debe ser entonces el aplicado.

En España esta figura puede ser de amplia aplicación, dependiendo del criterio que se siga para considerar un paisaje "tradicional". Dentro de esta categoría podrían incluirse la mayor parte de los "parques", en especial las dehesas y otros sistemas tradicionales de explotación de los recursos."

L'objectiu d'aquesta categoria és la de preservar els paisatges culturals; conservar els models d'interacció entre l'home i la naturalesa, amb els valors ecològics, culturals i paisatgístics associats.

Categoría VI

"Área caracterizada en su mayor parte por ecosistemas naturales (al menos 2/3 partes), cuyo objetivo principal es garantizar la protección y el mantenimiento a largo plazo de la diversidad biológica, pero que es compatible con actividades extractivas y productivas, de forma compatible con los objetivos de conservación.

Esta figura es de aplicación conflictiva en España, al ser difícil encontrar áreas en las que concurren las dos circunstancias: tener carácter predominantemente natural y permitir actividades productivas. Algunos bosques explotados con criterios de sostenibilidad podrían entrar en esta categoría. Muchos agroecosistemas con bajos inputs de materiales y energía y ciclos muy cerrados tienen un gran interés para la conservación, aunque no es claro que puedan considerarse "naturales".¹⁴

Aquesta categoria reconeix l'important paper que juguen certes àrees en l'economia de les poblacions rurals. És a dir, està deliberadament establerta per l'ús sostenible dels recursos per part de les poblacions locals.

¹⁴ EUROPARC-España. 2005. Procedimiento de asignación de las categorías de manejo UICN a los espacios naturales protegidos. Oficina Técnica de EUROPARC-España.

5.2. Objectius

El Parc Rural a la Vall de Llénena pretén **valorar i preservar** el territori, tant des del punt de vista cultural com natural. Intenta també **potenciar** tots els aspectes del territori, amb la dinamització d'aquelles activitats o sectors menys beneficiats. Cal recordar que aquesta figura pretén protegir la Vall, però no de manera que impedeixi el seu desenvolupament; sinó que intenta ordenar el territori en funció de les seves característiques i potencialitats.

A llarg termini, els objectius portats a terme a partir de la figura de Parc Rural seran:

1. Delimitació per a tota la Vall, de les diferents tipologies de sòl: urbà, forestal, agrícola, fluvial, industrial, el caràcter paisatgístic i el patrimoni cultural i natural; i d'aquesta manera poder determinar la relació entre ells.

2. Agricultura i ramaderia:

Tant l'agricultura com la ramaderia són activitats molt característiques, i tenen una rellevant importància ecològica i paisatgística. És per aquest motiu que es volen preservar aquestes àrees i potenciar-les.

- Diagnosi: detecció de la situació actual i les principals problemàtiques de les zones de conreu i pastura de la Vall.
- Presa de contacte amb els diferents propietaris de les explotacions agrícoles. Detectar el procés més indicat per revitalitzar cada espai.
- Oferir assessorament sobre modernització de cultius i explotacions ramaderes; tecnologies més eficients, sobretot pel que fa al consum d'aigua i d'energia. Assessorar també sobre els avantatges dels cultius integrats i dels ecològics.
- Consolidació de la població agrària i ramadera, i impuls de joves agricultors professionals.
- Proposta d'afiliació a la xarxa de custòdia del territori per tal d'establir convenis de custòdia amb els propietaris que no tenen recursos per gestionar el terreny.
- Cessió dels terrenys agrícoles en procés d'abandó a persones que tinguin interès en cultivar-los.
- Facilitar l'obtenció de maquinària per compartir entre els membres de la comunitat d'agricultors i ramaders.
- Incentivar la comercialització directa dels productes de la Vall de Llénena des de les cooperatives (que es puguin crear) o des de les agrobotigues, mercats, fires, etc. S'aprofitaria per impulsar la proposta de comercialització de productes amb denominació d'origen: elaboració d'un etiquetatge distintiu de la Vall del Llénena.

3. Forest

La massa forestal representa gairebé un 80% de la superfície total, i és per aquest motiu, que es fa necessària la protecció i la bona gestió del forest. Permetria garantir la seva preservació, evitar el seu abandonament, disminuir els riscos d'incendis forestals i els possibles processos erosius.

- Diagnosi: detecció de la situació actual de les zones forestals de la Vall; principals problemàtiques, activitats que es realitzen i possibles actuacions.
- Elaboració del Pla de Prevenció d'incendis. Presa de contacte amb totes les organitzacions implicades tant en la disminució del risc d'incendi, com en el procés d'extinció dels mateixos.
- Presa de contacte amb els propietaris de les zones forestals i conèixer la seva situació. Aportar informació sobre les subvencions en la implantació de plans de

gestió forestal. Estudiar les possibilitats d'aprofitament o aplicació d'altres activitats als boscos.

4. Espai fluvial

La xarxa fluvial també requereix una atenció especial, amb l'objectiu de potenciar el bon estat del seu entorn i boscos de ribera. És necessari considerar que actuen tant com a refugis de fauna (no només aquàtica i de ribera) com a corredors fluvials, o corredors fluvials i terrestres alhora. És imprescindible potenciar també els boscos de ribera naturals i evitar les noves plantacions d'arbres que puguin perjudicar la vegetació autòctona.

- Diagnosi de l'estat actual dels rius. Pla de millora i recuperació dels espais fluvials, per a un manteniment i millora dels valors ecològics; tant pel que fa la seva diversitat d'hàbitats, com la funció que exerceix de corredor biològic longitudinal i transversal cap a espais naturals contigus.
- Control i seguiment de la qualitat de l'aigua subterrània i superficial
- Estudi de flora i fauna de ribera de la Vall de Llénena i del seu estat ecològic
- Actuacions per afavorir la millora dels espais de ribera

5. Turisme integrat

Intentar mantenir l'actual caràcter rural dels petits nuclis habitats de la Vall de Llénena, fent del turisme una activitat que permeti posar en valor els trets distintius així com les tradicions dels termes municipals.

- Diagnosi i catalogació de totes les infraestructures existents a la Vall de Llénena dedicades a qualsevol tipus de turisme: restauració, allotjaments, etc.
- Inventari de tots els monuments i construccions que formen part del seu patrimoni històric i cultural (ermites, fonts, esglésies, pobles...). Catalogació i restauració dels camins rurals.
- Potenciació del turisme per tal que esdevingui un element dinamitzador econòmic; orientat cap a una activitat sostenible, de qualitat i en equilibri amb el medi.
- Creació d'itineraris per la zona, que permetin gaudir tant del patrimoni cultural, com social i natural. Prioritzar el turisme educatiu. Millora de camins en mal estat.
- Divulgació entre la població dedicada al turisme, sobre les possibilitats d'implantació d'infraestructures de turisme rural, agroturisme, millores a les instal·lacions (aprofitament i reutilització d'aigua, recollida selectiva, etc.), i escoles de natura, entre altres.
- Proposta de creació d'aules de natura per donar a conèixer el Parc Rural a les escoles del gironès, realitzant activitats tant a les escoles com en el Parc.

6. Innovació

- Realització d'ecoauditories en llars i comerços. Estudi de millora i estalvi de recursos. Sessions informatives i tallers amb la població, per aplicar tècniques de millora i altres mesures.
- Assessorament sobre bioconstrucció i energies renovables, per poder implantar-ho a les noves construccions que es realitzin dins el Parc Rural.
- Impulsar la creació i utilització d'una xarxa de vies verdes, que connectin tota la Vall de Llénena.

5.3. Justificació

Per tal de preservar el patrimoni històricocultural i natural de la Vall de Llénena és necessari un model de gestió del territori que doni resposta a les seves problemàtiques. Aquest model ha de disposar d'una eina administrativa que permeti establir sinèrgies entre els diferents agents socioeconòmics i que faci viables les activitats locals.

Després d'analitzar les diferents figures de protecció i gestió del territori, es determinen les propostes més adients, i que s'avenen amb les característiques d'aquest espai:

El **Parc Natural**¹⁵, es defineix com aquell espai natural d'alt valor ecològic i cultural, que essent susceptible de ser declarat parc, la seva conservació es declara d'interès general de la Nació. Aquest interès s'aprecia si l'espai és representatiu del patrimoni natural, i si inclou algun dels principals sistemes naturals espanyols que es dicten l'annex de la Llei 4/1989. Es tracta d'un espai amb valors paisatgístics i naturals qualificats, la protecció dels quals es fa per a conservar-los de manera compatible amb l'aprofitament ordenat dels seus recursos i amb l'activitat dels seus habitants. El **Parc Agrari**¹⁶, s'entén com l'espai obert i delimitat, el propòsit del qual és facilitar i garantir la continuïtat de l'ús agrari, preservant-lo de la seva incorporació al procés urbà. S'hi impulsen programes específics que permeten millorar i desenvolupar el seu potencial econòmic, ambiental i sociocultural, protegint el patrimoni natural del seu entorn. El **Parc Cultural**¹⁷, comprèn un territori que conté una gran varietat de valors històrics, geogràfics i naturals, i que es protegeixen conjuntament per mitjà d'una sèrie de mecanismes com; les limitacions legals, la difusió dels seus valors o la implicació dels habitants de la zona. Es tracta d'una estratègia de valoració del patrimoni al servei del desenvolupament i la identitat del territori. El **Parc Agroalimentari**¹⁸, permet la recerca en tot allò que fa referència a la producció i transformació dels productes de la terra amb l'objectiu de dotar-los d'un valor afegit. Per tal de donar suport a les explotacions agrícoles i ramaderes es millora l'encaix entre el sector productiu, el transformador i el consumidor. El **Parc Fluvial**¹⁹, integra totes aquelles activitats culturals i d'oci, de caràcter rural i ecològic. Així com també els serveis de la restauració, els esports, la docència, la producció de les indústries, les petites manufactures (artesans, artistes, etc), l'agricultura i les expectatives de negoci teixides a l'entorn de les colònies. A nivell europeu ha esdevingut el model d'aquelles àrees d'industrialització antiga estructurades al voltant d'un sistema fluvial i que cerquen amb dinamisme una alternativa.

Mitjançant l'anàlisi i la diagnosi elaborades, l'equip tècnic de projecte ha valorat que el **Parc Rural** seria la figura de gestió i protecció que més s'adaptaria a les condicions naturals, paisatgístiques i socioculturals de la Vall de Llénena.

¹⁵ Llei 4/1989 de 27 de Marzo, de conservación de los espacios naturales y de la flora y fauna silvestres(*) (BOE núm. 74, de 28 de marzo de 1989)
http://www.linmiter.net/lexique/cat_parco_natural.html

¹⁶ Definició segons les normes urbanístiques del Pla especial de protecció i millora del Parc Agrari del Baix Llobregat.

¹⁷ Javier Díaz Soro *Gerent Parc Cultural del Maestrat*

Parcs culturals d'Aragó: <http://www.naturalezadearagon.com/culturales/index.php>

¹⁸ Definició de la *Torre Marimon*, espai que tant històricament com fins a l'actualitat ha estat fonamental pel desenvolupament de molts treballs de recerca i de formació en l'àmbit de l'activitat agrària.

¹⁹ www.parcfluvial.org

Coneixent la definició que fa Josep Montasell i Dorda²⁰ a aquesta figura de protecció, en l'atribució percentual dels tres àmbits que configuren un Parc Rural (social, ambiental i econòmic), s'ha concretat la figura de Parc Rural a la Vall de Llénena.

La Vall del Llénena és un indret on l'aprofitament del sòl amb finalitats agrícoles és aproximadament del 80%, però on malgrat tot, la població viu, en major part, dels ingressos produïts pel sector dels serveis. Passar d'una economia basada en el sector productiu a una de basada en el sector terciari és una tendència generalitzada en els països desenvolupats. Per això, és remarcable l'elevat percentatge de població dedicada al sector de la producció agroalimentària, comparat amb la resta del territori català, de la qual consta la Vall del Llénena. Aquesta part de la població veu cada dia més complicada la seva continuïtat i l'entrada de joves en aquesta activitat. És per això que s'ha valorat necessària la intervenció d'una administració que actuï globalment per a tota la Vall de Llénena, i que recolzi o emprengui iniciatives que ajudin a fer més viable el treball de la terra. Val a dir que la pèrdua de gestió de sòl agrícola porta també a la pèrdua de biodiversitat –tant faunística com hortícola– i de part de la història del territori.

Si és té en compte que una de les funcions bàsiques del PEIN²¹ és fomentar la millora rural i assegurar el manteniment de les activitats tradicionals de forma compatible amb la protecció dels espais inclosos al Pla²². S'evidencia la compatibilitat dels objectius d'aquest projecte amb els dels tres espais PEIN²³ que hi ha a la Vall de Llénena, al mateix temps que l'aplicació de la figura garantiria la redacció d'un Pla Especial²⁴ i de Gestió a l'espai protegit.

ESPAIS PEIN DE LA VALL DE LLÉNENA:

- les Muntanyes de Rocacorba (amb 2.087,64 ha. totals; 764,31 de les quals pertanyen a Sant Martí de Llénena i 1323,33 ha a Canet d'Adri),
- el Massís de la Banya del Boc (1.002,82 ha)
- i una part del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa (1.384,23 ha), que al mateix temps també és PEIN.

²⁰ Enginyer tècnic agrícola de l'Àrea d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona i director del Parc Agrari del Baix Llobregat

²¹ PEIN, El Conveni sobre la diversitat biològica (Rio de Janeiro, 1992), ratificat per l'Estat espanyol l'any 1994, implica el compromís dels estats signataris d'elaborar estratègies, plans o programes per a la conservació i la utilització sostenible de la biodiversitat.

Els Pla Especial d'Interès Natural és un sistema d'àrees protegides, on s'han de prendre mesures especials per conservar la biodiversitat, i la protecció d'ecosistemes i hàbitats naturals. Cerca la connectivitat biològica i, fins i tot, la continuïtat física, de manera que el sistema esdevingui una autèntica xarxa. En alguns supòsits, els espais naturals protegits tenen com a objectiu el desenvolupament sostenible en zones rurals socioeconòmicament deprimides.

El PEIN té els seus orígens en la determinació legal que fa el capítol III (arts. 15 al 20) de la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals, del Parlament de Catalunya

²² GARRIGÓS, Bernat: Estudi – Proposta sobre Objectius i Directrius per a la Conservació i l'establiment de connexions biològiques entre espais del Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN). (1995).

²³ Dades de: http://mediambient.gencat.net/cat/ciutadans/participacio_publica/ampliacio_natura-2000.jsp

²⁴ Les Muntanyes de Rocacorba i el Puig de la Banya del Boc tenen aprovat de forma definitiva el *Pla Especial de delimitació definitiva* des del 8/2/2000 pel Departament de Medi Ambient. Direcció General de Patrimoni Natural i Medi Físic. (núm. del DOGC 3115).

Així com tota una sèrie Llocs d'Interès Comunitari (LIC) de la **Xarxa Natura 2000**²⁵ amb un total de 194 ha²⁶ en tota la Vall i el Riu Llénena.

Un marc gestor de tota la Vall de Llénena permetria gestionar tot l'espai en conjunt, d'importància en la seva funció com a connector biològic entre les Guillerries, la Garrotxa i les Gavarres. Si també es té en compte que els municipis de Sant Gregori, Sant Martí de Llénena i Canet d'Adri han estat declarats d'alt risc d'incendi per la Generalitat de Catalunya²⁷, i que la major part de la Vall de Llénena és sòl forestal, la figura de Parc Rural adquireix major importància en la gestió de l'espai.

Pel que fa la població dedicada als serveis dels quatre municipis de la Vall de Llénena; val a dir que malgrat ser el sector terciari l'àmbit econòmic predominant; la majoria de la gent desenvolupa la seva feina a fora. Conseqüentment, a la Vall de Llénena les activitats turístiques, podrien impulsar-se per tal de consolidar el sector serveis com a una font d'ingressos estables i una renovació de la concepció del territori.

Tenint en compte la proximitat d'aquest espai rural al nucli urbà de Girona, mitjançant una eina de gestió adequada es podria assolir un turisme integrat i respectuós amb el territori que ajudaria, al mateix temps, consolidar-ne la població.

5.4. Altres experiències de Parcs Rurals

A Europa existeixen diversos indrets catalogats com a Parcs Rurals. L'Estat Francès és un referent en les iniciatives per al desenvolupament rural. Per tal de reduir les desigualtats en el desenvolupament del territori nacional francès, s'han creat una sèrie de zones beneficiàries d'ajudes financeres i un règim fiscal derogatori. Aquestes s'anomenen Zones de Revitalisation Rurale (Z.R.R.) i estan creades a partir de la Llei d'Orientació pel Planejament i el Desenvolupament del Territori²⁸.

Un exemple d'iniciativa similar és el Terra Nova Rural Park, a Anglaterra. Per tal de preservar una zona natural de Richmeon, l'alcalde d'aquest municipi proposa la creació d'un Parc Rural de 26 hectàrees. La iniciativa de l'ajuntament vol protegir una àrea rural on encara hi cultiven algunes famílies. L'objectiu és preservar el paisatge rural equilibrant l'agricultura, la fauna i els usos recreatius.

A l'Estat Espanyol s'ha trobat una Comunitat Autònoma que fa ús d'aquesta figura, es tracta de les **Illes Canàries**, en les que s'han creat; el **Parque Rural de Frontera** (El Hierro), el **Parque Rural de Valle de Gran Rey** (La Gomera), el **Parque Rural de Anaga** (Tenerife), el **Parque Rural de Teno** (Tenerife), el **Parque Rural del Nublo** (Gran Canaria), el **Parque Rural de Doramas** (Gran Canaria) i el **Parque Rural de Betancuria** (Fuerteventura). Aquests espais protegits estan inclosos dins la legislació autonòmica del Govern de Canàries per la Ley 12/1994 de los Espacios Naturales de Canarias, i la definició que s'hi troba és la següent:

²⁵ La Xarxa Natura 2000 té com a objectiu la conservació de la biodiversitat, de forma compatible amb el manteniment de l'activitat humana que es desenvolupa en aquests espais. La Directiva Hàbitats, aprovada el 1992 per tots els estats de la Unió Europea, crea la xarxa Natura 2000.

²⁶ Segons la proposta d'ampliació de la Xarxa Natura 2000 aprovada per la govern de la Generalitat de Catalunya al mes de juliol del 2006.

²⁷ Dades de <http://mediambient.gencat.net>

²⁸ Plan de Développement Rural National - Mise à jour octobre 2004 - 96/334 (Ministère de l'Agriculture, de l'Alimentation, de la pêche et des affaires rurales)

"Parques Rurales son aquellos Espacios Naturales amplios, en los que coexisten actividades agrícolas y ganaderas o pesqueras, con otras de especial interés natural y ecológico, conformando un paisaje de gran interés ecocultural que precise su conservación. Su declaración tiene por objeto la conservación de todo el conjunto y promover a su vez el desarrollo armónico de las poblaciones locales y mejoras en sus condiciones de vida, no siendo compatibles los nuevos usos ajenos a esta finalidad. En la nomenclatura internacional se corresponden con los espacios de categorías V y VI de UICN".²⁹

A Catalunya, actualment trobem en procés de consolidació el **Parc Rural del Montserrat** que inclou els municipis de Collbató, el Bruc, Esparreguera i Olesa de Montserrat. Conta amb el suport i col·laboració dels municipis inclosos, el DARP, el Consell Català d'Agricultura Ecològica, la Gerència Agrícola del Consell Comarcal, tècnics del Parc Agrari del Baix Llobregat i de l'Oficina Tècnica d'Acció Territorial de l'Àrea d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona.

Aquesta proposta de Parc Rural neix, fonamentalment, de la percepció de la pròpia població dels pobles propers a Montserrat, de la necessitat de preservar el territori del procés d'urbanització que es dona als municipis de les comarques de Barcelona. Entre d'altres mesures es troba la de propiciar els elements necessaris per afavorir que l'agricultura hi sigui una activitat encara més forta o protegint el sòl rústic per tal que aquest no pugui ser requalificat a sòl urbanitzable.

Altres espais que si bé no tenen aquesta denominació concreta apunten al mateix concepte o a un de molt semblant i que cal fer-hi esment són: l' **Espai Rural de Gallecs** que conformat per una superfície rural de 774 ha de l'àrea metropolitana de Barcelona, conta amb una història d'expropiacions i pressió popular que han portat a la seva protecció. El seu objectiu és el protegir i garantir l'aprofitament racional dels recursos, ja que degut a la seva situació de proximitat a Barcelona, la demanda de sòl urbanitzable és molt elevada. L'espai conta amb el Consorci de Gallecs format pels ajuntaments dels diferents municipis i la Generalitat, com a òrgan de govern; i amb el Pla Director Urbanístic PDU de Gallecs, per a poder gestionar aquest emplaçament.

²⁹ Ley 12/1994 de los Espacios Naturales de Canarias.

6. DIAGNOSI

Mitjançant les dades obtingudes sobre **població, agricultura, ramaderia i turisme** dels municipis estudiats, Sant Martí de Llémena i Canet d'Adri s'ha elaborat una anàlisi de la situació d'aquests sectors. Amb aquestes observacions es pretén establir l'evolució que a la que han donat lloc entre els anys 1981 i 2005, en el cas de la població, 1981 i 2001 pel que fa la població per activitats econòmiques i del 1982 al 1999 pel que fa l'evolució de l'agricultura i la ramaderia. Per cada un d'aquests apartats es pretén donar una visió dels possibles motius que han portat fins a l'actualitat.

Prèviament, però, s'ha portat a terme un examen generalitzat per als quatre municipis que conformen la Vall de Llémena en el que es fa referència a aspectes com el creixement de la població i la mà d'obra.

En segon terme s'ha fet una **valoració perceptiva** dels diferents agents socials del territori, on es representen les seves opinions respecte la seva visió actual i futura d'aquest territori.

En tercer lloc se n'ha realitzat un **anàlisi del paisatge** on es descriu i es caracteritza la subunitat de paisatge de la mateixa. Dins d'aquest anàlisi s'hi inclou un Catàleg del Patrimoni Integral de la Vall de Llémena que recull i classifica els elements del patrimoni. Aquest apartat ha estat complementat amb un suport digital de les característiques paisatgístiques de la subunitat de la Vall de Llémena en forma de Base Cartogràfica.

Finalment, en forma de **DAFO**, s'ha fet una reflexió de l'estat actual de la Vall de Llémena i de la seva tendència, tot integrant cadascun dels aspectes tècnics i perceptius recollits en aquesta diagnosi.

6.1. Anàlisi de dades

6.1.1. Anàlisi de la situació socioeconòmica de la Vall de Llémena

En aquest apartat es fa un anàlisi general de la població i de la mà d'obra classificada per sectors dels quatre municipis de la Vall de Llémena. D'aquesta manera es pretén formar una visió global del territori que s'inclourà dins els límits del Parc Rural, abans de centrar-nos en els dos municipis seleccionats com a zona d'estudi.

Població de la Vall de Llémena

A la Vall de Llémena es detecten dues dinàmiques poblacionals (que afecten des dels darrers temps). Mentre que Canet d'Adri, Sant Martí de Llémena i Sant Gregori incrementen en nombre d'habitants, Sant Aniol de Finestres pateix una disminució.

El municipi de **Sant Gregori** ha vist augmentar la seva població, sobretot des del 1991. Aquest creixement és del 34'3%³⁰, i està determinat per la proximitat d'aquesta població a la capital de comarca i de la Demarcació. Rep població dels pobles més petits i apartats de l'interior de la Vall de Llémena així com també de la ciutat de Girona, la comarca i rodalies.

³⁰ Aquest percentatge fa referència al creixement de la població comprès entre els anys 1981 i 2001.

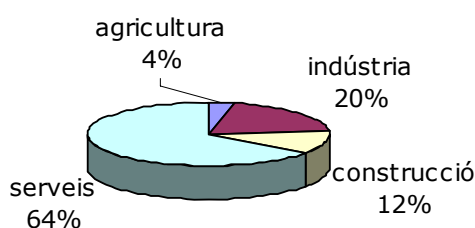
Sant Martí de Llèmena ha incrementat en nombre d'habitants en un 30'5% durant el període del 1981 fins al 2001. Es tracta d'un augment prou significatiu tenint en compte que es troba a l'interior de la Vall de Llèmena.

La població de **Canet d'Adri** també ha sofert un increment, tot i que no és tant important com el dels altres dos municipis. S'ha passat de 438 persones l'any 1981 fins a 519 l'any 2001, el que correspon a un augment total del 18'5%. El fet de que aquest poble es trobi desplaçat de la carretera principal és possible que n'hagi condicionat el creixement.

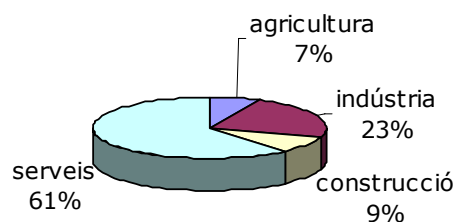
Tot i que fins al 1991 la població d'aquest municipi anava creixent lleugerament, actualment les tendències es capgiren. La població en els darrers 15 anys a **Sant Aniol de Finestres** ha disminuït. Els motius es podrien recolzar en la seva llunyania de Girona i en la seva difícil accessibilitat ja que es troba a la capçalera de la Vall de Llèmena. Per altra banda, la comunicació amb la Garrotxa, comarca a la que pertany, és inexistència amb cotxe, la qual cosa debilita forçosament el seu creixement poblacional.

Actius ocupats per grans sectors d'activitat. Any 2001.

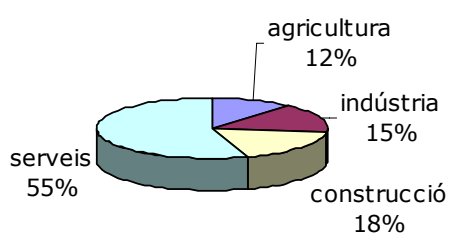
Població ocupada de Sant Gregori per sectors

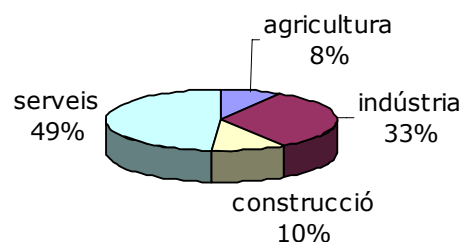
Població de Sant Martí ocupada per sectors

Població de Canet d'Adri ocupada per sectors

Població de Sant Aniol ocupada per sectors

Població de les comarques Gironines ocupada per sectors

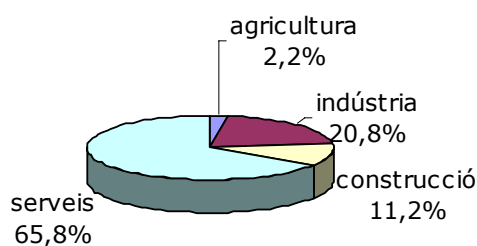

Figura 2. Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes d'IDESCAT

Tal i com mostren les gràfiques anteriors, en els quatre municipis que constitueixen la Vall de Llénena, la població es dedica fonamentalment, al sector terciari. El percentatge de sector terciari disminueix a mesura que el poble en qüestió és menys proper a Girona. Així, Sant Aniol de Finestres resulta ser el que té el menor percentatge, amb un 49%, de persones dedicades als serveis.

Pel que fa el sector secundari, es distingeix entre la construcció i la indústria. D'aquesta manera es pot apreciar que Canet d'Adri destaca pel 18% de població dedicada a la construcció. Aquest és el major dels quatre municipis essent, fins i tot, superior al percentatge de persones dedicades a aquesta activitat a les comarques Gironines. Aquest fet pot ser degut a que es tracta d'un municipi petit (538 habitants) on l'existència d'una empresa dedicada a aquest sector, permet a molts actius dedicar-se a aquest camp. Per altra banda, Sant Aniol de Finestres, és el municipi que es veu més beneficiat per la indústria (de l'aigua) amb un percentatge d'ocupació del 33%, superant tots els altres municipis i el conjunt de les comarques Gironines.

En els quatre casos, el sector primari representa el menor percentatge dels treballadors. Destaca, d'entre ells, Canet d'Adri és el que té un major percentatge, amb un 12%, de persones dedicades al camp.

Tanmateix, és remarcable que, tot i la inferioritat a la Vall de Llénena d'aquest sector, el percentatge que suposa en els quatre municipis és superior al que representa per al conjunt de les comarques gironines i de Catalunya. En el total del territori del Parc Rural, la població total del qual és de 3.331 habitants, unes 199 persones es dedicarien al camp de la producció agroalimentària, la qual cosa suposa un percentatge del 5,97 %.

Ramaderia i agricultura

L'anàlisi dels censos agraris reflecteix els canvis en el sector agrícola i ramader de la Vall de Llénena. Aquests, no s'allunyen de la davallada que es dona a Catalunya d'aquests dos sectors a partir de l'any 1982.

El nombre total d'explotacions agrícoles a la Vall de Llénena disminueix un 66,7%, passant de 600 explotacions l'any 1982 a 200 l'any 1999.

L'estructura agrària en tots els municipis, en el període del 1982-2001 es veu caracteritzada per un augment del règim d'arrendament de la SAU (Superfície Agrària Utilitzada), excepte a Sant Gregori, que disminueix el 18,5%. Cal considerar, però, que aquesta disminució no és tan significativa com la reducció de les hectàrees en propietat.

Així doncs, l'arrendament predomina, i aquest fet juntament amb l'abandonament progressiu de la pagesia per falta de relleu generacional, fa que els pocs propietaris que queden optin per llogar les terres, ja que els resulta més rendible.

Les hectàrees dedicades a pastures permanents augmenten molt tant a nivell de Catalunya, com de la Província de Girona i com en el conjunt de la Vall de Llénena. Aquest creixement pot ser degut a les ajudes que es donen a les terres per a pastures permanents amb l'objectiu d'extensificar el bestiar.

Turisme

Bàsicament, i fins a aquest moment, s'ha consolidat la restauració, recolzada majoritàriament pel turisme proper de cap de setmana. El nombre d'allotjaments encara és reduït, i potser no creixerà gaire donada la proximitat de la Vall a la ciutat de Girona. De totes maneres, la tipologia d'allotjament que sorgeix actualment és la de turisme rural.

Amb la normativa recent (DQGC 27-7-06) pot resultar una bona eina per donar a conèixer el territori i alhora, aplicar un turisme de qualitat.

6.1.2. Anàlisi de la situació socioeconòmica de l'àmbit d'estudi: Sant Martí de Llèmena i Canet d'Adri.

En aquest apartat només es tenen en compte els dos municipis inclosos en l'àmbit d'estudi. L'anàlisi de només una part del territori del Parc Rural, pretén ser una forma per tal d'arribar a una major profunditat.

Així, s'ha fet un seguiment de l'evolució de la població³¹ dels darrers anys d'aquest medi rural. Es descriu el creixement dels dos municipis, i l'evolució de la població segons les diferents franges d'edat. D'aquesta manera es pretén arribar a una conclusió sobre les possibles causes que han portat a l'estat poblacional actual, així com de furs escenaris.

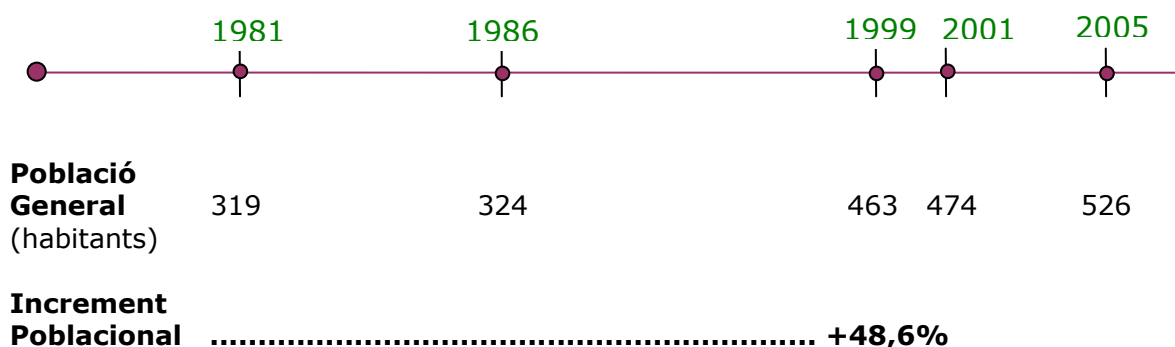
A continuació, s'analitza detingudament els sectors als quals es dedica la població. D'aquesta manera es pot determinar quines són les activitats econòmiques que prenen força a la Vall i quines les que estan actualment en declivi.

Posteriorment s'estudia el sector agroramader més detingudament. Així se n'observa l'evolució tenint en compte els anys 1982, 1989 i 1999. a partir d'aquestes dades es determinen quins són els tipus d'explotacions als quals es tendeixen a la Vall de Llèmena. A més, es procura determinar les causes que han portat als canvis detectats durant aquest interval de temps i les problemàtiques que en poden sorgir.

Finalment es fa una atenció especial a la situació actual de l'agricultura i la ramaderia a la Vall de Llèmena, utilitzant com a referència les dades obtingudes del DARP del 2005.

Cal advertir d'entrada, que en els estudis que es tenen en compte una sèrie d'anys per determinar-ne l'evolució, s'observen variacions importants tant en el ritme com en l'estructura demogràfica i degut al fet que s'analitzen grups poblacionals petits.

Població de Sant Martí de Llèmena

³¹ Veure notícia "Donar resposta als canvis demogràfics que es produeixen en el món rural" a l'annex.

Població de Canet d'Adri

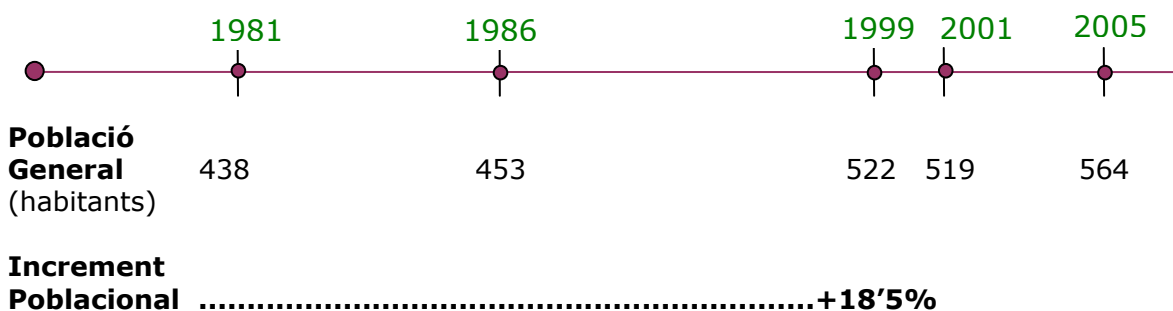

Figura 3 i 4. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del IDESCAT.

Segons els censos de població en el període 1981-2001, el terme municipal de Sant Martí de Llémene, ha tingut un creixement demogràfic d'un 48,6%, mentre que a Canet d'Adri, aquest ha estat d'un 18%.

Per al conjunt de la Vall, la tendència de creixement pel mateix període, presenta també un augment, que és d'un 41,2%; mentre que per les comarques Gironines, és tan sols del 21%.

Si es contrasten les dades³² de destinació i procedència, es pot veure que el creixement de Canet d'Adri es podria explicar per diferents motius, com pel fet que antigament la gent dels pobles emigraven a les ciutats per qüestions laborals i en canvi, actualment, es dona el procés invers. El creixement demogràfic doncs, s'explicaria més pel creixement migratori (gent que ve de fora del municipi) que no pas pel creixement vegetatiu (donat que el nombre de nascuts i morts és bastant equilibrat).

En el cas de Sant Martí de Llémene, l'increment de població ve donat majoritàriament per l'augment demogràfic natural i no tant per l'arribada de població d'altres municipis. Tot i això, no deixa de ser significatiu el 21% que representa la immigració sobre l'augment total de població d'aquest municipi.

Si es mira l'estructura de la població de Sant Martí de Llémene del 1981 al 2001 s'aprecia que aquesta gaudeix d'un increment de població infantil del 33%. Concretament, si es miren els darrers 10 anys, (del 1991 al 2001) es pot apreciar com aquest augment és major al 100%. Per altra banda, per aquest mateix període, el grup d'edat d'igual o major a 65 anys és, en aquest municipi, el de major increment amb un 35,6 %. D'aquesta manera s'entén que en els darrers temps Sant Martí es troba en situació de disminució del procés d'envelliment. Aquest augment destaca donat que trenca amb la tendència general de les comarques Gironines. Val a dir que l'augment de la població immigrant, comptabilitzada en 119 persones, es pot tractar de població en edat fèrtil, per la qual cosa, poden haver influenciat sobre aquesta diferenciació.

No és el cas de Canet d'Adri, que viu un procés d'envelliment de la població donat que el grup d'edat que més creix és el de igual o major a 65 anys. L'augment d'aquesta franja d'edat és d'un 32,7%, similar al del conjunt de les comarques Gironines que és de l'ordre del 42,2%. En canvi, el grup d'edats de menys de 15 anys disminueix amb un 24,4%, la qual cosa sí que s'aproxima al procés que es dona a les comarques Gironines.

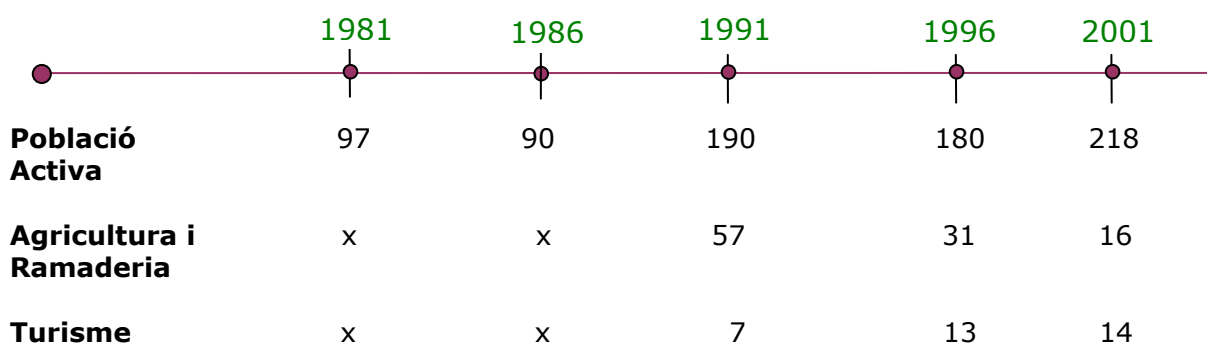
Fent referència a l'increment poblacional i en relació al grup d'edat dels 15 als 64 anys, es pot dir que la població activa es aquests dues dècades ha incrementat un 29,9% a Sant Martí de Llémene i un 21'6%³³ a Canet d'Adri. Aquests increments segueixen la mateixa tendència que el conjunt de les comarques Gironines on l'augment és del 22'5%.

³² Font: Idescat.

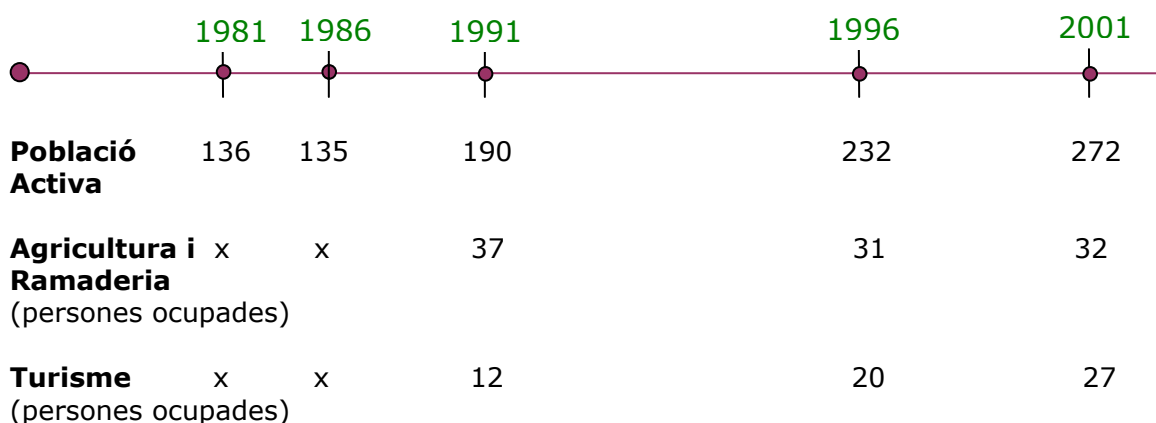
³³ Increments calculats a partir d'informació extreta de l'idescat.

La similitud entre els augments de població activa dels dos municipis estudiats contrasta amb les diferències entre els augments totals de població. Així doncs, és possible que a Canet d'Adri, l'increment de població sigui degut fonamentalment a l'arribada d'habitants de fora.

Mà d'obra de Sant Martí de Llénena.

Mà d'obra de Canet d'Adri.

Figures 5 i 6. Elaboració pròpia a partir d'IDESCAT
x : manca de dades en les fonts consultades

En el quinquenni del 1996 al 2001, s'observa una tendència d'augment del total de la mà d'obra del 21'1%, al terme municipal de Sant Martí de Llénena, i d'un 17'2% a Canet d'Adri. Aquest increment, és similar tant per la unitat de la Vall de Llénena amb un 26'6 %, com pel conjunt de les comarques gironines amb un 21'9%.

Si s'observa de manera més detallada en el sí del **sector agroramader**, de Sant Martí de Llénena durant el període 1991-2001, s'ha produït una davallada del 71,9% de la població activa. Aquesta disminució ha estat menor al terme municipal de Canet d'Adri, que ha davallat en un 14'5%.

Si es mira l'evolució del sector agroramader per la unitat de la Vall, s'observa una davallada del 67'2%, la qual és força significativa tenint en compte que aquesta disminució es produeixen tan sols en una dècada.

El motiu d'aquesta davallada podria ser donada per la incidència de varis factors com: l'envelliment dels actius i la pèrdua de rendibilitat de l'activitat agrària. Sent la causa de l'abandó de l'activitat.

El fet d'haver-hi menys població treballant en aquest sector, pot haver influenciat al règim de tinença de la Vall de Llémena amb un increment des terrenys arrendats i un augment de la mida de les explotacions.

Mentre el sector agroramader experimenta una davallada, amb el **sector turístic**, passa just el contrari. Entre el 1991 i el 2001, a Sant Martí s'aprecia un creixement del 100% d'aquest sector i a Canet d'Adri l'increment és fins i tot superior.

Aquest aspecte és rellevant si es té en compte que el creixement del sector a la Vall és del 56'6 % i a les comarques Gironines del 50% en el mateix període.

Així, malgrat no es disposa de dades oficials publicades al Idescat del sector turístic, pel conjunt de la Vall d'anys anteriors al període 1991-2001; es pot considerar la seva tendència d'augment dins la microeconomia local.

La proximitat d'aquests dos municipis al nucli urbà de Girona i el fet que encara conservin el seu caràcter rural, podria ser un factor influent al creixement del sector turístic. La restauració és l'activitat majoritària dins d'aquest sector i es troba actualment poc vinculada al sector productiu de la mateixa Vall.

Evolució dels sectors agroramader i forestal a Sant Martí de Llénena

		1982	1989	1999
AGRICULTURA				
Explotacions totals (Ha)		4006	3876	3109
SAU (Ha)		473	457	508
Terres de cultiu	Secà	355	340	309
	Regadiu	115	60	20
	Total	470	400	329
Pastures		3	57	175
Prats		0	0	4
Núm. d'explotacions		94	93	58
RAMADERIA				
Caps de bestiar		10084	14659	34525
Boví		819	946	1168
Oví		11	415	653
Porcí		2684	5225	7511
Aviram		6570	8073	25193
Nombre Explotacions		126	101	37
Boví		44	25	11
Oví		1	3	2
Porcí		31	27	11
Aviram		50	46	13
TERRENY FORESTAL Ha		2892	2993	2550

Figura 7. Elaboració pròpia a partir d'IDESCAT

Evolució dels sectors agroramader i forestal a Canet d'Adri

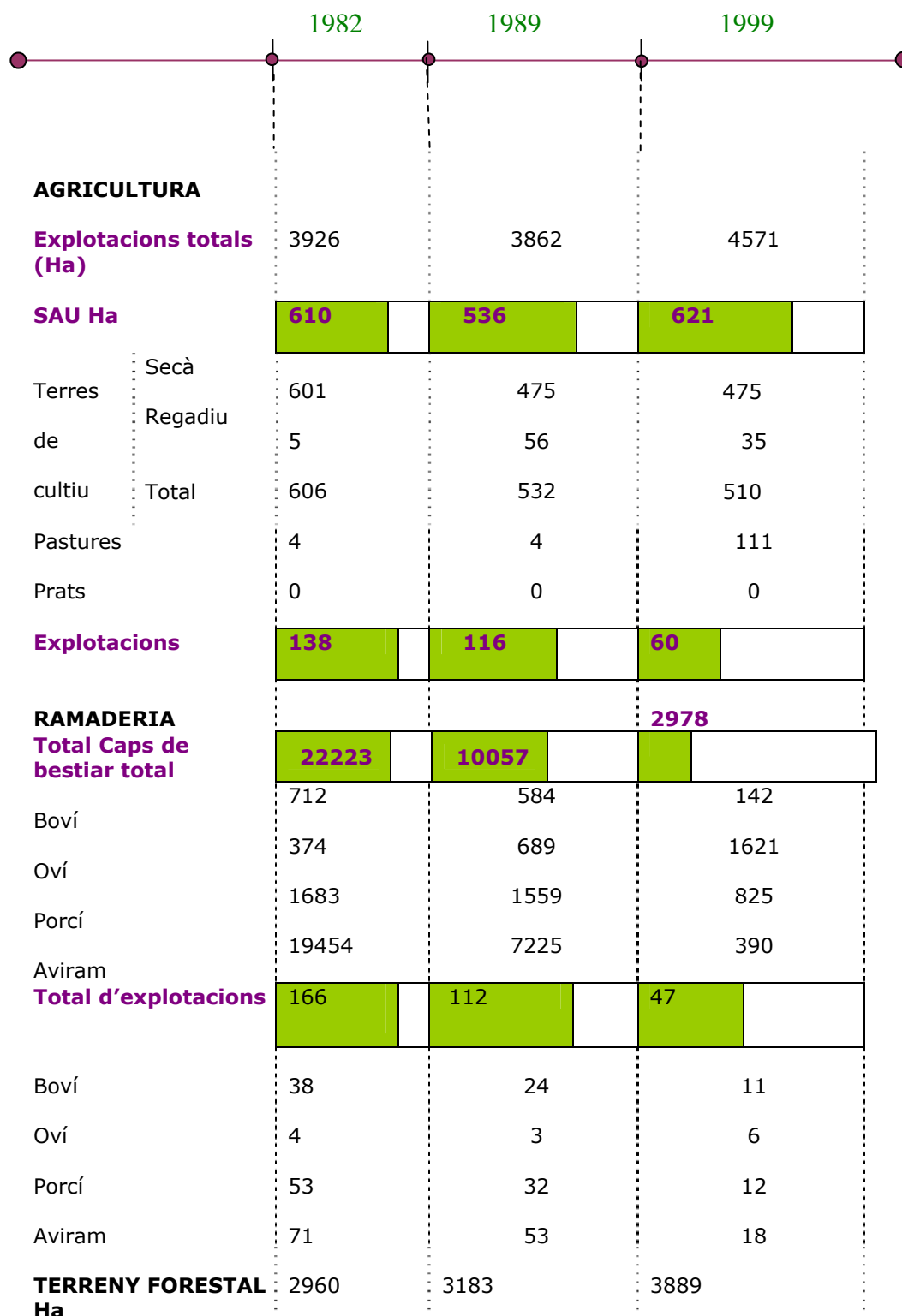

Figura 8. Elaboració pròpia a partir d'IDESCAT

En el període de 1982-1999, el número d'hectàrees totals d'explotacions a Sant Martí de Llénena disminueix en un **22'39%**, a diferència de Canet d'Adri, on incrementa en un **16'43%**.

Si es comparen aquestes dades amb les de la superfície agrícola utilitzada (SAU) per Sant Martí de Llénena i Canet d'Adri, s'observa que aquesta augmenta en un 7'4% al primer municipi, i un 1'8% a Canet; seguint la tendència de Catalunya, que també augmenta en un 6'2%. Pel contrari, tant pel conjunt de la Vall de Llénena com per la província de Girona, la SAU disminueix en un 6'4% i un 1'9% respectivament.

El descens de les terres de cultiu, tenint en compte

La possibilitat de rebre subvencions per a destinar els camps per a prats i pastures, poden haver causat l'augment d'aprofitaments del sòl i la disminució dels cultius, tant de secà com de regadiu.

Sant Martí de Llénena, amb un 30%, és un dels municipis que més redueix les hectàrees de terres llaurades. D'aquesta superfície, la que més disminueix són les de regadiu, en un 82'6%; passant de 115 a 20 ha en el mateix període.

Canet d'Adri, en canvi, tot i que també redueix les hectàrees de secà, passant de 601 a 475 ha; és l'únic municipi que augmenta la seva superfície de regadiu en un 85'7%, passant de 5 a 35 ha. Cal dir que, si només es tenen en compte els anys inclosos en el període de l'any 1989 al 1999 l'evolució dels cultius de regadiu es tradueix en una disminució. Concretament, es passa de 56 a 35 hectàrees d'aquest tipus de conreus.

A Sant Martí de Llénena, el **terreny forestal** representa 2.892 ha l'any 1982, 2.993 ha al 1989 i 2.550 ha al 1999, disminuint en un 11'8%. A Canet d'Adri, en canvi incrementa en un 31'4%. Mentre que pel conjunt de la Vall de Llénena i per les comarques Gironines, segons les dades de l'Idescat, es redueix del 17'8% i del 20'3% respectivament.

Per altra banda, aquests resultats es poden contrastar amb els del Departament de Medi Ambient i Habitatge, els quals mostren un augment de la massa forestal de la Vall de Llénena del 12'1% en el període del 1987 al 2002.

Val a dir que ambdós anàlisis difereixen tant en les fonts com en el procediment, tot i ser representatiu que en un cas augmenti i en l'altre disminueixi. Segons el Departament de Medi Ambient i Habitatge, el sòl forestal augmenta 1449 ha del 1987 al 2002; i segons el DARP les ha de terreny forestal disminueixen 1905 ha del 1982 al 1999.

Independentment, però, de les dades tractades d'aquestes dues fonts, s'ha pogut comprovar que antigues explotacions agrícoles estan actualment ocupades per forest.

El **nombre d'explotacions ramaderes** a Sant Martí de Llénena, disminueix en un 70'6% en el període comprès entre el 1982 i el 1999, mentre que a Canet ho fa en un 71'7%. Seguint la mateixa tendència, el conjunt de la Vall, disminueix amb un 72'3%; i les comarques Gironines amb un 65'4%.

En concret, les explotacions del sector **boví** disminueixen fortament, tot i que el nombre de caps de bestiar gairebé és el mateix pel conjunt de la Vall de Llénena. Amb l'excepció, però, de Canet d'Adri la disminució és del 80'1%. Aquest fet es pot explicar perquè en els últims anys el sector lleter ha patit fortes i successives crisis. El preu de la llet que reben els pagesos, és cada vegada menor o quasi estable, mentre que els costos de producció (gas-oil, aigua) incrementen. Així, també, tot i que els ramaders reben ajudes comunitàries de la PAC per les vaques de llet, han de pagar taxes si sobrepassen la quota lletera, per la qual cosa, els beneficis són menors.

A més, l'administració dóna molts incentius per tal d'impulsar als ramaders de vaques de llet a deixar aquesta activitat i donat que no acaba de ser rendible degut als elevats costos. Tots aquests factors poden portar a que els ramaders, per no deixar l'activitat

agrària, passin a la producció vaques de carn. És possible que, com a bona part de les explotacions de mitja muntanya, aquest sigui el camí de futur d'algunes explotacions de la Vall de Llénena.

El sector **oví** en canvi, no té gaire representació a la Vall de Llénena, augmenta el nombre d'explotacions al conjunt de la Vall amb un 35%; i als municipis de Sant Martí de Llénena i de Canet d'Adri, amb un 50% i 33'3% respectivament. Cal dir però, que malgrat aquests percentatges són elevats, es tradueixen en un increment de poques explotacions respecte les ja existents, passant d'una a dues explotacions. Els caps de bestiar també augmenten però d'una manera més intensa, amb un 76'9% a Canet d'Adri, 98'3% a Sant Martí de Llénena i un 56'5% pel conjunt de la Vall de Llénena.

El cas contrari és el del sector **porcí**, on les explotacions disminueixen amb un ordre aproximat del 70%, tant per cada municipi, pel conjunt de la Vall de Llénena com per les comarques Gironines. Per contra, el nombre de caps de bestiar passa de 2684 a 7511 caps a Sant Martí de Llénena i de 1683 a 825, a Canet d'Adri.

Tenint en compte les dades del Document IMPRESS³⁴ es determinen dues masses d'aigua de la Vall de Llénena com a zones vulnerables de nitrats. L'increment tant accentuat de caps de porcí a Sant Martí de Llénena podria estar relacionat amb aquesta problemàtica.

La reducció de les explotacions, juntament amb l'increment del nombre de caps, representa la intensificació soferta pel sector càrnic a partir del punt d'inflexió de la PAC dels anys 80. És una estratègia de diversificació d'aquelles explotacions agràries que continuen sent professionals.

Cal tenir en compte que els nitrats d'origen agrari, provinents dels excrements i residus del bestiar, són la primera causa de contaminació de les aigües subterrànies de Catalunya. Al sòl, un excés de purins fa disminuir la producció agrícola, ja que malmet els bacteris i altres organismes beneficiosos que hi són presents. A més, els purins de porc són molt rics en coure, que és tòxic a llarg termini. D'altra banda; l'excés de purins que la terra no pot absorbir, juntament amb el que es renta quan plou, contamina, bàsicament amb nitrogen en forma de nitrat, les aigües subterrànies i aquestes els cursos d'aigua superficial. Els nitrats afavoreixen el procés d'eutrofització i originen problemes de salut.

El cas de l'**aviram** és diferent degut a que el nombre d'explotacions de Sant Martí de Llénena, Canet d'Adri, la Vall de Llénena i les comarques Gironines, disminueix en un 73% de mitjana. La tendència que segueix l'evolució dels caps de bestiar però, és diferent; Canet d'Adri presenta una disminució del 97'9%, i Sant Martí de Llénena augmenta en un 73'9%. Pel conjunt de la Vall l'augment és d'un 58'8% i per les comarques Gironines d'un 60'2%. Aquestes també han patit un fort procés d'intensificació.

En resum, si comparem la diferència entre el nombre d'explotacions i el nombre de caps de bestiar per observar el procés d'intensificació, donada en el període del 1982 al 1999, podem veure que a Sant Martí de Llénena la diferència més significativa és en l'aviram i el boví. A Canet d'Adri, aquesta diferència és més significativa en l'oví i per al conjunt de la Vall és en l'aviram.

Tot i això, el sector porcí pot ser el més problemàtic pel que fa la gestió de les zones vulnerables de la Vall de Llénena.

L'anàlisi de tots els sectors ramaders de la Vall de Llénena evidencien la intensificació del sector ramader que s'està duent a terme a la Vall de Llénena cada vegada més.

³⁴ Document IMPRESS; document que integra la caracterització i definició de les masses d'aigua (unitat de gestió sobre la qual recaurà el programa de mesures per tal d'assolir els objectius de la DMA), i el risc d'incompliment dels objectius de la DMA, i que dona resposta als articles 5, 6 i 7 de la Directiva Marc de l'Aigua.

Sant Martí de Llémèna

Agricultura. Superfície ocupada pels cultius agraris ³⁵	2005
Ha totals	999
Terres de cultiu	Secà 477
	Regadiu 70
	Total 547
Prats Naturals	30
Pastures	96
Altres superfícies ³⁷	326
Explotacions	18
Ramaderia	
Total de Caps de bestiar	40151
Boví	406
Oví	93
Porcí	6652
Aviram	33000
Total Explotacions	17
Boví	6

Canet d'Adri

Agricultura Superfície ocupada pels cultius agraris ³⁶	2005
Ha totals	715
Terres de cultiu	Secà 433
	Regadiu 45
	Total 478
Prats	0
Pastures	95
Altres superfícies	142
Explotacions	21
Ramaderia	
Total de Caps de bestiar	3033
Boví	524
Oví	750
Porcí	1790
Aviram	0
Total Explotacions	25
Boví	10

^{8 i 36} Dades extretes del DARP

³⁷ S'engloba dins altres superfícies d'hectàrees de superfície improductiva, superfície no agrícola, rius i estanys, espartar i erms pasturats.

Oví	3	Oví	8
Porcí	6	Porcí	7
Aviram	2	Aviram	0

Figura 9. Elaboració pròpia a partir del DARP

Aquestes dades reflecteixen les superfícies ocupades pels cultius agrícoles i les explotacions ramaderes, dels municipis de Sant Martí de Llémèna i Canet d'Adri de l'any 2005. La informació ha estat facilitada per l'Oficina Comarcal del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP) del Gironès.

Referent al **sector agrari**, podem observar com predominen les terres llaurades de secà, respecte les de regadiu tant a Canet d'Adri com a Sant Martí de Llémèna. És també remarcable que la superfície ocupada per aquest sector, representa un 22'91 % de la superfície total del municipi de Sant Martí de Llémèna, i un 15,99% a Canet d'Adri.

És destacable que al municipi de Sant Martí de Llémèna, el 63'8% dels conreus de secà, es destinen a la producció de farratges. Pel que fa als conreus de regadiu, els més abundants, representant un 68'6%, són els destinats a generar cereals, com el blat de moro, l'ordi o el blat.

A Canet d'Adri els cultius de secà més abundants són els de cereals de gra com el blat, l'ordi i la civada. Pel que fa als conreus farratgers, aquests representen el 32'7% dels cultius de secà. El territori dedicat al regadiu està ocupat bàsicament per cereals de gra.

Sant Martí de Llémèna compta amb un total de 17 **explotacions ramaderes**, on predominen les de boví i porcí. L'aviram no deixa de ser representatiu, ja que disposa de menys explotacions, però el nombre de caps de bestiar és elevat.

Canet d'Adri disposa de més explotacions ramaderes, amb un total de 25, tot i que el nombre de caps de bestiar és molt més reduït que a Sant Martí. En el nombre d'explotacions predomina el boví i l'oví, però en caps de bestiar és el porcí. Canet d'Adri, a diferència de l'municipi anterior, no disposa de cap explotació d'aviram.

El terreny forestal de Sant Martí de Llémèna té unes 3.361 ha, repartides entre fusta, llenya i bosc obert, representant concretament el 77,1% de la superfície total del terme municipal de 4.360 ha. Per Canet d'Adri, aquestes hectàrees totals són de 3.755, sent el terreny forestal d'un 84% de la superfície total del municipi.

Sector Turístic

Sant Martí de Llémèna

Hostaleria	1996	2000	2005
Total establiments	4	3	5
Casa de poble	0	0	0
Allotjament rural independent	0	0	1
Masia	0	0	1
Restaurant/bar	4	3	3

Canet d'Adri

Hosteleria	1996	2000	2005
Total establiments	7	7	11
Casa de poble	0	0	1
Allotjament rural independent	0	0	1
Masia	0	0	0
Restaurant/ bar	7	7	9

Figura 10 i 11. Elaboració pròpia a partir del Departament de Turisme i IDESCAT.

L'augment del nombre d'establiments en el període 1996-2005, no és rellevant si es tenen en compte les dades de la taula x. Malgrat tot, si es considera l'opinió dels restauradors de Canet d'Adri i Sant Martí de Llèmena, obtingudes en el procés de participació ciutadana, si que s'ha donat un increment pel que fa la freqüentació de visitants.

Cal destacar que durant els 9 anys dels quals es tenen dades, s'han instal·lat quatre allotjaments de turisme rural repartits entre els dos municipis. És remarcable que fins l'any 2000 encara no n'hi havia cap.

Aquest tipus d'activitats són relativament recents en tot el territori espanyol. Així, a Catalunya no es va establir una normativa oficial per regular aquestes activitats fins al 1983. Però des de la dècada dels noranta, el turisme rural experimenta un fort creixement arreu de l'Estat. A Catalunya al 1986 es podien trobar fins a unes 1.000 places d'aquest tipus d'allotjaments, al 1996 ja se'n trobaven 4.000 i al 2004 n'hi havia fins a unes 10.000 en tot el territori català. Finalment, el nombre d'establiments de turisme rural a Catalunya l'any 2005 era de 1.283, amb un total de 10.131 places

6.2. Anàlisi de la percepció social

La **participació ciutadana** comença a la fase inicial, amb el recull de informació de la zona d'estudi dels sectors a treballar. És una eina de treball que tindrà continuïtat fins a la fase de desenvolupament de les propostes, tal i com s'especifica a la metodologia. S'ha dut a terme mitjançant entrevistes personalitzades i enquestes.

Les **entrevistes personalitzades** s'han realitzat entre els mesos d'octubre del 2005 i abril del 2006.

S'ha tingut en compte la percepció de 17 persones externes a la Vall, com són experts en temes de figures de protecció o bé persones especialistes en alguna de les nostres propostes. Per altra banda, la tria dels 20 representants s'ha fet en funció del sector al que pertanyen i a la seva pertinença a un o altre terme municipal, de Canet d'Adri i Sant Martí de Llèmena.

En total s'han realitzat **37 entrevistes personalitzades** (veure annex), amb una durada aproximada de dues hores cada una. Les preguntes de l'entrevista sempre han estat

obertes, tot i seguir una pauta establerta. Les entrevistes a persones externes s'han centrat en funció de l'experiència d'aquestes.

Les **enquestes** són un recull de dades tècniques i opinions en el camp del sector agrari, el ramader, el turístic i el del paisatge. Aquestes enquestes es van contestar a la taula rodona del 31 de març, sobre **Producció Agroalimentària Ecològica a la Vall de Llénena**³⁸. A més a més, es va tenir l'oportunitat de donar a conèixer el projecte de *Proposta de Parc Rural a la Vall de Llénena*.

Aprofitant l'avinencesa de la taula rodona es van obtenir el resultat de 13 enquestes contestades tant pel sector agroramader i turístic de la Vall de Llénena, com per persones no vinculades en aquests sectors.

El model d'enquesta facilita una informació més concisa, però que alhora pot resultar confusa. És per aquest motiu que en la primera volta, les enquestes s'han revisat. En una segona volta realitzada al mes d'abril, se n'han fet 10 més amb les correccions de les preguntes confuses.

Així doncs, el total de **23 enquestes** (veure annex), s'han realitzat per completar la informació de la percepció social, al mateix temps, que han permès accedir a més agents.

6.2.1 Percepció dels agents socials de la Vall de Llénena

Per l'elaboració d'aquest projecte és imprescindible tenir present la percepció, tant de la situació actual, com de la imatge de futur de la Vall de Llénena per part dels seus habitants. És per aquest motiu que s'ha realitzat un estudi a diferents agents socials.

En aquesta fase, la participació ciutadana duta a terme, ha consistit en entrevistes a persones dels pobles de Sant Martí de Llénena i Canet d'Adri així com persones que hi treballen, com el mossèn i la federació de caçadors (el president).

La diversitat d'opinions envers la situació actual i l'escenari de futur és força àmplia, per aquest motiu, en la síntesi d'aquest primer anàlisi no s'ha englobat tots els aspectes que els agents varen valorar.

• Mostreig

S'han entrevistat un total de cinc persones vinculades amb el sector del turisme, tres de les quals tenen un restaurant i dues, disposen d'establiments de turisme rural.

Pel que fa el sector agrícola-ramader, cinc de les sis persones entrevistades, combinen tant la ramaderia com l'agricultura, tot i que dues d'aquestes actualment estan jubilades. A més a més, també s'han entrevistat als alcaldes dels municipis de l'àrea d'estudi, al mossèn de la vall, a (el president) de la federació de caçadors del Gironès., entre altres persones també han donat la seva opinió. Ho podem llegir i interpretar a la taula adjunta

• Explicació dels apartats de les entrevistes

Situació actual: fa referència a la visió que tenen els entrevistats respecte les diferents activitats que es donen a la Vall de Llénena, vista sobretot, des de l'òptica de cadascun dels sectors en els que s'ha incidit i basant-se en l'evolució que han tingut aquestes en els darreres temps.

³⁸ Taula rodona sobre Producció Agroalimentària Ecològica a la Vall de Llénena organitzada per l'empresa Dinamis, el 31 de març del 2006.

Escenari futur: Implica l'opinió sobre l'evolució de la Vall de Llémena en els propers anys. Es valora si els sectors propis de les persones amb qui s'ha treballat es preveu que millorin o empitjorin a llarg termini, en funció de l'òptica de cadascú.

Aplicabilitat de protecció: Conèixer si els implicats han sentit a parlar algun cop de la conservació i protecció d'un territori, què en pensen i com valoren la possibilitat d'aplicar la figura de Parc Rural a la seva regió.

Alternatives: Fa referència al parer dels agents implicats respecte totes aquelles activitats que actualment no es practiquen a la Vall de Llémena i que podrien ser viables. Alguns d'aquests exemples poden ser l'agricultura i la ramaderia ecològica, el cultiu de plantes medicinals i aromàtiques i la implantació d'agroturisme.

Iniciativa d'emprendre un projecte col·lectiu: si es trobés un projecte col·lectiu atractiu i viable econòmicament, quantes persones hi participarien? Ho consideren interessant?

• Llegendra de la taula

S'han classificat cadascun dels sectors o agents, i les diferents valoracions, en varis colors.

- Agents:

Groc: Restauració i turisme rural

Blau: Agricultura i Ramaderia

Rosa: Altres agents socials i econòmics

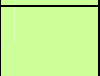

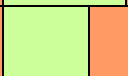

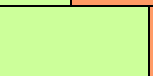

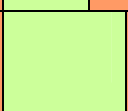

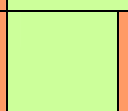
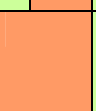

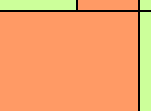

- Valors:

Verd: opinió positiva o favorable

Taronja: opinió negativa o desfavorable

L'àrea de cada color representa aproximadament una quantificació de la positivitats o negativitat. És a dir, en cas que la valoració sigui positiva, l'àrea predominant de la casella és de color verd, i al contrari, si és negativa, el color que predomina serà el taronja.

Agents			Valors	
	Restauració i turisme rural			Opinió positiva o favorable
	Agricultura i Ramaderia			Opinió negativa o desfavorable
	Altres agents			

Valors	Situació Actual		Escenari Futur		Aplicabilitat de protecció		Alternatives		Iniciativa d'emprendre un projecte col·lectiu	
Agents										
Restaurant Can Reixac de Sant Martí										
Restaurant Can Tosca de Canet d'Adri										
Restaurant Can Perot de Granollers de Rocacorba										

Can Manel, Turisme rural de Canet d'Adri									
Turisme rural i comerciant (Cel) de Sant Martí									
Ramader i agricultor de Canet d'Adri									
Agricultor i ramader jubilat de Canet d'Adri									
Ramader i agricultor jubilat de Sant Martí									
Agricultor de Sant Martí									
Ramader									
Ramader i agricultor									
Valors Agents	Situació Actual	Escenari Futur	Aplicabilitat de protecció	Alternatives	Iniciativa d'emprendre un projecte col·lectiu				
Ex-alcalde de Sant Martí de Llémèna									
Alcalde de Sant Martí de Llémèna									
Alcalde de Canet d'Adri									
President de la Federació de Caçadors									
Professor de la UdG i habitant de Llorà									
Tècnic de Medi Ambient i habitant de Sant Martí									
Veterinària de Granollers de Rocacorba									
Mossèn									

Figura 12. Elaboració pròpia a partir de la informació de les entrevistes realitzades

De forma genèrica, la primera impressió de les entrevistes sobre la situació de la Vall de Llémèna i el seu futur, és força negativa. Les persones que han donat la seva opinió, consideren que hi ha hagut una disminució del sector agrari tradicional i en veuen complicada la seva recuperació cap a una activitat econòmicament rendible i de compatibilitat amb l'estructura del paisatge. L'augment del turisme, tot i que només en el sector de la restauració i molt incipientment en turisme rural, ha quedat reflectit com un factor positiu.

• Conclusions extretes de la taula

♦ Situació actual

De forma general, podem apreciar que la situació actual es veu de forma força positiva per part del sector turístic, ja que aquest ha viscut un fort increment econòmic des de fa 10 anys aproximadament. Els propietaris de restaurants han vist com el número de clients augmentava considerablement, principalment durant el cap de setmana, però també els dies feiners.

Per altra banda, els agricultors i ramaders aboquen una visió menys optimista argumentant que no els surt rentable la vida de pagès. Alguns d'ells comenten que encara actualment cultiven uns o altres productes en funció de si en reben subvencions, ja que l'augment dels preus dels aliments que es produeixen no es corresponen amb la pujada del nivell de vida.

La segona observació expressada per aquest sector és la necessitat de cultivar grans extensions de terres, per tal que l'activitat agrícola surti rendible. També s'ha trobat qui planteja la problemàtica de que actualment la legislació obliga a tenir un gran nombre d'hectàrees per poder tenir una explotació ramadera per tal de complir amb l'obligatorietat del codi de bones pràctiques agràries. D'aquesta manera, ha augmentat la pressió sobre els petits ramaders i agricultors, alguns dels quals han acabat per abandonar aquestes activitats. Així és com s'explica que tot i que el nombre de terrenys cultivats o pasturats no ha disminuït considerablement, sí que ho ha fet el número de persones que en viuen.

La resta de persones amb les que s'ha contactat valoren com a positiva la situació actual. Són diversos els motius que porten a aquesta opinió. Molts d'ells opinen que, tot i que no es valora de forma suficient el patrimoni històricocultural, es tracta d'un territori amb una gran bellesa paisatgística i en el qual es preserva encara l'activitat agrícola i ramadera.

♦ Escenari de futur

Les persones entrevistades vinculades al turisme no esperen un gran canvi pel que fa al futur, sinó que preveuen un lleuger increment pel que fa als visitants de la Vall de Llémena, així com s'ha anat esdevenint fins al moment.

El sector agrari no és en absolut optimista pel que fa als propers temps. Les subvencions citades anteriorment es modificaran en els propers anys, afectant la seva renda i convertint-la en uns ingressos incerts. A més, la percepció sobre les rendes que rebran els mateixos és molt poc clara, ja que no saben amb precisió el funcionament d'aquest nou sistema econòmic.

Contrasten amb les visions esmentades fins ara, les opinions dels alcaldes de Sant Martí de Llémena i Canet d'Adri. Aquests, no valoren de forma negativa la futura situació de l'agricultura i la ramaderia ni, per descomptat, la del turisme de la Vall. Opinen que tot i que els qui actualment es dediquen als sectors primaris optin per no prosseguir en aquestes tasques, sempre hi haurà qui estigui disposat a dur-les a terme, per tant, no consideren que les terres puguin arribar a quedar sense treballar.

Pel que fa a la resta de persones consultades, es detecten dos enfocaments diferents. Per un costat, trobem les persones que creuen que la dinàmica que es dona actualment no és la més adequada, ja que porta a la pèrdua de l'agricultura tradicional. Aquesta es basava en petites explotacions les quals aportaven el suficient per alimentar tota una família.

De la mateixa manera, per factors com la proximitat a Girona i la futura ampliació de la carretera principal, i la propera variant entre Amer i Bescanó, que passarà per Sant

Gregori, es tem un possible increment de la superfície urbanitzable i, consegüentment, una pèrdua d'espai agrari important.

Les persones que valoren favorablement el futur de la Vall de Llénena, tot i que comparteixen l'opinió de que existeixen certs factors que poden propiciar que es malmetin els trets característics del territori, creuen en la possibilitat de que es donin canvis que capgirin la dinàmica actual. Alguns d'aquests són; la possibilitat de cultivar plantes medicinals i aromàtiques per la seva transformació i posterior comercialització i la substitució de les pràctiques agrícoles convencionals per agricultura ecològica i/o en producció integrada.

♦ Aplicabilitat de protecció

Des del sector turístic, la protecció de la Vall de Llénena és vista, majoritàriament, com una oportunitat per a l'increment del turisme. S'entén que una protecció comportaria una millora pel que fa la promoció dels elements culturals i naturals d'aquest espai.

Els agricultors, per altra banda, en general no ho veuen massa clar, ja que pensen que l'aplicació d'una protecció comportaria encara més mesures restrictives. Però en aquest cas, no és una protecció dels valors naturals, és una protecció de l'activitat rural.

Pel que fa la resta de persones entrevistades, l'opinió sobre aquest aspecte és força variada. Per una banda, els alcaldes consideren que és una opció força viable, ja que això donaria més valor a la Vall. Però per l'altre costat, hi ha qui creu que una figura de protecció no és la mesura correcta. Sovint s'entén que una figura d'aquest tipus comporta una sobreprotecció del territori impeding que experimenti un desenvolupament adequat.

♦ Alternatives

En aquest cas cal considerar que els establiments turístics que trobem es diferencien entre turismes rurals, i restaurants. Els propietaris del turisme rural compten amb un tipus d'activitat existent des de fa relativament poc temps. En general esta oberts a noves pràctiques i que creuen en la viabilitat d'alguns canvis en l'agricultura i el turisme que es practica actualment. En canvi, els restaurants, comenten que no tenen demanda de productes ecològics, ni de serveis extres als que ja ofereixen, per la qual cosa no estan massa interessats en modificar el tipus de prestacions.

Per part del sector agrícola i ramader, accions alternatives en l'agricultura i la ramaderia per contribuir a una millora de la situació actual, es veuen amb poc entusiasme pel desconeixement de l'existència d'experiències prèvies viables. S'ha trobat algun cas en que es podria treballar la ramaderia ecològica però per falta del coneixement de les sortides de mercat no s'ha aplicat.

És també aquest, el cas del intent de cultivar plantes medicinals i aromàtiques, que ha resultat fallit. Alguns habitants, que sense ser agricultors com a principal professió, es van embarcar en aquest projecte, ho van haver d'abandonar per la falta de recursos, de suport i d'inversió econòmica.

♦ Iniciativa d'emprendre un projecte col·lectiu

Aquest apartat reflecteix la varietat d'opinions sobre la posada en pràctica d'un projecte col·lectiu, és a dir, un projecte conjunt entre diferents membres de la Vall de Llénena. Cal tenir present que fa uns anys, un grup de persones van tirar endavant una cooperativa agrícola i que aquesta no va funcionar.

Per altra banda, s'ha constituït una associació de comerciants de la Vall de Llénena, de la qual en formen part bona part dels restauradors de la mateixa. Aquesta associació podria col·laborar, en el futur, amb les persones que tiressin endavant pes produccions de PAM i agricultura ecològica.

Alguns dels qui han valorat positivament portar a terme un projecte col·lectiu són membres d'un grup encarregat de promocionar l'agricultura ecològica a la Vall el qual s'està intentant tirar endavant.

- Llistat de problemàtiques.

Les entrevistes són el primer contacte amb la població de la vall. Per aquest motiu, han estat útils per a la definició de les qüestions percebudes com a problemàtiques per part dels habitants de la Vall de Llénena. D'aquest llistat de problemàtiques en sorgeixen, juntament amb les conclusions de les enquestes, les propostes de millora per a la zona d'estudi.

Cal tenir en compte que les dificultats esmentades per la població que es llisten a continuació són totalment parcials. És a dir, s'ha recollit i redactat la informació procurant transmetre el punt de vista de la persona que ens l'ha facilitat. És per aquest motiu que en alguns casos les opinions es contradiuen, o fins i tot es basen en una realitat acotada a la perspectiva de cadascú. De totes maneres, des de l'equip de treball, s'ha considerat que aquest és un bon mètode per reflectir la realitat de la Vall de Llénena, vista amb els ulls dels qui la veuen cada dia.

Les problemàtiques s'han ordenat en diferents apartats en funció del sector al qual fan referència:

Ramaderia i agricultura

- L'escorxador del qual disposa la Vall de Llénena, situat a Sant Esteve de Llénena, no n'afavoreix la producció ramadera. En aquesta empresa els arriben els animals de l'exterior ja que així els obtenen a uns preus més econòmics. El territori queda perjudicat, degut a que tot i que els ramaders de la zona no porten els seus animals a aquesta empresa, els residus que aquesta produeix afecten l'entorn immediat.
- Cada vegada hi ha menys joves de la Vall disposats a dedicar-se a l'agricultura o a la ramaderia, per la qual cosa, existeix el risc de que un gran nombre dels agricultors pleguin de la seva professió, comportant la pèrdua de terrenys cultivats.
- L'agricultura ecològica no es considera una activitat suficientment rendible, com per viure'n sense combinar-ho amb una segona activitat.
- La legislació relacionada amb la ramaderia i control dels animals és cada vegada més estricta, fet que facilita l'abandonament. No és la única causa per la qual s'abandonen les explotacions, per la qual cosa alguns ramaders amb petites explotacions es veuen forçats a abandonar-les.
- Manquen algunes estratègies que impulsin als joves a exercir aquesta activitat.
- Els joves que es queden treballant en l'agricultura troben moltes dificultats per continuar en aquest àmbit. Viure de pagès es pot considerar com un estil de vida que s'està perdent.

- Els agricultors i ramaders de la Vall de Llénena depenen en gran mesura de les ajudes que poden rebre de la comunitat europea.
- És difícil que la població s'arrisqui a noves alternatives, pel que fa l'aprofitament del sòl rústic, ja que no vol invertir en una cosa que no sigui de rendibilitat immediata.
- L'experiència de l'antiga cooperativa agrícola de serveis als agricultors va tenir uns mal resultats, la qual cosa implica la recança a emprendre un nou projecte col·lectiu entre els agricultors.
- Alguns dels pagesos que treballen procedeixen de fora de la Vall de Llénena, molts d'ells es troben en condició de masovers, arrendataris o parcers, la qual cosa comporta un cert grau d'inseguretat, ja que els propietaris poden decidir en qualsevol moment fer un altre ús de la finca.
- Molts dels nouvinguts a la zona adquireixen, juntament amb una casa, els terrenys adjacents. D'aquesta manera, es percep la manca d'experiència o bé la falta de dedicació, per part d'aquest sector, pel que fa els coneixements per poder portar a terme una explotació agrícola.
- Han augmentat els terrenys sense conrear.
- Es percep una certa disminució del número de les explotacions en contraposició amb la seva grandària.
- En alguns casos, no es detecta una demanda de productes ecològics, per la qual cosa no es considera que sigui una opció a tenir present.
- Amb el temps i l'entrada al mercat comú s'ha tendit a l'eliminació de les explotacions més petites.
- El preu dels animals de les explotacions ramaderes no augmenta de forma suficient per tal que els ramaders puguin obtenir beneficis, i per tant, tenir un bon nivell de vida.
- Molts agricultors cultiven per poder rebre subvencions, tot i que es podrien produir espècies més convenients per a les característiques de la Vall de Llénena.
- La legislació referent a l'agricultura i la ramaderia és molt estricta i cada vegada els exigeix més en qüestions d'higiene i seguretat. D'aquesta manera fa que molts agricultors es desmotivin de continuar amb les petites explotacions.
- Els pagesos no fan un bon planejament d'inversions sobre els seus guanys.
- La major part de l'agricultura que es practica actualment no és sostenible.
- L'agricultura ecològica cal combinar-la amb altres activitats com el turisme.
- Manquen bons assessors per tal de que l'agricultura ecològica tiri endavant.
- Per tal que la ramaderia ecològica fos viable a la Vall de Llénena, caldria que s'hi dediquessin grans extensions i, per tant, s'hi haurien d'implicar molts propietaris.
- Les persones interessades en cultivar plantes medicinals no són agricultors de professió, sinó que tenen altres feines.

- En algun cas ja s'ha fet l'intent de tirar endavant alguna producció de plantes medicinals. Malauradament no va funcionar per manca de maquinària adequada.

Forestal

- Degut a que actualment no surt rendible viure de l'explotació del bosc, no se'n fa cap tipus de gestió.
- En l'actualitat, oficis com el de carboner s'estan perdent, o s'han perdut per complet, desapareixent així, part del patrimoni històric.
- La població del porc senglar creix gràcies a l'augment de facilitats per trobar menjar i refugi ja que ha disminuït l'agricultura i ha augmentat la massa forestal. Actualment arriben a les zones urbanitzades, i causen molts accidents de trànsit.

Activitat turística

- No es tenen els recursos necessaris per a admetre una major freqüentació turística. Es tem que si es donés, les principals conseqüències serien negatives pel territori.
- No s'aprofita el creixement del turisme adequadament. Es creu que es podrien realitzar activitats relacionades amb la pedagogia, la gastronomia, la geologia, etc.
- Alguns elements del patrimoni cultural no estan preparats per al turisme. Per exemple, algunes ermites no es troben obertes al públic, no existeixen camins practicables per arribar a certs punts de gran interès i els transports públics hi són molt escassos.
- Manquen iniciatives diversificades per dinamitzar el turisme a la Vall de Llénena.
- Hi falten allotjaments, ja que molts dels clients dels restaurants demanen cases per dormir.
- La majoria de treballadors en condició d'assalariats dels establiments turístics són de fora.

Gestió del territori

- El proteccionisme i el conservacionisme limiten la dinamització de la Vall de Llénena. És per això que una gestió del territori molt estricta amb els sectors productius es veu com una amenaça per al seu creixement econòmic.
- Es percep una forta pressió per part dels promotors de construcció. La normativa urbanística vinculant actual arrossega en tres dels quatre municipis, una gran tendència a ocupar el territori, sovint de forma incontrolada. Es té la sensació de viure un procés d'urbanització de forma precipitada i sense tenir en compte l'opinió de la població de la Vall de Llénena.
- Es troba a faltar una administració conjunta per a tota la Vall de Llénena que aculli els projectes que facin referència a tota la unitat. Tot i que poc a poc s'estigui conformat, com és el cas de la redacció de l'Agenda 21 de la Vall de Llénena que encara s'està realitzant.

- La Vall de Llémèna està seccionada administrativament, ja que forma part de dues comarques diferents, i una part del territori forma part del Parc Natural de la zona volcànica de la Garrotxa.
- Falta unió d'entitats o associacions.
- Desvinculació dels habitants amb el territori donat el seu desconeixement, tant de la història com dels trets culturals propis. En part, aquest fenomen es dona arreu, però es pot considerar accentuat a la vall degut al gran percentatge de persones que s'hi ha establert recentment i que provenen d'altres territoris.
- Ús indiscriminat de l'aigua a la capçalera de la riera. Sobretot a la capçalera del riu donada la presència d'una planta embotelladora d'aigua.
- Els comerços dels municipis com Canet d'Adri no tenen sortida ja que la gent prefereix anar a Girona a comprar.
- Actualment la quantitat d'aigua que corre pel riu és inferior a altres anys. Deteriorament de l'estat ambiental dels cursos fluvials.
- La majoria de molins, tant per a la producció d'electricitat com per moldre el blat, i que formen part del patrimoni sociocultural, estan en molt mal estat.

6.2.2 Enquestes

A continuació s'exposen els resultats de les 23 enquestes contestades per persones vinculades d'alguna manera amb la Vall de Llémèna. De la mateixa manera que els gràfics il·lustren les respostes a les preguntes més concretes, seguidament, després de cada gràfic, s'expliquen els motius pels quals s'han donat les corresponents respostes.

Informació sobre els enquestats.

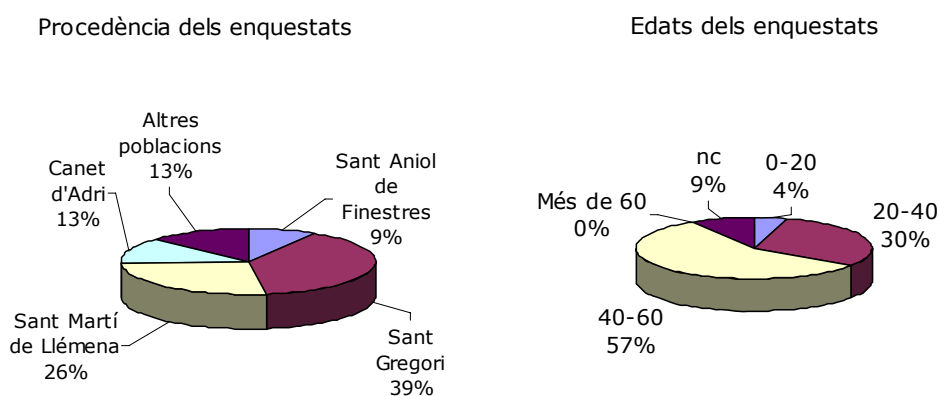

Figura 13. Elaboració pròpia.

En total un 87% dels enquestats és d'alguns dels municipis de la Vall de Llémèna. La gran part de la població que ha contestat l'enquesta proposada té entre 40 i 60 anys.

Situació actual de la ramaderia i l'agricultura

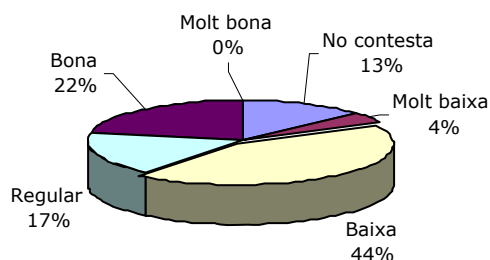

Figura 14. Elaboració pròpia.

Tal i com s'observa en el gràfic, només un 22% dels enquestats considera que la situació actual de l'agricultura i la ramaderia és bona. Per altra banda, trobem un 17% que opina que és regular i la majoria, amb un 44%, que creu que és baixa. Cal dir que, resta un 4% que troba que es pot considerar molt baixa.

Els motius exposats per a raonar aquests posicionaments són tals com; la falta de pagesos i ramaders, moltes dificultats en la comercialització degut als grans competidors en el mercat i els baixos preus a que es paguen els productes.

A més, es comenta el gran abandonament de les terres, la poca productivitat, el declivi de l'agricultura convencional, la producció exclusivament farratgera i la falta d'alternatives de reconversió. Actualment, la major part dels cultius són només subvencionats. L'agricultura ecològica, per altra banda, no s'ha introduït a nivells superiors al particular.

S'ha abandonat la ramaderia extensiva, mentre que s'ha reforçat el sistema intensiu. Més que ramats, hi ha granges de porcs i de pollastres. Queden alguns ramats de xai, algunes vaques i cabres de pastura.

També es detecta un cert envelliment de la població activa i la desaparició de titulars, juntament, amb la manca de relleu generacional.

Cada vegada hi ha menys gent que pugui o vulgui dedicar-se a l'agricultura. Els que tota la vida han treballat d'això, ara es veuen obligats a deixar-ho; tant per què els beneficis que dóna aquesta feina no són rendibles, com perquè els fills no volen continuar amb la feina familiar. Els habitants perceben l'increment de gent de fora per a conrear les terres de la Vall de Llémèna.

Hi ha poques explotacions rendibles. Falta modernització en la majoria de les explotacions agràries de la Vall de Llémèna. Els joves entre 30 i 40 anys només ho fan com una afició i treballen a un altre lloc. Encara es conserven petites explotacions ramaderes i agrícoles, on l'activitat agrària no és la principal.

Situació actual del turisme

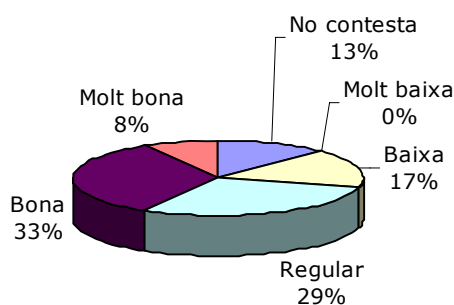

Figura 15. Elaboració pròpia.

Observant el gràfic, un 17% dels enquestats opina que la situació actual del turisme a la Vall de Llénena és baixa i un 29 % que és regular. La resta en fa una valoració positiva, ja que un 8 % creu que és molt bona i un 33 % bona.

Les opinions crítiques respecte la situació del turisme a la Vall de Llénena es fonamenten en motius com; la falta de promoció turística, d'organització i dinamització del territori la manca de projectes i empreses que la promocionin, els quals, porten a pensar que l'activitat turística podria estar molt més ben desenvolupada.

Actualment, només hi ha alguns turismes rurals i nombrosos restaurants. Per altra banda, hi ha qui opina que, degut a la seva proximitat amb Girona, la vall resta molt desconeguda. I, a més, la densitat i contaminació que produeix la indústria no afavoreixen aquest sector.

Pel que fa a les persones que han opinat que l'activitat turística es pot qualificar com a bona, que és un sector en expansió, fan referència a la tranquil·litat, la gran bellesa del paisatge i la riquesa cultural.

S'ha atribuït a la Vall un gran potencial per a l'ecoturisme i per al món del ciclisme. Els restaurants que hi ha a la vall fan que molta gent de Girona i rodalies hi acudeixin. Un altre element que es contempla com a positiu és que s'hi pot trobar bon menjar del país.

Tot i que no és una zona on el sector de les cases rurals s'hi hagi establert molt, amb el temps s'estan habilitant algunes antigues masies amb aquesta finalitat.

Finalment, cal afegir que també hi ha qui tot i qualificar l'activitat turística com a bona, destaca que, el de la Vall, és un turisme que hi va sabent que trobarà pocs llocs pensats i construïts per gaudir de facilitats i comoditats. El que hi ha és; natura, paisatge, tranquil·litat, etc. elements que corren el risc de perdre's amb la massificació.

Conveniència de millores a la Vall

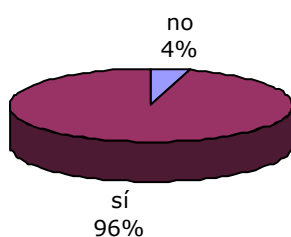

Figura 16. Elaboració pròpia

Tal i com mostra, de forma molt evident, aquest gràfic; la majoria de persones enquestades considera que calen mesures de millora a la Vall de Llénena. I és que, com ja mostren les gràfiques anteriors, gran part de la població creu que, tant un sector com l'altre, podrien estar en molt millor estat.

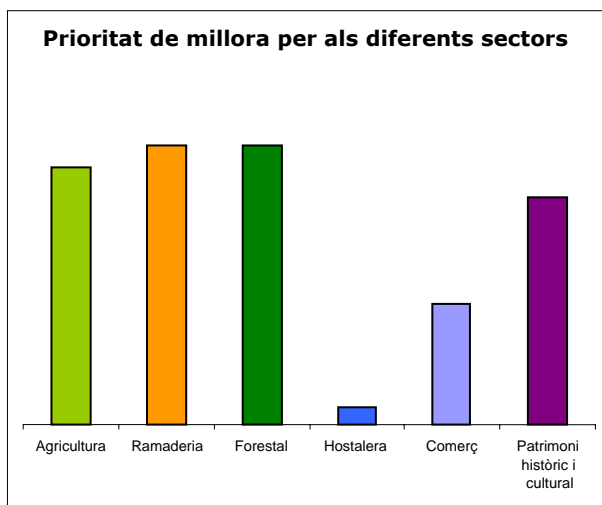

Figura 17. Elaboració pròpia

En aquest gràfic es mostren alguns dels sectors que es poden trobar amb la indicació del grau de prioritat pel qual caldria actuar sobre ells. Així, es denota que la hostaleria, tot i no ser una activitat molt desenvolupada, no es tracta d'un àmbit sobre el qual es creu que s'hi hagi d'actuar. Els enquestats tampoc no presenten molta inquietud per tal de que es promoció el comerç. Per altra banda, l'agricultura, la ramaderia, els forests i el patrimoni històric i cultural, són les quatre activitats que caldria millorar amb major preferència. Per sobre dels altres dos, destaquen, tot i que no amb molta diferència, el sector forestal i la ramaderia.

Algunes de les propostes que s'han formulat per part dels enquestats són les següents:

Agricultura;

- Crear o potenciar horts ecològics unifamiliars.
- Estudiar alternatives agràries i ramaderes: arbres per fusta, plantes de jardineria, tòfones, PAM, caragols, etc. Per tal de poder dedicar la Vall de Llèmena a aquest tipus de produccions així com la ramaderia i l'agricultura ecològica.
- Cultius alternatius que permetin cultivar paisatge i treure millors rendiments que els actuals i al marge de la PAC.
- Buscar productes de major valor afegit i trobar una marca de qualitat per algun producte.
- Especialització econòmica en sector primari i terciari.
- Informació sobre tècniques de ramaderia/agricultura ecològica.
- Creació d'un espai d'activitat primària ecològica (facilitat geomorfològica i empresarial).

Patrimoni històric i cultural;

- Restaurar les fonts.
- Neteja dels boscos i camins públics,
- Rehabilitació del patrimoni, esglésies, masos.
- Descentralització dels serveis de l'administració.
- Millorar el transport públic, sobretot pel que fa les freqüències.
- Més activitats culturals i que fomentin la Natura, tant per a grans com per a nens petits. Conservar les tradicions, i el medi natural del que disposa.
- Aturar el ritme de construcció.

- Comunicar els diferents veïnats del municipi de Sant Martí de Llémena (passarà a peu sobre el Llémena al Pla de Sant Joan).
- Fer depuradores a tots els veïnats.
- Reobrir les escoles de Sant Martí i Sant Esteve.
- Buscar canals per informar a la gent.
- Aplicar l'Agenda 21 local.
- Pla Director d'ordenació de la Vall de Llémena.
- Contenció de les immobiliàries.
- Promocionar la marca; Vall de Llémena amb els productes de l'agricultura i la ramaderia ecològiques, les Pam i la resta de productes que es puguin arribar a elaborar.
- Qualitat de serveis equivalents als urbans.
- Connectar els PEIN de la vall (Banya Boc, Rocacorba) entre sí i amb d'altres.
- Inclusió de S. Aniol de F. i de S. Martí de Llémena al Pla Director Territorial del Gironès (només inclou S. Gregori).
- Fira de productes ecològics.
- Cuina ecològica.

Coneixement de les següents activitats

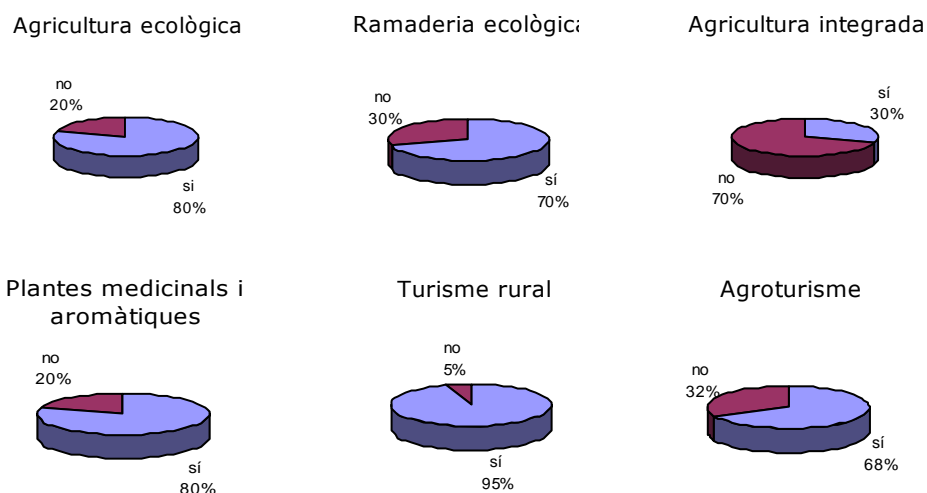

Figura 18. Elaboració pròpia

Tal i com mostra el gràfic, de les anteriors activitats, la que més es coneix és el turisme rural. A continuació, el segueixen l'agricultura ecològica i el cultiu de plantes aromàtiques i medicinals. La ramaderia ecològica i l'agroturisme vindrien a continuació, en aquest mateix ordre.

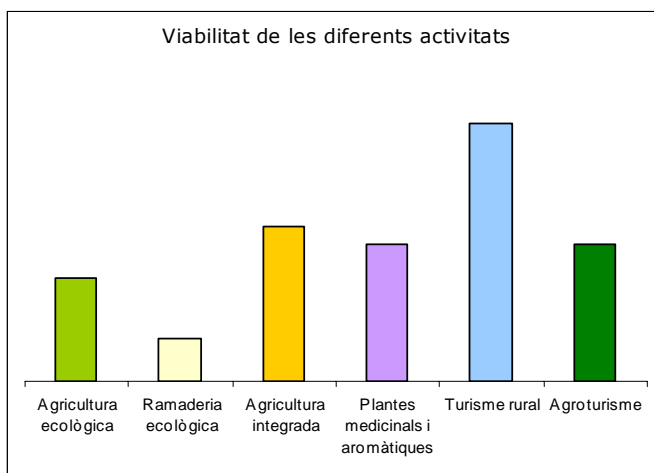

Figura 19. Elaboració pròpia

De les diferents activitats plantejades, la majoria dels enquestats han apostat pel turisme rural com la més viable. Com ja s'ha comentat anteriorment, alguns d'aquest tipus d'establiments estan sorgint actualment a la Vall de Llénena. A més, recordant la darrera gràfica, aquest era el sector que més es coneixia. Per altra banda, l'agricultura integrada també es veu com una aposta força viable. Aquest fet contrasta amb la informació de la darrera taula en la que es mostrava que aquesta era l'activitat que menys es coneixia de totes les presentades. A continuació trobem l'agroturisme, la producció de plantes medicinals i aromàtiques i, en menor mesura, l'agricultura ecològica. Destaca, finalment, que la ramaderia ecològica és l'activitat que es percep amb menys probabilitats de prosperar.

Conveniència de la implantació d'una figura de protecció

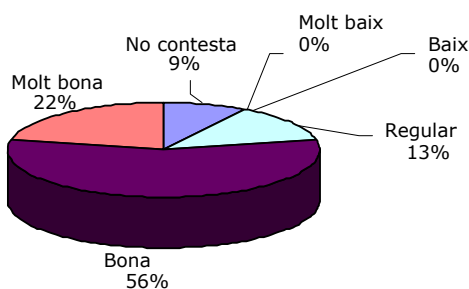
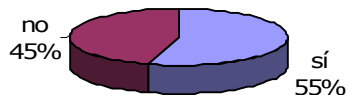

Figura 20. Elaboració pròpia

En aquest apartat de l'enquesta es preguntava si creien necessària i adient la implantació d'alguna figura de protecció, sense concretar en cap d'elles. Es pot veure fàcilment que el percentatge de persones que opina que seria convenient una mesura d'aquest tipus supera de molt el de les persones que no opinen el mateix.

Coneixement de la figura de
Parc Rural

Conveniència de la figura de Parc
Rural a la Vall de Llénena

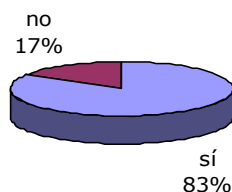

Figura 21 i 22. Elaboració pròpia

En el primer dels gràfics, es valora el grau de coneixement de la figura de protecció de Parc Rural. El percentatge de persones que el coneixen només supera en un 10% el percentatge dels qui el desconeixen. Tal i com s'observa, el 45 % el desconeix i el 55 % ja n'havia sentit a parlar.

En el darrer gràfic, es fa evident que la majoria de la població, amb un 83 %, consideren convenient la figura de Parc Rural a la Vall de Llénena.

6.3. Anàlisi del paisatge

A fi de donar a conèixer la importància del **paisatge mosaic** de la Vall de Llénena i de considerar-hi els **vincles dels llemenencs**, a l'hora de gestionar el seu territori, s'ha fet un anàlisi de paisatge de la subunitat de la Vall de Llénena.

El **paisatge** és la manifestació externa del territori, que resulta de la combinació de la geomorfologia, el clima, la biota, la incidència de les alteracions de tipus natural i de les modificacions antròpiques. Tot ell és un **conjunt dinàmic** ja que les variables dels seus processos naturals i antròpics, evolucionen amb el temps.

Segons el Consell Europeu, en la Convenció Europea del Paisatge de l'any 2000, es pot definir paisatge com:

"cualquier parte del territorio, tal como es percibida por las poblaciones, cuyo carácter resulta de la acción de factores naturales y/o humanos y de sus interrelaciones".

En aquesta Convenció, es va reconèixer al paisatge, el seu valor patrimonial, i la seva relació essencial com a recurs econòmic. En una de les seves conclusions, també assenyalen el paisatge com una perspectiva integradora; essencial per analitzar problemes locals i problemàtiques més amples de nivell regional o fins i tot global.

Així, en àmbits com el de la **legislació ambiental**³⁹, el paisatge, és considerat com un recurs a preservar i com una font d'informació a tenir en compte. La detecció d'unitats funcionals o del comportament del paisatge; és actualment una tasca prioritària en els estudis de planificació i de gestió territorial.

³⁹ Real Decreto Legislativo 1302/ 1986 de Evaluación de Impacto Ambiental, 28 de junio de 1986; Ley 4/1989 de Conservación de los Espacios Naturales y de Flora y Fauna Silvestres del 27 de marzo de 1989.

El paisatge pot interpretar-se de dues formes diferents; com a paisatge total en el que s'identifica el paisatge amb el medi, o com a paisatge visual o perceptiu, en el que l'enfocament és més de caire subjectiu (de percepció).

Aquestes dues formes d'anàlisi són diferents, però al mateix temps es complementen. Tenen en comú l'objecte d'estudi que és la realitat territorial.

A l'anàlisi de paisatge a la Vall de Llénena, s'han volgut diferenciar els factors determinants: les característiques dels components territorials⁴⁰ i la seva distribució espacial. Per això, s'ha seguit un **anàlisi del paisatge total** en el que s'ha fet una recerca dels elements patrimonials del territori.

Aquest anàlisi s'ha basat en l'elaboració d'un **Catàleg del Patrimoni Integral⁴¹ de la Vall de Llénena** en el que s'han considerat els patrimonis: historicoartístic, sociocultural, natural i l'arqueològic.

Per a la subunitat de la Vall de Llénena, s'han definit 10 geosistemes, cadascun dels quals, s'han cartografiat amb el programa ArcView 3.2. de Sistemes d'Informació Geogràfica (SIG).

Considerant de gran rellevància el vincle dels llemenencs amb el territori, i de la seva manifestació externa al paisatge; s'ha cregut necessari introduir també en aquesta fase d'anàlisi, un procés de participació ciutadana.

L'**anàlisi perceptiu** del territori, s'ha treballat en forma d'entrevista a quatre representants dels diferents termes municipals. Se'ls ha demanat quins són els trets de la Vall que més valoren, ja sigui per singularitat, freqüentació, tradicions o costums que hi tenen.

A més a més, en el segon bloc d'enquestes realitzades a la gent de la Vall es varen addicionar quatre preguntes referents a la percepció paisatgística.

6.3.1. Descripció de la subunitat de paisatge: la Vall de Llénena

L'estudi de la informació integrada de tots els factors que intervenen al territori, serveixen per establir les **unitats ambientals-funcionals** de base per a la gestió ambiental.

La **divisió territorial** actual en funció de les necessitats polítiques i econòmiques, ha establert uns límits antagònics als límits pròpiament naturals. Aquesta discordança, es fa ja evident al bell mig de la unitat geogràfica de la Vall de Llénena; on al límit municipal de Sant Aniol, hi trobem el límit comarcal de la Garrotxa i el Gironès.

En l'anàlisi de paisatge d'aquest projecte, es parteix de les consideracions que fa Jordi F. Grabolosa⁴² de la **comarca natural** del Gironès que emmarca quatre unitats de paisatge. Dins d'aquesta comarca de límits naturals s'hi engloben: I. el pla de Girona, II. la part meridional del sector superior al curs baix del riu Ter, III. el sector de l'Onyar i IV. el Gironès de l'Empordà, assumint la capitalitat de les unitats Girona, Amer, Anglès i Celrà respectivament.

⁴⁰ El relleu i forces que l'originen, les roques, l'aigua, els processos geomorfològics i el clima, la vegetació, la fauna i la incidència humana.

⁴¹ La dicotomia entre patrimoni cultural i patrimoni natural s'ha superat i s'ha integrat en un concepte únic i globalitzador: patrimoni integral, com a suma dels béns mobles, immobles, naturals i humans. *La Vall de Llénena: Una subunitat de paisatge dividida*. Revista 7en1 Setenu. Plecs: Suplements d'Estudis Locals. Març 1992.

⁴² La Vall de Llénena: Una subunitat de paisatge dividida. Revista 7en1 Setenu. Plecs: Suplements d'Estudis Locals. Març 1992.

En aquest conjunt i dins la unitat de la part meridional del sector superior al curs baix del riu Ter, hi ha íntegra, la subunitat de la Vall de Llénena, objecte d'estudi en la **Proposta de Parc Rural a la Vall de Llénena**.

Subunitat de la Vall de Llénena

El riu Llénena, afluent del riu Ter, es forma als barrancs de Matabosch i del Grau, a prop del coll de Fontpobra. La Vall s'estén entre les serres de les Medes i Pelada; i el horst de les serres de Finestres i Rocacorba, que la separa de la conca del Terri (Pla de l'Estany).

La subunitat de la Vall de Llénena, forma part de la unitat II. de les quatre unitats de la comarca natural del Gironès, unitat de la Part Meridional del sector superior al curs baix del riu Ter.

- Caracterització dels geosistemes de la Vall⁴³

Per a la subunitat de la Vall de Llénena, s'han definit 10 geosistemes; vuit dels quals s'han basat de la classificació especificada per Jordi F. Grabolosa al Suplement d'Estudis Locals núm.9 del Març del 1992. *Plecs. La Vall de Llénena: Una subunitat de paisatge dividida*. Revista 7en1 Setenu.

Aquests **geosistemes** són porcions de l'espai geogràfic determinat per uns elements interconnexionats; geomorfològics, climàtics, biològics, hidrològics i antròpics que es troben en constant transformació. (Jordi F. Grabolosa).

Per a poder fer un anàlisi complert de tot el territori de la Vall, s'han hagut d'ampliar el geosistema VII: Vall de Canet d'Adri i del geosistema VIII: Pla de Sant Gregori, dels vuit geosistemes descrits per Grabolosa. Per integrar dins l'àrea descrita com a unitat funcional-ambiental tota la Vall de Llénena, els geosistemes IX: Muntanyes de Rocacorba i X: Les Serres, s'han definit en base als mateixos criteris que els vuit restants.

Els límits dels 10 geosistemes integrants de la subunitat, s'han traçat a partir de les corbes de nivell i de la caracterització del seu medi.

⁴³ Veure Annex:Taula resum de la caracterització dels geosistemes de la Vall de Llénena.

Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena

Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena

Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena

Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena

Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena

L'**anàlisi climàtic**, s'ha realitzat a partir d'un punt de vista més general. Partint de la definició de Javier Martín Vide⁴⁴, la realitat climàtica de Catalunya és molt rica i variada, difícil de plasmar en un mapa per la seva complexitat. De manera resumida podem considerar que el clima de Catalunya ve marcat per una sèrie de característiques:

- 1) Situació a la franja septentrional del món mediterrani (excepte pel cas de la Vall d'Aran).
- 2) Posició occidental en el marc continental eurasiàtic, però oriental en el de la Península Ibèrica.
- 3) D'uns factors geogràfics (altitud, disposició del relleu, etc.) molt diversos i contrastats. Per tant, englobat dins el clima mediterrani podem diferenciar un clima català⁴⁵. Aquest es divideix en dos grans grups climàtics, que donen lloc a 6 tipus i a 15 subtipus, definits per les variables climàtiques més importants. A la Vall de Llémena hi trobem representades 2 tipologies de clima, les quals són:

- **Clima Mediterrani Prepirinenc Oriental** (Olot), de precipitació mitjana anual de 850-1.100 mm, de temperatura mitjana anual entre els 9-12 °C i amplitud tèrmica de 16-19 °C. El règim de precipitació estacional ve marcat per un màxim a l'estiu o a la primavera i un mínim a l'hivern.
- **Clima Mediterrani Prelitoral Septentrional** (Girona), de precipitació mitjana anual de 750-1.000 mm, de temperatura mitjana anual entre els 14-15 °C i amplitud tèrmica de 15-18 °C. El règim de precipitació estacional es diferencia de l'anterior, ja que la major quantitat de pluja es produeix als equinoxis, a la tardor i a la primavera.

⁴⁴ **Javier Martín-Vide** (Barcelona, 1954) és llicenciat en Ciències Matemàtiques i doctor en Geografia i Història (secció Geografia) per la Universitat de Barcelona, amb premi extraordinari. Actualment és catedràtic de Geografia Física a la Universitat de Barcelona. Ha centrat la seva activitat investigadora en l'anàlisi probabilística de la precipitació, els episodis extrems, l'anàlisi sinòptica, el clima urbà i el canvi climàtic.

⁴⁵ Veure taula a annex de la Classificació climàtica del territori Català. (Martín Vide, 1992b), adoptada al *Llibre blanc del Servei de Meteorologia de Catalunya*

Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena

Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena

Els 10 geosistemes de la Vall de Llèmena, climàticament els hem definit a partir de la **temperatura mitjana anual** (°C) i l'**índex hídric anual** (%), definit segons Thornthwaite⁴⁶. L'índex hídric anual ve donat per la diferència entre l'índex d'humitat⁴⁷ i el 60% de l'índex d'aridesa⁴⁸. Thornthwaite definí 9 tipus de clima o regions d'humitat, vuit de les quals es troben representades a Catalunya.

Camp índex hídric anual

• Categorització i percentatges (%) :

- Àrid - 40 a - 100 (no es troba representada a Catalunya)
- Semiàrid (D) - 20 a - 40
- Sec subhumit (C1) de - 20 a 0
- Subhumit (C2) de 0 a 20
- Humit (B1) de 20 a 40
- Humit II (B2) de 40 a 60
- Humit III (B3) de 60 a 80
- Humit IV (B4) de 80 a 100
- Perhumit (A) > 100

GEOSISTEMES DE LA VALL DE LLÈMENA:

A la Vall de Llèmena només hi trobem la presència de:

- Subhumit (C2)
- Humit (B1)
- Humit II (B2)

El geosistema no correspon exactament amb una categoria de l'índex d'humitat, sinó que dins cada geosistema es troben representats diverses categories.

A continuació es procedeix a caracteritzar aquests deu geosistemes que formen part de la subunitat de la Vall de Llèmena; i a situar-hi els diferents elements que conformen el seu Patrimoni Integral.

Geosistema I: Capçalera del Llèmena

Situació

Es tracta del paisatge situat al sector NO de la conca hidrogràfica del Llèmena. En general, s'estén damunt el vessant meridional de la Serra de Finestres i el vessant oriental de la Serra de les Medes.

Clima

Podem diferenciar-hi dues franges d'**humitat** diferents; una amb major humitat a la part més septentrional (Humit II), i una altra de menys humida al sud (Humit I)

La temperatura anual mitjana es situa entre els 12 i 13 °C gairebé en tot el geosistema i a la part sud-oest del geosistema les temperatures oscil·len entre els 13 i 14 °C.

Litologia

Els materials més abundants són els sediments del terciari (conglomerats i gresos) i les margues.

Al nord-oest i sud-oest del geosistema definit, hi ha també roques volcàniques: toves basàltiques i piroclastos. En menor proporció i a l'extrem sud-oest, s'hi troben també sediments del quaternari (llims, graves, sorres, argiles, etc).

⁴⁶ C. Warren Thornthwaite: Geògraf i climatòleg dels Estats Units.

⁴⁷ Relació percentual entre la suma dels excedents mensuals d'aigua i les necessitats anuals d'aquest líquid expressades per evapotranspiració potencial.

⁴⁸ Relació semblant entre el dèficit anual d'aigua expressat per la suma dels dèficits mensuals i la necessitat anual d'aigua.

Vegetació

La vegetació és força variada i les associacions vegetals que s'hi localitzen s'inclouen dins els grups de plantes mediterrànies i eurosiberianes. L'associació vegetal predominant és l'alzinar muntanyenc amb moixera de pastor i bardissa. També s'hi poden trobar, vernedes (als marges del Llémèna), rouredes amb sanguinyol i bardissa, fagedes amb boix i buíxol, i avellanoses (als indrets més humits).

Hidrologia

La xarxa hidrogràfica al curs alt del riu Llémèna engloba els torrents de Matabous, la Fosca i la Saula.

Usos del sòl

A causa dels accidents topogràfics del sector, els usos del sòl de l'indret són: agropecuari i forestal.

Geosistema II: Sant Aniol de Finestres (Nucli de Sant Aniol de Finestres)

Situació

És el paisatge situat a les rodalies del poble de Sant Aniol de Finestres. Ocupa el vessant meridional de la Serra de Finestres (part E) i el vessant oriental de la Serra de les Medes (part S).

Clima

La humitat també es disposa com en el primer geosistema, en dues franges; una amb més humitat al nord i una altra amb menys humitat a la part meridional.

La temperatura mitjana anual es troba entre els 13-14 °C a la part inferior del geosistema, i entre els 12-13 °C a la part superior.

Litologia

Els materials més abundants són els sediments del terciari (Paleògen) i les margues.

Connectant amb el geosistema I de la Capçalera del Llémèna i seguint el riu, s'hi troben de manera puntual, basalts procedents de l'erupció del volcà Puig de les Medes; i una àrea amb sediments del quaternari.

Vegetació

Les associacions vegetals que hi ha s'inclouen dins els grups de plantes mediterrànies i eurosiberianes. L'alzinar muntanyenc amb moixera de pastor i bardissa és la predominant, però també podem trobar-hi zones de fagedes amb boix i buíxol i vegetació rupícola.

Hidrologia

La xarxa hidrogràfica forma la part superior del curs mitjà del riu Llémèna, destacant els torrents de Mal i de Bullidors.

Usos del sòl

La proximitat del poble de Sant Aniol de Finestres determina que l'ús del sòl agropecuari ocupi els terrenys més planers de la zona.

Geosistema III: Pla de St.Esteve (Nucli de Sant Esteve de Llémèna, Sant Martí de Llémèna i Granollers de Rocacorba)

Situació

És el paisatge que es troba al sector comprés entre el vessant meridional de les Serres de Tretinyà i Portelles i els extrems nord-orientals de les serres Pelada i Oliveres. Inclou, el seu interior, tota la serra Cònica i la vall de Granollers de Rocacorba.

Clima

Com en els dos darrers geosistemes, hi ha dues franges d'humitat; una amb valors més elevats (Humitat II) al nord, i una de menor humitat al sud.

El mateix passa amb la temperatura; amb una predominança de la mitjana anual de 13-14 °C a la part inferior, i de 12-13 °C a la part superior del geosistema.

Litologia:

S'hi troba la mateixa litologia que en el geosistema anterior. Els diferents materials es presenten en mosaic i amb simetria respecte l'eix del curs fluvial.

Amb poca extensió i de forma aïllada, també s'hi troben sediments del quaternari.

També s'hi troba l'extrem final de la colada de lava del Puig Rodó, i la manifestació volcànica del Puig de Granollers. Els materials volcànics d'aquestes són toves basàltiques i piroclastos.

Vegetació

Les associacions vegetals que hi trobem s'inclouen als grups d'espècies mediterrànies i eurosiberianes. Destaca, als vessants muntanyosos, l'alzinar amb moixera de pastor i l'alzinar amb pastura de jonça, els camps de conreu a les zones planeres i les vernedes a les ribes de Llémena. Finalment, als indrets més humits, trobem enclavaments d'avellanosa.

Hidrologia

La xarxa hidrogràfica integra la part central del curs mitjà del riu Llémena, sobresortint la riera de Granollers de Rocacorba que rep les aigües dels torrents de Can Beltran i Can Planes. El Torrent de Cal Corrent i el de la Barroca també en formen part.

Usos del sòl

L'ús del sòl de la zona és agropecuari (en sòls aprofitables agrícolament) i forestal (a les bosquines).

Geosistema IV: Pla de Sant Martí. (Nucli del Pla de Sant Joan)

Situació

Ens defineix el paisatge situat entre el vessant meridional de la Serra de les Roques Altes i el vessant septentrional de les Serres de Sta. Elena i St. Roc. Dins aquests límits s'estén el pla de St. Martí.

Clima

La humitat del geosistema és de tipus (Humitat I), i amb temperatura anual mitjana entre 13-14 °C a la part superior del geosistema, i 14-15 °C a la part inferior.

Litologia

Com en els dos geosistemes anteriors, al curs fluvial, s'hi troben majoritàriament sediments del quaternari i, del terciari a mida que s'allunyen de la llera. Destaca la varietat litològica que hi ha de calcàries nummulítiques al pla de St. Martí.

A la part nord-est del geosistema, s'hi troben roques volcàniques; basalts i toves basàltiques i piroclastos.

Vegetació

Bàsicament només trobem associacions vegetals que s'inclouen dins el grup d'espècies mediterrànies. Les associacions vegetals que predominen als vessants muntanyosos són: l'alzinar en pastura de jonça i l'alzinar muntanyenc amb moixera de pastor i bardissa. A part d'una cinglera que s'estén pel mig del vessant septentrional de les serres de Sta. Elena i de St. Roc, que conté la part més significativa de la vegetació rupícola del sector, a

les zones planeres hi trobem unes espècies vegetals derivades de l'acció antròpica (pastures de jonça, pastures masòfiles, conreus i horts).

Hidrologia

La hidrografia del sector ens defineix la part inferior del curs mitjà del riu Llémena, on sobresurten els torrents de Casetes i de Cal Nogué.

Usos del sòl

L'ús del sòl és fonamentalment agropecuari, forestal i residencial (davant la proliferació del fenomen de les segones residències).

Geosistema V: Vall de Rocacorba (Nucli de Rocacorba)

Situació

És una vall allargada i estreta, que s'estén sobre el vessant oriental de la Serra de Granollers de Rocacorba i el vessant occidental de la mateixa serra de Rocacorba. Es troba tancada per l'anomenat puig de Golany, a la part meridional, i a l'extrem septentrional queda closa pel congost que forma la riera de Rocacorba entre les serres de les Roques altes i la de Rocacorba.

Clima

L'índex d'humitat de la zona correspon amb Humitat I i temperatura anual mitjana és entre 12-13 °C a la part superior i entre 13-14 °C a la inferior del geosistema.

Un fet rellevant és el fenomen de les inversions tèrmiques que es veu afavorit per la configuració geomorfològica de la Vall.

Litologia

Hi ha un predomini de sediments del terciari i margues en tota l'àrea del geosistema.

Vegetació

Fonamentalment, hi trobem espècies vegetals que s'inclouen dins els grups de plantes mediterrànies i eurosiberianes. Hi predomina l'alzinar muntanyenc amb moixera de pastor i bardissa, però també hi trobem enclavaments de vegetació eurosiberiana representada per les fagedes amb boix i buixol. La diversitat d'espècies vegetals que vesteixen l'indret es completa amb un enclavament d'alzinar muntanyenc calcífug, un de brolla calcífuga i una pastura de jonça al fons de la Vall.

Hidrologia

La xarxa hidrogràfica forma el curs alt i mitjà de la riera de Rocacorba.

Usos del sòl

L'ús del sòl és bàsicament forestal excloent la funcionalitat de les antenes al cim de la Serra de Rocacorba.

Geosistema VI: Pla de Sant Joan de Llorà (Nucli de Ginestar i Llorà)

Situació

El paisatge meridional que conforma aquest sistema s'estén damunt el vessant meridional del Serrat de Boratuna i el vessant septentrional de la Serra del Turó de Camposol. Dins aquests límits orogràfics trobem el Pla de Sant Joan i la Vall Segura.

Clima

Aquest geosistema té dues franges d'humitat diferenciades; una part humida a la part superior, i una de subhumida a la part inferior del geosistema.

La temperatura anual mitjana és oscil·la els 13-14 °C a la part nord i 14-15 °C a la part sud.

Litologia

Seguint els materials de la part superior del geosistema de la Vall de Rocacorba hi ha presència de sediments del terciari i margues.

A l'extrem sud-oest abunden en gran mesura les pissarres i esquists del paleozoic. Entre aquest material hi trobem algunes àrees de sediments del terciari (gresos i conglomerats) i altres del quaternari (travertins) conglomerats, gresos i lutites; i una de travertins.

Les dues darreres àrees esmentades, contenen materials que es troben transfronterers amb el geosistema del Pla de Sant Martí.

A la part oest hi ha roques volcàniques: basalts, i toves basàltiques i piroclastos. Però també trobem altres varietats de roques que caracteritzen l'indret: pissarres i esquists del paleozoic, i sediments del quaternari.

Aquesta varietat de la litologia, és força variada a causa dels dos cons volcànics que hi ha: el Puig de la Banya del Boc i el Clot de l'Omera.

A la part est, al curs fluvial, hi trobem altra vegada sediments del terciari i quaternari.

Vegetació

Destaca la varietat d'associacions vegetals que abillen la zona, amb predomini d'alzinar i pastura de jonça, brolla de bruc boal, estepes i alzinar, camps de cereals, vinyes, horts, prats d'abellatge, alzines sureres, alzinar muntanyenc calcífug i alzinar muntanyenc amb moixera de pastor i bardissa. També hi trobem vernedes a les ribes del Llémena. Aquesta variable composició florística, d'espècies mediterrànies i eurosiberianes, respon a la varietat de la composició litològica dels sòls, a la seva fertilitat i, sobretot, a les condicions topoclimàtiques dels indrets.

Hidrologia

La xarxa hidrogràfica configura la part inferior del curs baix del riu Llémena, on destaquem els torrents de Cal Pach i el de Llorà.

Usos del sòl

En l'ús del sòl hi destaquem l'aprofitament agropecuari i l'ús residencial a causa del fenomen de les segones residències.

Geosistema VII: Vall de Canet D'Adri (Nucli d'Adri, Cartellà, Canet d'Adri, Montcal i Sant Medir)

Situació

És el paisatge que s'estén damunt el vessant oriental de la part S de la Serra de Rocacorba i el vessant nord-oriental del serrat de Boratuna. Inclou la vall de la riera de Canet, gairebé al seva totalitat.

Clima

Caracteritzat per un únic extrem al nord-oest de clima humit i la resta és subhumida. La temperatura anual mitjana és troba entre els 14 i 15 °C.

Litologia

L'extensió més abundant que s'hi troba és de roques volcàniques. A la part nord hi ha gran abundància de toves basàltiques i piroclastos, i a una àrea adjacent hi ha basalts i sediments del quaternari (còdols i lutites) provenint de la manifestació volcànica del Puig d'Adri

Al voltant dels materials volcànics hi ha sediments del terciari i del quaternari, que també s'estenen pels geosistemes del Pla de Sant Martí de Llorà, el de la Vall de Rocacorba i el de les Muntanyes de Rocacorba.

Vegetació

La vegetació de la zona revela un intens aprofitament antròpic, amb associacions vegetals que han crescut espontàniament (en els llocs d'accés més dificultós) i associacions derivades de l'explotació agropecuària del territori. D'aquesta manera, i en general, l'alzinar muntanyenc amb muixera de pastor + bardissa és l'associació vegetals que representa a la vegetació espontània que recobreix els vessants muntanyosos. El Pla de Canet, les associacions vegetals formen un veritable mosaic vegetacional que presenta les influències de la dinàmica humana. Cal destacar l'alzinar + pastura de jonça, la brolla de bruc boal, els camps de cereals, les estepes, les suredes i els prats d'abellatge.

Hidrologia

Fonamentalment, la xarxa hidrogràfica inclou el curs baix de la riera de Rocacorba i els cursos alt i mitjà de la riera de Canet.

Usos del sòl

En l'ús del sòl hi destaca l'aprofitament agropecuari i residencial.

Geosistema VIII: Pla de Sant Gregori (Nucli de Sant Gregori, Domeny i Tialà)

Situació

És el paisatge que s'estén a l'extrem SE de la conca hidrogràfica del riu Llémena. Comprèn el vessant Nord-Oriental de la Serra de Sant Gregori i tot el Pla de Sant Gregori.

Clima

Hi ha una predominança en tot el geosistema de subhumitat. Les temperatures oscil·len entre 14-15 °C de mitjana anual.

Litologia

Hi predominen els sediments del quaternaris, si bé a l'oest, s'hi troben pissarres i esquists del paleozoic.

Hi ha una abundància de sediments del terciari (gresos i conglomerats) en tota la seva extensió. A l'extrem sud-est, s'hi troba una zona de basalts; i seguint els trams de cursos fluvials, hi ha sediments del quaternari i del terciari.

Al geosistema, també s'hi localitzen dos focus de margues blavenques de Banyoles (Xalió).

Aquest geosistema representa la unió d'aquesta conca hidrogràfica amb el Pla de Girona i aquesta obertura provoca que el clima sigui afí.

Vegetació

La varietat de les associacions vegetals és derivada de l'aprofitament agrícola de l'indret, amb alzinar i pastura de jonça, camps de cereals, pastura de jonça i brolla de romaní i brolla de bruc d'escombres, entre d'altres. Igual que el geosistema anterior, totes les associacions s'inclouen dins el grup d'espècies mediterrànies.

Hidrologia

La xarxa hidrogràfica ens ve representada pel curs baix de la riera de Canet i per la part inferior del curs baix del riu Llémena, on destaquen el torrent de Pujades i el de Jonquerol.

Usos del sòl

En l'ús del sòl hi destaquen l'urbà residencial (al nucli urbà de sant Gregori), l'industrial (derivat de les indústries del voltant) i l'agrícola (fruit dels camps de conreu que hi ha).

Geosistema IX: Muntanyes de Rocacorba (Nucli de Biert i Montbó)Situació

És el paisatge que s'estén a l'extrem NE de la capçalera de la riera de Canet. Comprèn el vessant Oriental de la part N de la Serra de Rocacorba. A la part més occidental hi trobem la vessant de la muntanya de Rocacorba i el Serrat de Cadalt. A la part E del geosistema hi trobem els Turons de Can Sieres i el Castellet.

Clima

A l'extrem més nord-oest del geosistema, hi ha una franja de clima humit; i a la resta de territori és subhumit. La temperatura anual mitjana és entre 12 i 13 °C al nord-oest del geosistema, mentre que coincidint amb el cim de les muntanyes de Rocacorba i responent al fenomen d'altitud; aquesta temperatura disminueix amb l'alçada. Així doncs hi ha dues franges més de 13-14 °C i de 14-15 °C a la part més inferior del geosistema.

Litologia

Predominança dels sediments del terciari, des del cim del massís de Rocacorba fins a la vessant de la Vall de Canet d'Adri. En menor altitud hi ha margues i argiles (de major a menor altitud).

Adjacent a les margues i a les argiles, hi ha calcàries, gresos i conglomerats. I entre aquests darrers materials, hi ha dues àrees residuals sediments del quaternari.

Vegetació

Predominantment trobem vegetació de bosc densos, amb alzinar, rouredes, pinars de pi roig, pi pinyer i pi blanc.

Hidrologia

La xarxa hidrogràfica està representada per diferents cursos de torrents i rierols. Està representada pel curs alt de la riera de Canet, que es bifurca amb l' afluent el Rissec i aquest amb el Clot de les Guilles. També hi trobem el curs baix del Torrent d'en Gàrrep, com a afluent del riu Llémèna. A la part més septentrional del geosistema hi ha el torrent Rimau, bifurcació de la riera d'en Xuncla, afluent del riu Ter.

Usos del sòl

En l'ús del sòl hi destaquen l'urbà residencial (els nuclis urbans de Biert i Montbó) i el forestal que ocupa la major part del geosistema, tal i com s'ha descrit a la situació del geosistema.

Geosistema X: Les Serres (Nucli de les Serres i Constantins)Situació

És el paisatge que s'estén al SO de la muntanya del Boc. Comprèn el Serrat de la Malesa, la muntanya de Sant Roc i la muntanya de Can Soms. Així com també el Puig de Sant Grau a la part més septentrional del geosistema.

Clima

Troben una franja de major humitat a la part nord del geosistema i a la part més inferior amb clima més subhumit.

La temperatura anual mitjana es situa entre els 14 i 15 °C en tot el geosistema.

Litologia

Predominança d'esquistos i pissarres del paleozoic. També hi ha una franja petita de graves i argiles fora del curs fluvial.

Envoltant els esquistos s'hi troba una franja de llims; dues zones de granitoides; i entre mig d'aquestes, una petita àrea amb calcàries.

Seguint el curs fluvial del Ter, s'hi troben sediments del quaternari.

Vegetació

Tal i com es caracteritza la Vall hi abunden els boscos densos, amb alzines, roures i pins. Però també hi trobem alguns sectors de boscos clars. Algunes plantacions de plàtans i pollancre i en menor predominança petits camps de conreus.

Hidrologia

Hi trobem el torrent de Can Verdaguer que neix a al puig de Sant Grau, desembocant al riu de Llénena i el Torrent den Bac el qual desemboca al riu Ter.

Usos del sòl

En l'ús del sòl hi destaquen l'urbà residencial (els nuclis urbans de Les Serres i Constantins) i l'ús forestal que ocupa la major part del geosistema.

6.3.2. Percepció social del Catàleg del Patrimoni Integral de la Vall de Llénena⁴⁹.

A part de la caracterització del paisatge a partir dels geosistemes, s'ha creat un llistat del patrimoni historicoartístic, del natural i sociocultural, que s'han classificat per municipis dels quals en formen part.

S'entén com a **patrimoni historicoartístic**⁵⁰ les fonts, que es situen al llarg del curs del diferents rius i torrents de la Vall; les masies i construccions rural d'interès, els molins fariners, que aprofitaven l'energia hidràulica del riu i rieres per tal de fer farina; les construccions religioses, com les ermites i esglésies; les escultures i jaciments arqueològics i les construccions civils com són els castells. El **patrimoni natural**⁵¹ s'ha

Diagnosi

definit a partir dels arbres monumentals, els espais PEIN i la Xarxa Natura 2000. Respecta el **patrimoni sociocultural** s'han considerat les festes i tradicions que es celebren a la Vall de Llénena.

Els diferents elements del patrimoni han estat valorats per la població de la Vall, a partir d'entrevistes personalitzades⁵² realitzades a representants de la Vall i enquestes que remarquen la percepció del patrimoni i la rellevància d'alguns llocs.

La valoració perceptiva a partir de les enquestes es classifica en:

Llocs més freqüentats *

Llocs més interessants *

Llocs que reben menys importància de la que tenen *

- Terme municipal de Sant Aniol de Finestres: nuclis de Sant Aniol *, i la Barroca *.

● PATRIMONI HISTÒRICOARTÍSTIC	● PATRIMONI NATURAL
Fonts * Font de Socals *	La plana de Sant Esteve *, Les Medes*, L'antic camí ral*

⁴⁹ Consultar el **Catàleg del Patrimoni Integral de la Vall de Llénena** a l'Annex.

⁵⁰ Font: Revista del municipi de Sant Gregori, 7en1. Núm.11 Novembre 1994.

⁵¹ Font: Revista del municipi de Sant Gregori, 7en1. Núm.10 Febrer 1993. i dades de la pàgina web del departament de medi ambient de la Generalitat.

⁵² Veure llistat de la Percepció social del Patrimoni de la Vall de Llénena a l'Annex.

	Rieres* i boscos*
Construccions religioses * *	Espais PEIN Massís de la Banya del Boc * *
Escultures i jaciments arqueològics Poblat ibèric de la Palomera *	Xarxa Natura 2000 Sant Aniol de Finestres *

- Terme de Sant Martí de Llémèna

● PATRIMONI HISTÒRICOARTÍSTIC	● PATRIMONI NATURAL
Fonts * Font del Mont *	L'Antic camí ral* Rieres* i boscos* Cova de Boratuna*
Construccions religioses * *	Espais PEIN Muntanyes de Rocacorba * Massís de la Banya del Boc * * (1.002,82 hect).

- Terme municipal de Canet d'Adri

● PATRIMONI HISTÒRICOARTÍSTIC	● PATRIMONI NATURAL ⁵³
Fonts * Font de la Torre ⁵⁴ *	Gorgues de Canet ⁵⁵ * L'antic camí ral* Rieres* i boscos*
Construccions religioses * *	Espais PEIN Muntanyes de Rocacorba * *

- Terme municipal de Sant Gregori: nucli de Cartellà *, Sant Medir *

● PATRIMONI HISTÒRICOARTÍSTIC	● PATRIMONI NATURAL	● PATRIMONI SOCIOCULTURAL
Fonts * Font de St. Gregori *	Muntanyes de Santa Afra* i Sant Grau***. Les Serres*. L'antic camí ral* Rieres* i boscos*	Cartellà 1 maig. Aplec de la Carbonera *
Construccions religioses * *		
Construccions civils Castell de Cartellà*		

⁵³ Veure notícia "El pou de Mas Tosca de Canet d'Adri" a l'annex

⁵⁴ Veure notícia "Converteixen la font de la Torre, a Canet d'Adri, en un parc protegit" a l'annex

⁵⁵ Veure notícia "La platja del volcà" a l'annex

6.4 DAFO de la Vall de Llénena

Aquest és un anàlisi en el qual es té en compte totes les dades sobre el territori i totes les conclusions a les que s'ha pogut arribar mitjançant aquestes. Pretén ser un sistema per mostrar amb claredat quatre grans blocs, debilitats, fortaleeses, amenaces i oportunitats, que aporten una visió general, però al mateix temps suficientment profunda, del territori.

DEBILITATS

- **Envelliment de la població i la manca de relleu generacional.**
- La disminució de la mà d'obra dels oficis tradicionals
- **La pèrdua de persones dedicades al camp** i, en alguns dels municipis, de les terres de cultiu.
- Segons els pagesos d'edat i sense relleu generacional, manca informació sobre noves estratègies i assessorament per a la seva adequada aplicació per tal que els agricultors professionals puguin **innovar** a les seves explotacions.
- Manca d' **estructura empresarial de les explotacions, i de gestió tècnica econòmica**. Aquelles explotacions que encara mantenen l'estructura agrícola familiar no aporten un salari segur la qual comporta una certa inseguretat econòmica.
- La desmotivació dels titulars d'explotacions del sector agraroramader.
- **Complicada burocràcia⁵⁶ administrativa.**
- **Manca de definició del nou model agrari de futur.**
- El **baix preu dels productes** al que s'han de sotmetre els agricultors i ramaders.
- Excessius intermediaris, ja que la majoria de productors a la Vall de Llénena venen els productes a intermediaris, els quals són els que assignen els preus de mercat.
- Manca que els mateixos productors facin transformació i comercialització dels propis productes.
- **Normativa** molt exigent que dificulta l'elaboració de forma artesana dels productes dins de la mateixa explotació. És molt exigent pel que fa a la tramitació de les autoritzacions i els requisits de les instal·lacions.
- Alta mobilitat deguda als desplaçaments cap als indrets de treball. (La major part dels habitants de la Vall de Llénena treballen fora d'aquesta, sobretot a la ciutat de Girona, i alguns dels treballadors de la Vall venen de fora. Per exemple, al municipi de Canet d'Adri, d'una població de 564 habitants, 203 es desplacen cap a un altre municipi per treballar.)
- Poca freqüentació del **transport públic** entre els pobles de la Vall de Llénena i la ciutat de Girona i preus alts per als seus usuaris.
- **Edificació** del sòl urbanitzable programat amb elements poc integrats a l'entorn.
- Disminució d'oficis vinculats a la **gestió forestal**.
- Manca de gestió del forest per part dels propietaris.
- Manca de gestió dels **espais ja protegits**, així com també falta de coordinació en la gestió entre els diferents espais protegits i en especial dels espais agraris.
- Perill d'augment de **contaminació d'aqüífers** pel conjunt de l'activitat urbana, industrial i agroramadera.
- La realització de pocs **estudis especialitzats sobre la Vall**. Només s'han realitzat dos: el projecte del *curs 2002-03* per tres alumnes de Ciències Ambientals sobre les **"Repercussions de les ajudes agràries comunitàries sobre el territori de la Vall de Llénena"**, o a nivell d'estudi biològic, geològic i paisatgístic **"La Vall de Llénena. Els Espais Naturals de les Comarques Gironines"**.

⁵⁶ Consultar les entrevistes a l'Annex.

FORTALESES

- Aportació d'un **valor afegit** al territori, mitjançant el PEIN, el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa i la Xarxa Natura 2000. Presència de grans superfícies forestals.
- L'espai agrari i forestal de la Vall són la base de la **connectivitat biològica i paisatgística**, entre la Garrotxa, Gavarres i Guillerries.
- Gran **diversitat d'hàbitats i biodiversitat dels espais naturals**, que conformen un paisatge mosaic important.
- Predomini de l'**alzinar** enfront del pinar a la majoria dels boscos, indicant així, el seu estadi de màxima maduresa.
- Predomini del **caràcter rural i agrari**. La conservació de part de les activitats tradicionals i l'aïllament que presenten alguns dels nuclis, faciliten la conservació d'aquest caràcter rural.
- Existència de **patrimoni historicoartístic** valorat per part de la gent de la Vall.
- El **Turisme** del territori actua com a dinamitzador econòmic de la zona ja que ofereix llocs de treball i un augment d'ingressos a les zones rurals.
- Esforç per part dels llemenencs a fer **activitats conjuntes**. Es realitzen també nombroses celebracions, trobades i aplecs entre la gent de la Vall de Llénena durant tot l'any i a totes les localitats.

AMENACES

- **Globalització**, que comporta preus baixos, dominats per la **distribució**.
- Desaparició de l'estacionalitat dels conreus, entrada de productes amb poques exigències de producció i sense traçabilitat, i pèrdua de competitivitat.
- Canvi d'hàbitats de consum i disminució del pes de l'alimentació en el pressupost familiar
- Poc reconeixement per part de la societat i les administracions de la **pagesia** com a **sector estratègic** de desenvolupament i dinamització.
- Increment progressiu de la **ramaderia intensiva** deslligada de la terra i sector vacu lleter en regressió.
- Abandonament de les **activitats silvícoles**: creixement de la biomassa als espais forestals, generalment sense una gestió implicada, de manera que incrementa el risc d'incendi.
- Manca de mecanismes de **protecció del sòl** en benefici d'actuacions urbanístiques que suposen la fragmentació i pèrdua del territori.
- Canvis en la Política Agrària Comunitària (PAC).
- Amenaces futures per al territori, com les noves infraestructures previstes de la línia MAT⁵⁷ i la secundària i propera sortida de l'AP-7 a Sant Gregori.

OPORTUNITATS

- **Redimensionament** de les **explotacions agràries** de la Vall de Llénena per tal d'adequar-les a una producció conjunta més eficaç.
- Possibilitat de **reconversió de la producció en ecològic**.
- Realitzar estudis de viabilitat sobre les possibilitats de reconversió dels sectors en crisi.
- Aprofitar l'interès i la demanda de **productes locals de qualitat**, tant alimentaris com artesanals, donant-los dels distintius d'origen i qualitat alimentària.
- Possibilitat de potenciar la **transformació i comercialització** de productes del territori, en el territori.

⁵⁷ Veure notícia "Resum de l'acta de la reunió del Departament d'Indústria de la Generalitat de Catalunya amb l'AMMAT" a l'annex

Diagnosi

- El sector agrari genera **valors mediambientals positius** que poden ser reconeguts i recompensats per part de la societat.
- La **renda agrària** es pot complementar i diversificar amb produccions i serveis no agrícoles, com són les energies alternatives
- Potenciar les **agrupacions de productors** i la prestació de serveis de producció local, en comú, per incrementar la renda.
- Reconeixement i valoració econòmica de la **multifuncionalitat dels boscos**: silvopastoril; aprofitament secundaris com la biomassa, l'apicultura i bolets.
- Existència d'un **patrimoni historicoartístic i natural** que pot ser valorat per la societat, en la possibilitat de desenvolupament de turisme sostenible i de l'agroturisme.
- **El turisme rural i especialment l'agroturisme** del territori, com a generadors d'oportunitats de negoci turístic, de reconeixement dels productes locals, exercint un paper de desenvolupament endogen. Donar a conèixer el patrimoni natural i historicoartístic.
- Qualitat de vida i espai rural amb oportunitats donades dues raons: la proximitat a la capital de la demarcació, que ofereix un potencial de clients de les activitats turístiques i la possibilitat d'articular propostes que poden ser gestionades i finançades per la UE a través del futur PDR i les noves propostes molt més socials i territorials de la PAC.
- La proximitat amb Girona confereix un potencial factor estratègic i de futur.
- Possibilitat d'oferta de bons serveis, infraestructures i equipaments (garantia, seguretat i qualitat)
- Ampliació del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa cap a Sant Aniol la qual cosa ofereix noves oportunitats de turisme.
- Possibilitat d'oferir turisme gastronòmic especialitza com a opció complementària a la resta.
- Protagonisme de Sant Gregori com a cap de la Vall de Llémena, la qual cosa ofereix l'opció de potenciar-ne la capitalització oferint a la Vall una major independència. pel que fa als serveis, de Girona.
- Viabilitat d'implantar un Parc Rural que dona suport, assessorament i protecció als agricultors i és una eina de gestió del territori.
- Associacionisme com a oportunitat de futur (social, cultural i econòmic).

7. DISCUSSIÓ

Després d'analitzar les característiques de la Vall de Llénena, s'ha realitzat un plantejament sobre les causes que han portat fins a les condicions actuals i sobre unes possibles línies estratègiques per tal d'arribar, en un futur, a una realitat que afavoreixi el desenvolupament rural. Així mateix, es fa una avaluació sobre les possibles actuacions que es poden portar a terme, sobretot des de la perspectiva de la implantació del Parc Rural, i que resultarien efectives per a compensar les mancances que s'han detectat a la zona. Es fa una especial atenció a les interrelacions que es donen i que es podrien donar mitjançant les sinergies entre els diferents agents del territori, entenent que activitats que actualment no es troben vinculades, com la turística i l'agrícola, podrien arribar a establir una connexió de benefici mutu.

7.1. L'agricultura i la ramaderia

Aquestes activitats s'han determinat com unes de les més importants al territori a nivell d'ocupació de l'espai, i per tant, de condicionant en el paisatge. Malauradament, també s'ha constatat que es tracta d'un sector en el qual cada vegada hi treballa menys població.

Les problemàtiques detectades per a aquesta població són varies i cal dir que coincideixen majoritàriament amb les que es donen arreu del territori català.

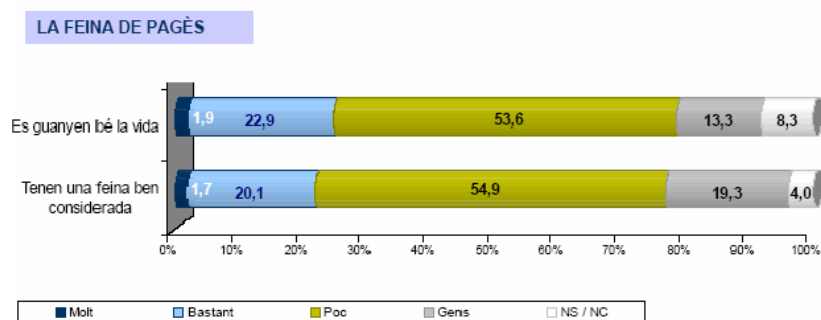
Així, per començar, els agricultors professionals veuen amb **incertesa el futur** d'aquest sector. L'envelliment de la població, la falta de relleu generacional i la carència d'ajudes pels joves, comporten, entre altres factors, la reducció de l'activitat tradicional.

La dificultat de comercialització, deguda als grans competidors del mercat actual, amb la que es troba el sector agroramader, sumada a la mancança de modernització i innovació a les explotacions, conformen un conjunt de motius que fan que alguns dels professionals qualifiquin **la seva situació actual com a molt poc rendible**.

Per altra banda, l'estricta legislació referent al sector ramader és un factor determinant, que ha provocat una gran disminució dels petits ramaders que mantenien uns pocs animals per al propi consum i per la neteja de la seva zona forestal. Un altre factor que dificulta la possible continuïtat de la ramaderia i l'agricultura a la Vall, és el fet que no són els propietaris els qui viuen de cultivar i treballar les terres. A més, cal afegir la poca seguretat de futur que s'ofereix als treballadors que viuen en forma d'arrendataris, parciers o masovers.

La insatisfacció que provoca la baixa qualitat de vida de la que gaudeixen molts dels agricultors, i la percepció que se'n té des de les zones urbanes, són alguns dels motius que porten a la disminució de l'agricultura.

En la figura 29 es mostren els resultats d'una enquesta realitzada a Catalunya, on es pot apreciar la visió que hom té d'aquest sector:

Figura 30. Font: Congrés del Món Rural 2006⁵⁸

Per altra banda, si s'observen les capes d'usos del sòl dels anys 1987 i 2002 es constata, tal i com també s'ha apreciat amb l'anàlisi de la situació socioeconòmica, la disminució de les superfícies agrícoles a la Vall de Llénena en els darrers anys. Tenint en compte les taques catalogades com a conreus⁵⁹, podem observar com en aquest període de 15 anys se n'ha donat una reducció de 1628,31 hectàrees.

Cal dir que la tendència detectada de disminució dels sòls agraris no és comparable a altres zones de Catalunya, on l'agricultura està desapareixent encara més acceleradament. També s'ha de tenir en compte que durant el període estudiat, els sistemes d'anàlisi de la informació cartogràfica digital i les fórmules per mesurar les hectàrees totals de conreus han canviat. D'aquesta manera, hi ha la possibilitat de que no hagin disminuït tantes terres de conreu com s'obté de l'anàlisi cartogràfic i de l'estadístic.

Amb el manteniment dels preus dels productes agraris en el mercat comunitari, i posteriorment, les ajudes directes pagades als agricultors i ramaders amb la Reforma de la PAC del 1992, es va impulsar els conreus de prats i pastures, donant com a resultat el paisatge actual, i reforçant la concentració de grans extensions de terres en uns pocs treballadors.

D'aquesta manera, l'activitat agrària, que en altres temps havia representat un elevat percentatge de la població activa, el sector econòmic majoritari, representa actualment un 3,63%⁶⁰ del total població i un 5,51%⁶¹ de la població activa de la Vall de Llénena.

La reducció, tant de l'agricultura tradicional, com de la ramaderia extensiva, traduint-se en un increment de l'activitat intensiva, són l'herència de l'esforç de la Comunitat Europea per a garantir el subministrament d'aliment a tota la població europea.

Tal i com s'ha esmentat en la diagnosi, la Vall de Llénena està vivint actualment un procés d'intensificació en la majoria de les seves produccions. És el cas, per exemple, dels cultius de farratges, en els que cada cop menys persones s'ocupen de més territori, o de les explotacions vacunes, porcines i d'aviram, casos en els que tot i la disminució de número de granges, ha augmentat considerablement la quantitat de caps de bestiar.

En vistes de la situació actual del sector agrícola i ramader, el Parc Rural proposaria emprendre iniciatives que ajudin a consolidar l'actual població agrària i millorar les ofertes per a nous agricultors interessats en establir-s'hi. L'equip tècnic opina que la qualitat de vida de la població rural pot millorar mitjançant petits canvis en els sistemes de producció o de venda dels productes i una millora, en general, en l'organització dels processos

⁵⁸ i ⁵⁵ i ⁷⁴ Gràfic extret del Congrés del Món Rural realitzat l'any 2006 a Catalunya. Mostra part dels resultats de les enquestes realitzades sobre el món rural per l'empresa GESOP, Gabinet d'estudis Socials i Opinió Pública.

⁵⁹ Veure taula i gràfic a annex. S'ha considerat com a conreus les taques catalogades com a; conreus herbacis de regadiu, conreus herbacis de secà, bosquines i prats, fruiters de regadiu, fruiters de secà i vinya.

⁶⁰ Percentatge calculat a partir de les dades de l'Idescat.

⁶¹ Percentatge calculat a partir de les dades de l'Idescat

ramaders i agrícoles que ajudin a fer que els treballadors puguin gaudir de més hores lliures, d'una major renda econòmica, d'un major accés als serveis i de la viabilitat de la seva explotació⁶². De fet, tal i com mostra la figura 30, segons la mateixa enquesta comentada anteriorment, la població de Catalunya opina que en general es viu amb una major qualitat de vida a les zones rurals.

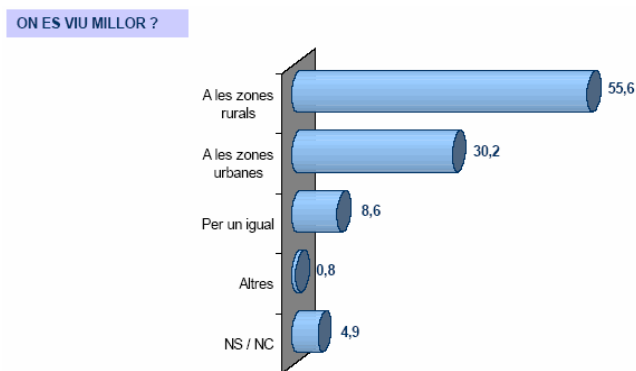

Figura 31. Font: Congrés del Món Rural 2006⁶³

Però cal que la població que viu del camp també opini el mateix i, sobretot, que hi hagi un relleu generacional efectiu i que continuï amb els sistemes de producció respectuosos amb el medi. Segons alguns dels agricultors consultats de la Vall de Llénena, actualment cal treballar moltes hores al dia i tots els dies de l'any per poder mantenir una explotació rendible. Això, ha portat a molts dels treballadors d'aquest ram a estar disposats a deixar-lo per dedicar-se a una feina en la que els horaris siguin més estables.

A partir del 1999, la Política Agrària Comunitària comença a tenir en compte alguns aspectes relatius al medi ambient. Mitjançant l'Agenda 2000 es pretén reforçar, per primer cop, la política del segon pilar, fent ús d'una **política de desenvolupament rural** que implantí un marc coherent i sostenible per al futur de les zones rurals europees.

Dintre del segon pilar hi ha la **modulació**⁶⁴ que són tots els imports dels pagaments directes que s'hagin de concedir en un any natural determinat a un productor que tingui com activitat l'agricultura i/o ramaderia es reduiran, cada any, fins al 2012 en els següents percentatges: l'any 2005 un 3%, el 2006 un 4% i del 2007 a 2012 un 5%.

Una part dels imports generats amb l'aplicació de la modulació serà retornada al beneficiari. Aquest import és addicional d'ajut igual al resultant de l'aplicació del percentatge de reducció, corresponent a l'any natural fins als primers 5.000 euros, o menys, dels pagaments directes, sempre que no se superi el límit màxim estatal fixat per aquest concepte.

Els límits màxims estatals són 55,1M€ al 2005, 74,3M€ al 2006 i 92,9M€ a partir del 2007.

A Catalunya uns dels reptes que representa l'aplicació de la reforma de la PAC es tradueixen amb els **Contractes Globals d'Explotació**. Aquests volen aconseguir que les explotacions desenvolupin un pla d'actuacions que integrin les funcions econòmiques, mediambientals i socials, de la seva activitat de manera que se n'asseguri la viabilitat i la sostenibilitat.

⁶² Veure notícia "El CGE ha d'aconseguir explotacions viables i assolir un desenvolupament rural sostenible" a l'annex

⁶⁴ Font: <http://www.gencat.es:8000/darp/c/serveis/pac/cpac40.htm>

Aquesta proposta requereix un acord mutu en el qual, el titular de l'explotació agrària s'obliga a uns compromisos respecte la seva activitat productiva i l'administració pública es compromet a la concessió d'ajuts, compensacions i serveis.

Els compromisos generals obligatoris que s'estableixen seran els següents:

- Mantenir l'activitat agrària durant la durada del contracte.
- Realitzar itineraris informatius.
- Establir la comptabilitat de l'explotació.
- Implantar sistemes de traçabilitat.
- Rebre assessorament en relació als compromisos particular.
- Contractar assegurances en determinades produccions.
- Escollir, com a mínim, un compromís particular de l'àrea de gestió sostenible de l'activitat agrària.

Aquest any 2006 s'està realitzant, a quatre comarques catalanes, un pla pilot que s'haurà de desenvolupar a tot Catalunya a partir del 2007. Amb aquestes reformes es pretén centrar-se en quatre àmbits fonamentals: l'economia agroalimentària, el medi ambient, l'economia i la població rural.

Per altra banda, i dintre de la reforma de la PAC també es potencien mesures de millora com el **Codi de Bones Pràctiques Agràries**. Aquest és un document en el que es guia als agricultors cap als usos adequats dels fertilitzants per tal que aquests siguin el mínim nocius pel medi ambient.

Tot i l'esforç de l'administració per canviar la dinàmica abusiva de components contaminants, mitjançant la diagnosi de la Vall de Llèmena, s'ha pogut apreciar com la majoria d'agricultors no estaven assabentats de l'existència d'aquest Codi. Per altra banda, tampoc estan molt segurs dels possibles beneficis ocasionats per l'agricultura ecològica o integrada, tot i que aquests, són sistemes de producció que actualment estan obtenint un gran reconeixement per part de les administracions. Malgrat els seus avantatges en front l'agricultura convencional, els pagesos, com ja s'ha comentat, no veuen amb bons ulls els riscos associats que aquestes comporten.

És per això, que per tal de poder tirar endavant aquest conjunt d'iniciatives com la ramaderia i l'agricultura ecològica, o el Codi de Bones Pràctiques agràries, seria necessària la figura d'un **assessor expert**. És per això que la proposta de Parc Rural inclou, aquesta figura d'assessor com a eina indispensable per millorar la situació del sector agrícola i ramader. D'aquesta manera es podria engrescar als agricultors a engegar nous projectes i obtenir-ne rendibilitats òptimes.

Per altra banda, cal destacar positivament la iniciativa de certs propietaris de la Vall de Llèmena de fer plantacions de plantes aromàtiques i medicinals, i tot i que les primeres experiències no foren molt fructíferes, es continua opinant que és una opció molt vàlida per donar sortida a les superfícies no cultivades de la Vall de Llèmena. Durant la fase d'anàlisi del territori, es va poder contactar amb una persona que manté un cultiu d'aquest tipus i del qual n'obté una alta rendibilitat. És per això, que la figura de Parc Rural de la Vall de Llèmena aposta, en una de les seves principals propostes pel cultiu de plantes aromàtiques i medicinals. Que les condicions de sòl i de clima siguin favorables a certes espècies, que hi hagi motivació per cultivar-les per part de la població, que actualment existeixi una demanda i un mercat estable dels productes obtinguts de les plantes aromàtiques, són motius que porten a apostar fermament per aquesta iniciativa.

Així mateix, el Parc Rural, proposa canvis en els sistemes de venda dels productes i proposa, per aquesta finalitat, la creació d'un **segell de qualitat**, el qual serviria per que els productes procedents de la Vall tinguessin una major valoració econòmica. Aquest distintiu de qualitat dels productes Llemenencs, serviria per poder comercialitzar-los tant en botigues a l'interior del territori com en el potencial mercat gironí, aprofitant la seva proximitat i la demanda creixent dels productes d'alta qualitat.

Per tal d'assegurar l'agricultura a la Vall de Llénena, a més d'emprendre mesures referents als sistemes de producció i a la forma de vida dels agricultors i ramaders, també cal tenir en compte la protecció del sòl dedicat a aquest ús. És per això que un dels objectius del Parc Rural és el d'assegurar la perdurabilitat de les terres de conreu, mitjançant el **Pla de Gestió**. Des de l'equip tècnic i des d'alguns sectors de la població, es troba imprescindible que es regulin els usos del sòl de forma que s'eviti que els terrenys agrícoles quedin disponibles per a altres usos ambientalment desfavorables. Cal tenir en compte que algunes de les terres de les que actualment no se n'obté una gran rendibilitat i de les que actualment els propietaris podrien estar disposats a vendre-les per tal que s'hi urbanitzi, podrien obtenir una major valoració amb les noves propostes de cultius del Parc Rural.

7.2. Turisme

Actualment no és una activitat econòmica de gran importància, per la qual cosa s'entén que es tracta d'un sector del qual es pot obtenir una part del dinamisme econòmic necessari per potenciar el desenvolupament rural. A més, donada la seva poca expansió a la Vall de Llénena, el turisme resulta ser una activitat amb bones perspectives de futur i que encara es pot planificar adequadament per tal que no es converteixi en una problemàtica.

El que es voldria potenciar des de el Parc Rural de la Vall de Llénena, no es un tipus qualsevol de turisme, sinó que sigui un **turisme sostenible**⁶⁵ com a ben entès. Aquest ha de ser:

- **planificat** pel que fa al territori i als recursos.
- **integrat** a nivell econòmic, evitar que s'enforteixi massa debilitant altres activitats; i a nivell territorial, representar la singularitat del que s'està oferint.
- **obert** reivindicant la localitat, però evitant el localisme
- **dimensionat** en temps, combatre l'estacionalitat; i en espai, determinar la capacitat de càrrega del territori.
- **durable** tot evitant els resultats a curt termini.
- **viable** per intentar augmentar la qualitat de vida de les regions locals i potenciar el creixement endogen.
- **diversificat** i en convivència amb altres sectors emergents i sectors econòmics.

Partint dels mateixos principis, però acurant una mica més la intenció del Parc Rural de la Vall de Llénena, el que més s'ajusta al impuls que es vol donar en aquest sector, és l'**ecoturisme**. En paraules d'Héctor Ceballos-Lascuráin (1996), significa "el viaje mediambientalmente responsable, a áreas relativamente poco alteradas, para disfrutar y apreciar la naturaleza (así como de los rasgos culturales del pasado y presente de dichas zonas) a la vez que se promueve la conservación, tiene un bajo impacto económico ambiental y proporciona un beneficio socioeconómico a la población local".

⁶⁵ Des del 1992 amb la Cimera de Rio (1992) ja es parlava del turisme sostenible, a partir de la recerca d'alternatives al turisme de masses. També en la Carta de Turisme Sostenible de la Conferència Mundial de Lanzarote (1995). El concepte s'entén en ser suportable ecològicament a llarg termini, viable econòmicament i acceptable socialment. El compromís d'aplicar la sostenibilitat més enllà del medi físic passa també per l'Agenda 21, i fins al Consell d'Europa (1997).

En espais naturals protegits

Potenciació d'ecoturisme o de turisme de natura?

El **turisme de natura** respon a les noves demandes, i parteix dels mateixos principis del turisme massiu⁶⁶. Mentre que l'**ecoturisme**, aposta per la singularitat en base a les potencialitats del territori però sense pessebrismes o tematització, sinó que ha de basar-se amb la potencialitat de cada lloc⁶⁷.

Els espais naturals protegits han de preservar els seus recursos, de manera que no capti a tots els públics visitants i possiblement no hi haurà massificacions.

El que vol l'ecoturista és crear un producte singular en base al lloc, i evitar la clonació d'espais protegits.

Segons la Carta Europea de **Turisme Sostenible als Espais Protegits** (1998), l'ecoturisme és "tota forma de desenvolupament, ordenament o activitat turística que respecti i preservi a llarg termini els recursos naturals, culturals i socials. Contribueix de manera positiva i equitativa al desenvolupament econòmic i a l'expansió dels individus que viuen, treballen o fan estada en els espais naturals protegits".

La percepció social del turisme

En les preguntes realitzades a les **enquestes** sobre turisme de la Vall de Llémena, la majoria dels enquestats indiquen la seva preferència per turisme rural, front l'agroturisme, tot i que molts d'ells comenten que desconeixen les característiques d'aquest darrer. Coneixen el turisme rural un 95% dels enquestats, i l'agroturisme un 32%. Tot i aquestes respostes, les seves motivacions i preocupacions, van destinades cap als dos tipus de turisme, de manera que es podria aconseguir una harmonia entre totes dues activitats sent també complementàries entre elles. Alguns dels enquestats també proposen aquesta activitat per a la dinamització turística de la Vall.

En relació amb l'ecoturisme, es poden diferenciar dues branques: el **turisme rural**⁶⁸, i l'**agroturisme**; tenint ambdues la mateixa base però diferint en algunes característiques específiques.

El concepte de **Turisme Rural** té origen a França, com aquell que es desenvolupa en llocs amb poca població, economies agràries i en declivi. La motivació dels turistes són el paisatge, la fugida de la massificació, la cultura tradicional, i el descans.

Els punts inqüestionables d'aquesta branca de turisme són: la localització física al medi rural i/o natural, les activitats associades a un concepte d'oci o les vacances actives. També pren en consideració altres punts basats en la sostenibilitat: la seva localització fora de nuclis urbans, utilitza recursos naturals, patrimonials, culturals, d'allotjament i serveis propis del medi rural, desenvolupament local, i fugir de la massificació.

L'**agroturisme**, a diferència del turisme rural, té els seus orígens a Itàlia. Implica l'estada en una masia amb una explotació agrària activa, fent els àpats a la mateixa casa i participant en les activitats d'aquesta. Serà un complement de l'activitat agrària sense desplaçar-la.

Des de el punt de vista Europeu, la PAC està interessada en incorporar els conreus extensius, de manera que els pagesos⁶⁹ passen a ser gestors del medi ambient. El pagès ja

⁶⁶ Entenem per turisme massiu aquell que supera la capacitat de càrrega del territori, i que sovint és estacional.

⁶⁷ Assignatura de la Llicenciatura de Ciències Ambientals -*Medi Ambient i Turisme*-.

Rosa Mª Fraguell

⁶⁸ Veure notícia "Presenten dues noves normes, sobre artesanía i turisme rural"

A l'annex.

⁶⁹ Veure notícia "S'ha de definir el paper del pagès, que s'ha convertit en un prestador de serveis" a l'annex

no és productiu, passa de l'activitat intensiva a l'extensiva, i convé que es quedi en aquest espai perquè ell també forma part del paisatge, ja que el cuida (jardiner ambiental). La comissió europea diu que s'ha de fomentar la producció de recursos turístics al medi rural, no només d'allotjament, sinó que vol productes integrats.

Aquestes mesures es van començar a portar a terme al 1967 a Espanya, quan es van donar subvencions als espais rurals perquè milloressin l'estat de l'habitatge i oferissin allotjament. Al 1984 es va aprovar el Programa de Promoció i Comercialització de Turisme Rural, que crea ofertes alternatives. Al 1992 es va aprovar el Pla FUTURES, un pla marc de competitivitat de turisme alternatiu, que dona subvencions.

A Catalunya, la llei 13/2002 i el decret 313/2006 regulen les tipologies d'allotjament de turisme rural.

Els resultats de les enquestes realitzades a la Vall de Llénena respecte el turisme, situen la situació actual del sector d'entre bona i regular. Les opinions **críiques** fan referència a la manca de promoció turística i a la falta d'organització i dinamització dels municipis de la Vall de Llénena en conjunt. És **regular** perquè podria estar molt més ben desenvolupada del que està ara, i **bona** perquè observen el potencial del territori. Per tant, totes dues parts conclouen en el mateix, però uns des del punt de vista del què hi ha ara i del que s'hauria pogut aconseguir amb una bona gestió; i els altres des del punt de vista de l'elevat valor a oferir.

Per part del sector turístic, la situació actual es veu bé, ja que tenen afluència suficient als seus establiments, i pel futur no esperen grans canvis. Cada vegada més, però, els clients dels restaurants demanen establiments per allotjar-s'hi.

Gairebé tots els establiments turístics són restaurants, de manera que hi ha pocs allotjaments, malgrat això en els 10 últims anys s'ha incrementat en el conjunt de la Vall de Llénena.

S'observa una oportunitat de generar negoci, i la gent de fora presenta un interès per la Vall de Llénena. Actualment des dels ajuntaments s'estan fent projectes com algunes rutes per fer a peu i en bici⁷⁰, i la recuperació del camí ral que uneix tots els pobles de la Vall de Llénena.

Cal considerar i vigilar el tema de la sobrefreqüentació, ja que podria trencar la tranquil·litat, bellesa, i altres característiques actuals. Aquests municipis rurals no està preparada per una afluència turística massiva, ja que el patrimoni es podria veure alterat, i els accessos tampoc hi estan gaire adequats.

Una forma de potenciar el turisme de qualitat és l'aplicació d'iniciatives pedagògiques i culturals.

⁷⁰ Veure Notícia: "Sant Gregori i Sant Martí de Llénena recuperen com a carril bici l'antiga via de Girona a les Planes." a Annex.

7.3. Paisatge lligat a la funció ambiental de la zona

*Una de les conseqüències de la transformació social que tendeix a l'abandonament de les activitats agrícoles, ramaderes i cinegètiques, és la **uniformització paisatgística**. Un procés caracteritzat per l'increment progressiu de la superfície forestal, en detriment del **paisatge en mosaic** constituït per la presència combinada de camps de conreu, pastures i boscos, conglomerat de components que determinava una estructura paisatgística molt més heterogènia i rica.⁷¹*

El Paisatge lligat a l'agricultura i el turisme

A partir de la diagnosi realitzada, l'equip tècnic ha observat que la Vall encara conserva el **paisatge mosaic**⁷², caracteritzat per l'alternança de terrenys forestals i agrícoles, tot i que cal destacar que els primers van en augment i, conseqüentment, els agrícoles disminueixen. Tal i com es pot veure en l'evolució dels usos del sòl, estudiats a partir dels mapes dels usos del sòl (1987-2002), s'ha destacat l'augment dels terrenys de boscos caducifolis en un 3,7 % i boscos d'esclerofil·les en un 5,6 %, en detriment d'un 1,3% de boscos d'aciculifolis, d'un 1,7% de conreus herbacis de secà i 0,3 % de regadiu. Per tant, l'augment de terrenys forestals representa el **8 %** i la disminució de terrenys conreats és del **2 %**. Aquest fet, com ja s'ha comentat anteriorment, respon a l'abandó de l'ofici de pagès i, en conseqüència, dels conreus. Actualment, però, encara no s'ha donat una gran uniformització del paisatge.

El paisatge mosaic, a més de tenir una gran importància per a la biodiversitat, és un sistema en qual els terrenys agraris, entremig de grans superfícies forestals, tenen la funció de tallafocs.

En el cas de la Vall de Llémena, actualment l'agricultura es concentra a les zones més planes i pròximes a la llera del riu, però es té constància de que antigament eren moltes més les àrees de les que se n'obtenien produccions agrícoles.

⁷¹ Josep Vila i Subirós: L'Alta Garrotxa, una terra trencada. (Revista de Girona - Núm. 206. Diputació de Girona).

⁷² Definit a partir dels mapes: Usos del sòl i hàbitats.

Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena

Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena

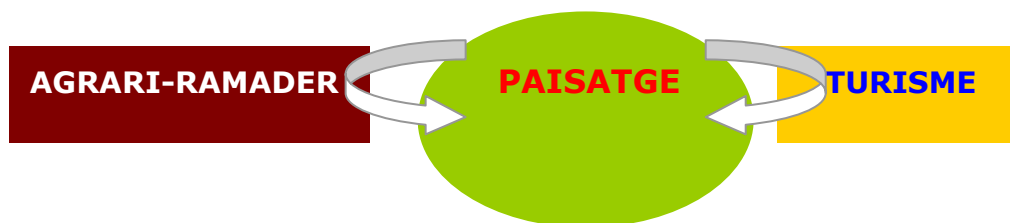
Els **paisatges agroramaders** tradicionals són de gran interès, però moltes vegades, no se'ls valora suficientment. Aquests sistemes es troben gestionats per propietaris, arrendataris o parcers⁷³, dels quals depèn que es conservi aquest patrimoni. Però, en la majoria de casos els propietaris depenen del finançament per part de l'administració, degut a la poca rendibilitat mencionada anteriorment⁷⁴.

Però, el que caracteritza el Parc Rural de la Vall de Llénena, és la gestió d'una agricultura-ramaderia adaptada a l'entorn natural i social aplicant tècniques i mètodes que compleixin les polítiques agràries ambientals sense malmetre l'hàbitat natural.

Tal i com diu el Dr. José Vicente de Lucio⁷⁵, *l'aparició d'un turisme demandant de qualitat paisatgística, ha causat una transformació en moltes zones rurals degut al funcionament econòmic.*

La sinergia entre turisme i medi ambient, i en particular entre turisme i paisatge, permet afirmar que, possiblement el major perill potencial que estanca el turisme és precisament la seva dependència de la qualitat ambiental, i la recerca selectiva d'espais dotats de qualitats o avantatges ecològiques i paisatgístiques sobresortints que la promoció turística posa en marxa.

El Parc Rural de la Vall de Llénena, en el cas del turisme, pot utilitzar com a ferramenta la interpretació del paisatge per tal de conservar i potenciar els recursos, per aconseguir un elevat grau de satisfacció dels visitants.

Percepció de la societat llemenenca:

La motivació de la població de la Vall de Llénena⁷⁶ per la conservació de l'abundant patrimoni, fa que es valorin tots els elements que formen el paisatge, ja siguin elements biòtics, abiòtics com antròpics.

Per altra banda, a partir d'enquestes i entrevistes realitzades a la població de la Vall⁷⁷, s'ha percebut que alguns elements que formen part del patrimoni es troben en mal estat de conservació, degut a la despreocupació o deixadesa d'alguns propietaris. Actualment, s'estan fent algunes actuacions per part de la administració, com és l'elaboració del Catàleg de masies i cases rurals, aprovat dins el *Pla Especial de Dinamització de l'Espai Natural i Cultural de la Vall de Llénena*⁷⁸. El que cal remarcar es que s'haurien de protegir i fomentar cadascun d'aquests elements al igual que les nombroses festivitats i tradicions que s'hi celebren.

⁷³ Persona que mena una terra en contracte de parceria.

⁷⁴ Veure a l'apartat de la discussió d'Agricultura i ramaderia.

⁷⁵ Àrea d'ecologia de la Universitat de Alcalá, al document: Interpretación del Paisaje y Turismo.

⁷⁶ Veure a l'apartat de la diagnosi: 6.2.2. Catàleg del Patrimoni Integral de la Vall de Llénena.

⁷⁷ Veure entrevistes i enquestes a l'annex.

⁷⁸ Forma part del Pla d'Acció Local de l'Agenda21 de la Vall de Llénena.

Importància ambiental:

L'augment de l'interès pel medi ambient per part de la societat actual, ha portat a la vegada a un interès i popularització del concepte *paisatge*, fins a tal extrem que actualment s'ha posat de moda⁷⁹. Aquesta moda ha portat a la revaloració del patrimoni, donat que si es cuida, aquest ajuda a potenciar el turisme, ja que la majoria de turistes són atrets pel paisatge.

Tal i com es pot apreciar en el mapa de connectivitat biològica es pot entendre la Vall de Llémena, com a un important **connector biològic**, donada la seva **elevada riquesa paisatgística**, i la proximitat a diferents espais naturals protegits.

⁷⁹ Font: Dr. Francisco López Palomeque. *El Paisaje en los procesos de producción y consumo turísticos: Fundamentos, sinergias y conflictos*.

Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena

La Vall de Llénena, tal i com s'ha esmentat amb la definició per geosistemes o pel catàleg del patrimoni natural, compta amb una gran diversitat d'ambients i ecosistemes, alguns dels quals estan protegits per ser Protecció d'Especial Interès Natural (PEIN) o per ser Xarxa Natura 2000⁸⁰ i alguns proposats per la ampliació d'aquesta. Així com també el gran nombre de fonts naturals, de molins, de masies i construccions religioses, etc. Però tots aquests elements citats no inclouen l'espai on s'hi desenvolupen les activitats agràries, les quals tenen gran importància a nivell paisatgístic.

A part d'aquests espais citats, dins l'**Anella Verda de Girona**⁸¹ s'inclou el municipi de Sant Gregori, que recull, **les aigües del Llénena**, riu que serveix de connector amb la Garrotxa i les Muntanyes de Rocacorba.

L'Anella Verda de Girona⁸² vol aconseguir un augment en l'esponjament urbà i dels espais lliures intermedis que funcionarien com una xarxa. Per tal d'assolir aquest objectiu és necessària una regeneració paisatgística, tant en qualitat com en continuïtat.

Segons els tècnics que han efectuat l'estudi citat anteriorment, els elements fluvials són fonamentals per a l'estructuració d'aquesta anella. Aquests, són bàsicament tres: el Ter, al nord; el Marroc, a l'oest, que permet travessar l'autopista al municipi de Vilablareix; i l'Onyar, que tanca l'àrea urbana pel sud.

Per altra banda, a la mateixa Vall de Llénena hi ha gran diversitat d'hàbitats⁸³, definits per la **llista d'hàbitats Corine**⁸⁴, la descripció dels hàbitats presents a Catalunya és una selecció dels hàbitats CORINE que es poden trobar al nostre territori, que s'han adaptat al nombre i a la descripció del territori català i al coneixement científic existent al nostre país. La major part dels hàbitats de la Vall es caracteritzen per la presència de superfícies forestals molt riques (bosc aciculifolis, bosc esclerofil·les i bosc caducifolis), que aporten diversitat a la Vall de Llénena.

⁸⁰ Veure notícia "Es fan públiques les directrius de gestió dels espais de la Xarxa Natura 2000" i "Exposat el projecte d'ampliació de la Zarza Natura 2000 a informació pública" a l'annex

⁸¹ L'Anella verda de Girona consistiria en un extens parc periurbà que abraçaria els municipis de l'àrea urbana, i seria una important eina d'ordenació territorial. **FONT:** Estudi de permeabilitat del corredor d'Infraestructures (TGV / AP-7 / A-2 / FERROCARRIL) De les Comarques Gironines. Document realitzat per : Arvensis Gestió i Assessorament Ambiental - Març de 2006 -. Consultar annex punt 3.2

⁸² Veure notícia "Tardaran sis anys a completar l'anella verda que connectarà els espais naturals de Girona" a l'Annex

⁸³ Veure al mapa d'hàbitats i de connectivitat biològica.

⁸⁴ *CORINE biotops manual of the European Community*, publicat per la Comisió de les Comunitats Europees, que ja havia servit de referència per la definició dels hàbitats de interès comunitari del annex I de la Directiva 92/43/CEE (Directiva hàbitats).

Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena

Respecte les infraestructures de la Vall, s'estan donant i es donaran una sèrie de canvis, com la possible futura ampliació de la carretera, o l'arribada del tren d'alta velocitat a la comarca de Girona, que poden portar a un augment de la freqüentació i construcció de primeres i segones residències a la Vall, a més de causar un major impacte visual i acústic a la Vall. Però la condició del Parc Rural pot evitar efectes negatius a través d'una bona gestió i planificació del territori, regulant les infraestructures, com la línia MAT, la línia secundària o la propera sortida de la AP-7 de Sant Gregori, a través de Plans de Gestió.

7.4. Adequació de la Figura de Parc Rural a la Vall de Llénena

Tal i com ha quedat palès amb la participació ciutadana, tant la pròpia població de la Vall de Llénena, com l'externa, valora satisfactòriament el paisatge del que es pot gaudir actualment. Es reflecteix que el caràcter rural donat per l'agricultura, que ha resistit al pas del temps, la ramaderia, els masos antics i el format de poble, petit i poc dispers; són un gran atractiu pel qual la gent puja de la ciutat de visita, o per algunes persones que decideixen quedar-se a viure-hi.

Els resultats de les enquestes mostren igualment el interès, pràcticament del conjunt dels habitants del territori, per a una protecció de la Vall de Llénena⁸⁵.

Per alguns, aquest és el pas cap a una posta en valor del territori, una forma de donar a conèixer la seva riquesa natural i cultural. Per altres, veuen en una protecció, una fórmula de defensar-se en contra de la pressió de certes empreses de la construcció. De forma similar, des de les enquestes realitzades per al Congrés del Món Rural s'obtenien els resultats següents sobre la conveniència de protegir, o no, més territori de Catalunya⁸⁶:

Actualment Catalunya té un 20% del territori protegit, la qual cosa significa limitar-ne les activitats que s'hi fan. Vostè creu que s'han d'ampliar les zones protegides a Catalunya?

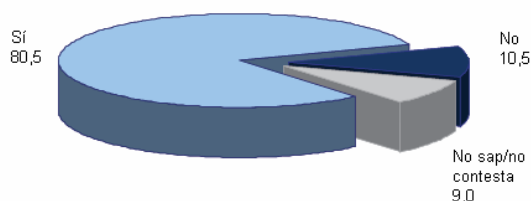

Figura 36. Gràfic del Congrés del Món Rural 2006⁸⁷

Així mateix, mitjançant la participació ciutadana, es palpava la preocupació de la ciutadania respecte la possibilitat de promoure millores a la Vall. La mateixa població prioritzava la promoció de reformes en el terreny forestal, i a continuació, en la ramaderia i l'agricultura. Cal dir que el interès de la població per millorar el terreny forestal pot venir donat a que actualment no es fa cap tipus de gestió en aquests espais, la qual cosa comporta un alt risc d'incendis.

⁸⁵ Resultats de les enquestes. Conveniència d'aplicació d'una figura de protecció: Molt bona: 22 % Bona: 56 % Regular: 13 % Baix: 0 % Molt Baix: 0 % No contesta: 9 %.

⁸⁶ Veure notícia "Més del 60% dels enquestats destaquen la importància de protegir el territori a Catalunya" a l'annex

Amb la implantació d'un Parc Rural es promourien plans de gestió per a totes les explotacions forestals i es buscarien fórmules de finançament per tal de poder fer front als costos que aquests suposen. En aquest aspecte també es pretenen portar a terme altres aprofitaments de les zones forestals com la recol·lecció de tòfona.

Per altra banda, cal tenir en compte que durant tot el procés d'entrevistes amb els agricultors i ramaders de l'àrea d'estudi, s'ha pogut determinar que tots ells comparteixen una gran insatisfacció respecte la perspectiva que tenen del seu futur professional.

És important recordar la impressió que molts d'ells comparteixen sobre les futures disminucions de les subvencions cap aquest sector; la sensació de la majoria de que aquest és un sector oblidat per la resta de la societat i de que, quan ells pleguin, ningú continuarà el conjunt de tasques que porten a terme.

Referent a aquest aspecte, s'han de tenir en compte els resultats obtinguts del **Congrés del Món Rural**, dut a terme des del febrer de 2005 al maig de 2006 a Catalunya. Aquest ha comportat una reflexió col·lectiva sobre el present i el futur del món rural, encapçalada per les organitzacions professionals, representants del món cooperatiu, la indústria i l'Administració de Catalunya per estendre's posteriorment a tota la societat.

Aquest projecte s'ha fet amb la finalitat de conèixer les inquietuds dels sectors -agricultors, ramaders, pesquers i forestals-, constatar les demandes d'una societat cada cop més preocupada per la integritat del medi, la qualitat dels aliments i l'equilibri territorial, i iniciar el debat i la reflexió per part de tots els actors.

Així, algunes de les conclusions que s'obtenien d'aquest congrés eren la necessitat d'aplicació de les següents mesures:

- "Reconèixer **la funció sostenible i d'equilibri territorial** que garanteixen els homes i les dones que viuen i treballen en el món rural"
- "Dinamitzar l'economia de les zones de muntanya i de secà"
- "Prioritzar programes específics per fer **atractiu el món rural als joves**"
- "Una **Política de Desenvolupament Rural** que gestioni el Pla estratègic dels Quinze Pactes territorials, amb la participació dels diferents agents socials"
- "Aplicar el **Contracte Global d'Explotació** com a eina de compromís mutu i per fer les explotacions agràries més competitives"
- "**Protegir el sòl** en funció dels seus usos"
- "Garantir els **serveis bàsics per a la població rural**"

Per altra banda, i també fent referència a les iniciatives que s'estan portant a terme des de l'administració de Catalunya, cal tenir present el Contracte Global d'Explotació, que integra un seguit de mesures d'ajut i de suport a les explotacions i inicia una nova manera de gestionar els fons de desenvolupament rural; amb un contracte que considera l'explotació en la seva globalitat i que pretén contribuir a assegurar-ne la viabilitat i la continuïtat.

D'aquesta manera es pot entendre que les preocupacions vigents per als protagonistes del món rural, s'estan tractant en més o menys grau des de les administracions.

Així, tal i com es proposava des del congrés del món rural, el Parc Rural és una figura que acull un seguit de propostes per la protecció dels espais agrícoles i la seva permanència en el temps. Per altra banda, també és un projecte que té en compte dos àmbits del territori; el social representat per la població i el natural pel medi biòtic, i el sector econòmic que estableix relació entre els àmbits social i natural. Reconeix també la plurifuncionalitat de l'agricultura, ja que té en compte el seu benefici al medi ambient, a la societat i a l'economia de la zona.

Conjugant amb la línia estratègica del segon pilar de la PAC, la Proposta de Parc Rural, pretén encaminar el sector agrícola i ramader cap una millora de la condició ambiental, tot fent ús dels avantatges que les noves normatives ofereixen. D'aquesta manera, es pretén aconseguir que aquest desenvolupament rural sigui beneficiós pel conjunt de la Vall de Llémena, mirant que els diferents àmbits que en formen part es complementin els uns amb els altres.

La proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena suggereix unes línies estratègiques que inclouen unes propostes, encaminades a solucionar o millorar la situació d'algunes de les problemàtiques actuals del territori.

Proposta de Parc Rural a la Vall de Llémena

8. LÍNIES ESTRATÈGIQUES I PROPOSTES

La proposta de Parc Rural a la Vall de Llèmena suggereix unes línies estratègiques, encaminades a solucionar o millorar la situació d'algunes de les problemàtiques actuals de la Vall. Les idees s'expressen en forma de Propostes, i es classifiquen segons la funció i la línia estratègica que segueixen i volen desenvolupar.

Després de seleccionar i definir nou propostes, s'han classificat en un total de vuit línies estratègiques. Les propostes s'han definit en funció de la prioritat d'actuació a la Vall, i s'han treballat tres d'elles* (relacionades amb els resultats de les enquestes i les entrevistes) més a fons, introduint un exemple d'aplicació a la Vall.

- 1a línia estratègica
 - Agricultura i ramaderia ecològica.
 - Cultiu de Plantes Aromàtiques i Medicinals ecològiques.
- 2a línia estratègica
 - Agroturisme.
- 3a línia estratègica
 - Apicultura ecològica.
 - Aprofitament de recursos forestals no fustaners. La Tòfona
- 4a línia estratègica
 - Dinamització social dels aturats. Projecte de Dona llemenenca.
- 5a línia estratègica
 - Segell de Qualitat: Llèmena Parc Rural.
- 6a Línia estratègica té dues propostes, que són:
 - Caracterització dels sòls.
 - Anàlisi d'aigües.

8.1. 1a Línia Estratègica

Promoure que les explotacions agroramaderes siguin sistemes de producció i comercialització rendibles i respectuoses amb el medi.

Introducció a la Producció Agrària Ecològica (PAE)

"A partir del s. XX que sorgeix la intensificació de l'agricultura, l'agricultura es caracteritza per fer un ús abusiu dels productes químics. Fins que en l'actualitat la societat cada vegada és més conscient dels danys que aquests provoquen i per tant es tendeix més cap a nous tipus de produccions menys perjudicials tant pel medi com per la salut dels consumidors." *Joan Ralló García.*

Actualment, el sector agroalimentari proporciona una ampla oferta de la qualitat dels productes, al mateix temps que els hàbits de consum de la societat també varien. La consciència del que significa tenir una alimentació sana i equilibrada s'estén cada vegada més, d'una manera en que les tècniques de producció hi tenen molt a dir en termes de sostenibilitat⁸⁸ i respecte del medi.

Des de ben inici es van estimar les possibilitats de tècniques productives com l'agricultura integrada⁸⁹ i l'agricultura ecològica a la Vall de Llèmena, per tenir en compte els aspectes

⁸⁸ Veure notícia "L'agroecologia i l'agricultura sostenible" a l'annex

⁸⁹ A diferència de la producció ecològica, que ho prohibeix, permet la utilització de productes agroquímics de síntesi (adobs, pesticides, etc.), si bé la seva utilització resta restringida a l'ús d'unes determinades matèries autoritzades, cosa que no s'aplica a la producció convencional.

agroambientals a diferència de l'agricultura convencional. Finalment s'ha considerat més adient l'agricultura ecològica per varis motius:

En **l'agricultura integrada** pel control de les plagues i malalties, es combina la utilització de mètodes de lluita biològica juntament amb l'ús de tècniques basades en la utilització de productes agroquímics. Mentre que a diferència d'aquesta, l'agricultura ecològica ho fa sols mitjançant la lluita biològica.

Tant la integrada com l'ecològica permeten fer un seguiment complet de la traçabilitat de cada producte obtingut. Es segueix l' historial que l'afecta, des de la seva producció fins a la seva comercialització, atès que totes les operacions estan enregistrades i es poden analitzar d'una manera molt detallada.

Un altre motiu pel qual s'ha prioritzat l'agricultura ecològica enfront a l'agricultura integrada **a la Vall de Llémèna**, és perquè amb la integrada només es cultiven arbres fruiters i hortalisses, els quals a la zona tenen una presència molt baixa: 6'11 ha. de fruiters de regadiu; 0 ha. de fruiters de secà; 51'52 ha. de vinya i 28 ha d' horta. En canvi, de conreus herbacis de regadiu se'n troben 198'15 ha. i de conreus herbacis de secà⁹⁰ 3136',25 ha.

Entre altres motius, es per això, que es decideix aplicar producció ecològica, ja que es pot aplicar en tot tipus de conreus, explotacions forestals així com també en ramaderia.

La **producció agrària ecològica**⁹¹, denominada també agricultura biològica i orgànica, és un sistema de producció per al qual se'n obtenen aliments de màxima qualitat, respectant el medi ambient i sense emprar productes químics de síntesis (hormones, herbicides, adobs químics, plaguicides, etc). Aquesta agricultura resulta de la incorporació de noves activitats agràries i ramaderes amb les quals es retorna a les més tradicionals, ja que antigament no s' emprava cap tipus d'element químic que alterés la seva producció.

Cal destacar que la producció ecològica fomenta: la biodiversitat de l'agrosistema; la millora de la fertilitat del sòl; la realització de pràctiques de cultiu que afavoreixen l' augment de la matèria orgànica i redueixen el risc d' erosió i degradació del sòl; un control acurat del sistema de rec; el control integrat de plagues i malalties; la revisió de la maquinària i els equips de tractaments; i la gestió dels Quaderns d' Explotació⁹² i, de Postcollita si s'hi escau.

Aquesta tipologia de producció fàcil d' aplicar i adaptar a la Vall de Llémèna, té els següents **objectius**⁹³:

- **Produir la quantitat suficient d'aliments de qualitat**⁹⁴ a l' emprar productes naturals i no procedents de l'enginyeria genètica.
- **Conservar els recursos i l'equilibri natural de la Vall de Llémèna** mitjançant la creació de sistemes agrícoles estables, no contaminats i que respectin la vida.

⁹⁰ Dades dels usos del sòl del 2002. Extreptes de: www.gencat.net.

⁹¹ Definició del Consell Català de la Producció Agrària Ecològica.

⁹² Són uns quaderns on s'hi registren totes les actuacions i els productes que s'han utilitzat per a l'obtenció de cada producte, en cadascuna de les respectives fases de producció, conservació, elaboració i envasat, etc.

⁹³ Informació extreta: CBPAE, Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica; Quaderns d'Agricultura ecològica.

⁹⁴ Entenent per qualitat, el correcte equilibri dels elements minerals i orgànics que els constitueixen, sense residus de substàncies químiques que no pertanyen als cicles naturals i que posseeixen una elevada vitalitat.

- **Cooperar amb el sistema del medi** utilitzant **tècniques i actuacions** com són el reciclatge de la matèria orgànica, l'ús d'energies renovables, l'autosuficiència, entre altres.
- **No utilitzar productes tòxics o contaminants.**
- **Aplicables a petita i a gran escala**, tant als productors disposats a fer agricultura ecològica per consum propi, com pels que es dediquen al sector agroromader en extensions més grans.
- **Reduir el transport i els períodes d'emmagatzematge** afavorint la recerca de canals de comercialització que acostin als productors i consumidors; i promoguin el consum d'aliments locals, frescos i de temporada.

L'**agricultura ecològica a Catalunya** ha anat augmentant de manera significativa els darrers 10 anys. Tant en nombre d'operadors com en superfície inscrita, sobretot a partir de l'any 2001 hi ha un gran salt en el nombre de superfície inscrita (ha), tal i com es pot veure a les següents taules.

Evolució de la producció Agrària Ecològica (1995-2005)

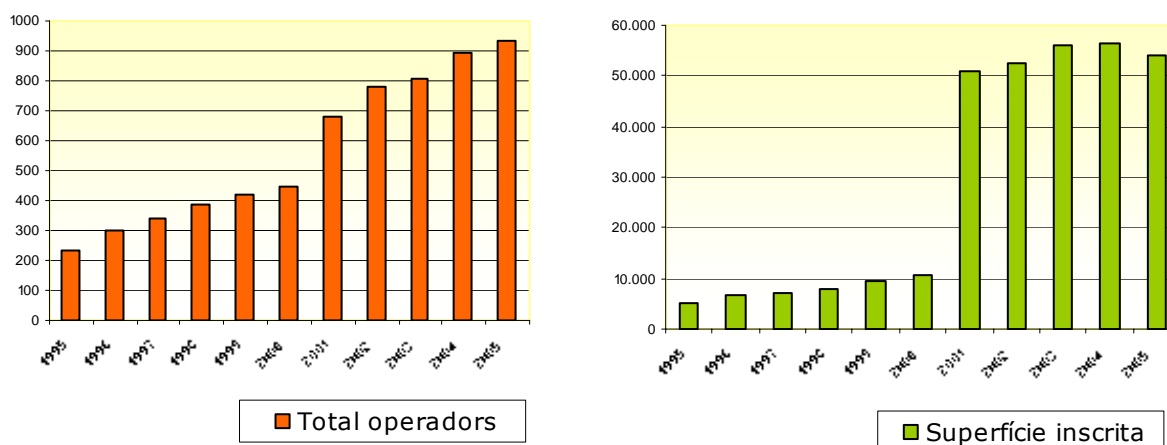

Figura 38. Font: Consell Català de Producció ecològica. Elaboració pròpia.

L'**agricultura ecològica a la comarca de Girona**, respecte les altres comarques de Catalunya, és la que té menor representativitat, tant en nombre d'operadors com en menor superfície (ha). Així com es pot veure representat a les següents taules:

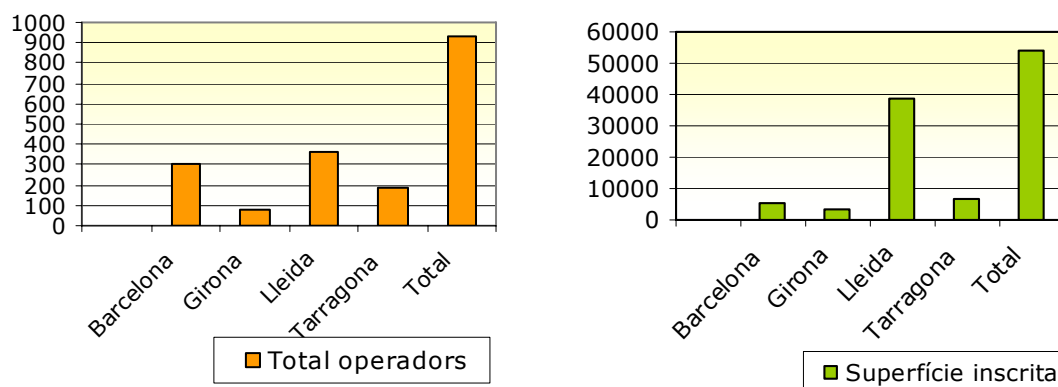

Figura 39. Elaboració pròpia a partir de dades del Consell Català de Producció ecològica del 30/12/05.

En concret, a la **Vall de Llénena**, el Consell Català de Producció Agrària Ecològica⁹⁵ (CCPAE) consta d'un sol associat com a productor i comercialitzador. Aquest és el Centre Ecològic Llénena, el qual es troba situat a la finca de Can Sala a Granollers de Rocacorba.

El que produeix aquesta explotació és: hortalisses a l'aire lliure, cultiu de pomeres, civada per a gra, cultiu d'alfals i prat natural per pastura. La producció és en petita extensió, fet que no permet establir grans vendes. Sinó que la producció es per consum propi o bé alguns productes són destinats a la venda, mitjançant el distribuïdor **BioSpirit, s.l.**, del qual també n'és propietari el mateix productor de la finca CEL.

També comença en la producció de plantes aromàtiques i medicinals ecològiques que encara no comercialitza.

Per altra banda, **elabora** envasats de fruits secs (nous), envasa la producció hortofructícola (bleda, carbassa, carbassó, ceba, col, col-i-flor, enciam i mongeta). Té tota la finca registrada com a producció ecològica, per tant, el bosc també, del qual se'n pot fer recol·lecció silvestre com a ecològic.

L'extensió d'aquesta agricultura a la Vall de Llénena podria ser **una bona aposta** per la seva activitat agrària i ramadera.

La majoria dels terrenys conreats a la zona són farratges i aquests tenen facilitat per adaptar-se a la producció ecològica. A més la major part d'agricultors de la vall, actualment no utilitzen en abundància productes fitosanitaris per abonar les seves plantacions, així com plaguicides, adobs de síntesi, herbicides, additius alimentaris no naturals, etc.

Tot i així, cal també tenir en compte que la dificultat en vèncer algun tipus de plagues és major que tractant amb fitosanitaris, per això seria necessari un assessorament per part d'entesos, com seria la figura de l'assessor⁹⁶, o bé en la recerca de solucions per part dels interessats.

Pel que fa al mercat dels productes ecològics, aquest és encara molt més reduït que els convencionals, tot i que la tendència del seu consum va a l'alça. La qualitat de la producció ecològica és major que la convencional, i tot i produir menys quantitat, el producte ecològic obté un reconeixement i té un preu de mercat més elevat. Tot i així, per ajudar a revalorar els productes locals, es podria crear un segell de denominació d'origen com es proposa a l'apartat 8.5.1. *Segell de Qualitat: Llénena Parc Rural*.

Tenint en compte les oportunitats de l'anàlisi DAFO⁹⁷ en aquesta proposta, la comercialització dels productes ecològics obtinguts, podria fomentar una relació més propera entre productor i consumidor. Així al mateix beneficiar els productors per l'estalvi de transport del producte i el guany corresponent a l'intermediari; podria també donar prestigi a la tradició gastronòmica, amb possibles convenis de mercat a petita escala per exemple entre els establiments de restauració o els comerços i el productor.

Tal i com també s'exposa a les propostes dels apartats 8.6.1. *Caracterització dels sòls*. i 8.6.2. *Anàlisi d'aigües*, és necessari estudiar l'estat actual dels condicionants de la terra i de l'aigua de la vall. Una vegada s'hagin obtingut els resultats de les anàlisis, i si els terrenys que es volen destinar al cultiu ecològic, s'hi feia fins al moment una altra activitat, s'elaborarà el **Pla de Conversió**⁹⁸. Aquest pot ser breu en el cas que la conversió sigui

⁹⁵ Consell Català de la Producció Agrària Ecològica, és l'organisme únic de control i certificació de tots els productes alimentaris d'origen animal i vegetal, transformats o no, obtinguts a Catalunya.

⁹⁶ Podria ser l'Agent d'Ocupació i Desenvolupament Local, que es proposa contractar des de l'Ajuntament de Sant Gregori pel projecte de Desenvolupament de la Producció Agrària Ecològica de l'APECPAE a les comarques gironines.

⁹⁷ Veure apartat 6.4. Anàlisi DAFO.

⁹⁸ Veure apartat 8.1.1. Agricultura i ramaderia ecològica.

ràpida i sense problemes, com seria en les vaques de la Vall; o més detallat en els casos de monocultius com serien les extensions de farratges que hi ha presents a la Vall de Llénena, amb ús d'adobs químics i fitosanitaris. Per tant, s'hauran de marcar cada any les diverses operacions a portar terme en cada una de les parcel·les de la finca.

La durada de la conversió és molt variable segons la situació que es presenti i els mitjans de que es disposin. Per terme mitjà pot variar entre dos anys, si es té una bona situació de partida, i deu o més anys en un cas molt desfavorable.

Per començar aquesta conversió, hi ha establertes unes **normes bàsiques d'aplicació⁹⁹ general**. Una vegada establertes les passes necessàries per fer la conversió es veuran alguns **aspectes pràctics¹⁰⁰** aplicables a la Vall de Llénena a seguir en la producció ecològica.

A trets generals, si es decidís a tirar endavant amb la proposta, cal saber que:

- Hi ha un seguit de reglaments que s'han de seguir quan ja es fa producció ecològica, i aquests vénen explicats pel **Reglament 2092/91/CEE¹⁰¹**, el qual estableix les normes de producció, etiquetatge i sistema de control d'aquests productes.

- El **Pla de Desenvolupament Rural (PDR)** tal i com s'ha esmentat a l'apartat 7.1. *Discussió de l'agricultura i la ramaderia*, enceta per al període de 2007-2013 la nova fase d'ajuts al Desenvolupament Rural, on l'agricultura ecològica hi tindrà un pes rellevant.

- A partir del setembre del 2006 es podrà consultar el llibre blanc¹⁰², la redacció del qual es planteja com a pas previ i necessari per a l'elaboració d'un **Pla estratègic pel foment de la producció agroalimentària ecològica a Catalunya**, al qual ha de servir de base i guia. El seu objectiu es que sigui l'anàlisi de la situació i la identificació de les necessitats del sector, que han de servir per a què tots els actors implicats en el sector agroalimentari puguin definir, mitjançant una metodologia participativa, un conjunt de propostes generals i consensuades, encaminades al foment de les produccions ecològiques a Catalunya.

- A Catalunya actualment s'està realitzant el *Contracte Global d'Explotació¹⁰³* per fer més competitives les explotacions agràries, aquest s'aplica mitjançant un **Pla Pilot** el qual està dividit en tres àrees. L'àrea dos, basada en la gestió sostenible de l'activitat agrària té com a objectiu de les pràctiques agroambientals, la implantació d'agricultura ecològica.

Segons preveu aquesta normativa, podran ser beneficiaris del Contracte Global d'Explotació el Consell Català de la Producció Agrària Ecològica, així com les entitats associatives de productors i/o elaboradors, sense ànim de lucre, d'aliments produïts amb tècniques de producció agrària ecològica.

- Actualment en la reforma de la PAC, han sortit una sèrie d'ajuts¹⁰⁴ per tal d'incentivar i potenciar la producció ecològica, per obtenir aquests ajuts només s'ha d'estar registrat al CCPAE, ser titular la l'explotació i complir les normes de producció establertes pel

⁹⁹ Consultar Annex.

¹⁰⁰ Consultar Annex.

¹⁰¹ Reglament Europeu per a les produccions vegetals i ampliat al 1999 per a les produccions ramaderes amb el Reglament CE 1804/99, i dins l'àmbit estatal, al 1993, es transferiren les competències a les Comunitats Autònomes.

¹⁰² Llibre Blanc: és aquell que conté documents diplomàtics i que publiquen en determinats casos els governs, per a informació dels òrgans legislatius o de la opinió pública.

¹⁰³ La finalitat d'aquests ajuts s'adjunten a l'Annex.

¹⁰⁴ Veure el llistat d'ajuts a l'Annex.

Reglament (CEE) 2092/1991, la resta de legislació vigent i el quadern de normes tècniques vigents.

A la Vall de Llénena, un fet important del darrer mes de juliol del 2006, és el vist-i-plau de l'Ajuntament de Sant Gregori al projecte de Desenvolupament de la Producció Agrària Ecològica de l' APECPAE a les comarques gironines. Al mes de setembre es preveu concretar el Conveni APECPAE - Ajuntament de Sant Gregori, i preparar una sol·licitud d'un AODL¹⁰⁵ a la Conselleria de Treball per part del mateix ajuntament.

A més, existeix un Grup de Treball de Producció Agroalimentària Ecològica (PAE) a la Vall de Llénena¹⁰⁶ que està en actiu per promoure iniciatives de producció ecològica.

D'acord doncs amb aquest interès de promoure l'agricultura ecològica al territori, i dins la funció del que suposaria el Parc Rural a l' establir sinèrgies entre els diferents sectors socioeconòmics de la Vall de Llénena; es proposen dues experiències dins el sector productor i localitzades dins l'àmbit d'estudi del projecte.

8.1.1. Agricultura i ramaderia ecològica

- Producció de conreus extensius de farratges i elaboració de llet ecològica de les vaques de la mateixa explotació -

• Descripció

Tal i com s'ha citat anteriorment¹⁰⁷, el major percentatge de cultius de la l'àmbit d'estudi és de cultius de secà, els quals ocupen 910 ha i les explotacions ramaderes en major representació són les de boví, en 16 explotacions¹⁰⁸.

Degut a aquest fet i a la coneixença de productors de farratges dels municipis de Sant Martí de Llénena i Canet d'Adri, es creu convenient i oportú, l'aplicació d'agricultura ecològica. Aprofitant els farratges ecològics per a l'alimentació dels ramats es pot obtenir llet ecològica, en el cas que es segueixi tot el procés de producció i elaboració de **farratges i llet ecològica**.

• Avantatges i inconvenients

Avantatges:

- Tal i com opinen molts productors de la zona d'estudi¹⁰⁹ el millor pel camp es que es segueixin els cicles naturals, cercant mantenir la fertilitat de la terra i la salut dels cultius i ramats.

¹⁰⁵ Agent d' Ocupació i Desenvolupament Local: és un tècnic que treballa en un projecte de desenvolupament local, i que s'impulsa per l' ens local o una altra entitat vinculada a l'administració local. Té la funció de dinamitzar, promocionar i executar polítiques i programes que afavoreixin la promoció econòmica en el seu territori d'actuació. *SOC Oficina Virtual del Servei d' Ocupació de Catalunya*.

¹⁰⁶ Aquest Grup de Treball va ser una iniciativa de l'Ateneu de la Vall de Llénena i l'empresa DINAMIS.

¹⁰⁷ 6.1.2. Anàlisi de la situació socioeconòmica de l'àmbit d'estudi: Sant Martí de Llénena i Canet d'Adri.

¹⁰⁸ Dades del DARP (2005).

¹⁰⁹ Extret de la segona cita, realitzada a Ca' n Bosc Nou, Granollers de Rocacorba.

- D'acord amb l' anterior avantatge s'empren sempre productes naturals i no procedents de l'enginyeria genètica.
- La majoria dels terrenys conreats de la zona d'estudi i de la Val de Llénena són farratges, els quals tenen facilitat d'adaptació a la producció ecològica.
- Si s'obté farratge ecològic, el pas cap a la producció de llet ecològica serà més fàcil, ja que l'aliment per a les vaques ja el tindran a la seva disposició.
- La comercialització, pretén fonamentar-se en una relació més propera entre consumidor i productor, fet que beneficia els productors ja que els estalvia el transport del producte i evita el guany corresponent al intermediari. A més, en el cas de la implantació del Parc Rural, es potenciaria aquest tipus de comerç mitjançant la realització d'alguna fira ecològica i en la creació d' agrobotigues a la Vall.
- A més a més, en el cas que es poguessin obtenir productes làctics ecològics, tindrien el segell de qualitat: Llénena Parc Rural.

Inconvenients:

- El fet que només hi hagi un sol productor i comercialitzador de productes ecològics en tota la Vall de Llénena, el qual es troba a la zona d'estudi, més concretament a Granollers de Rocacorba.
- La dificultat en vèncer algun tipus de plagues és major que tractant amb fitosanitaris, per això és necessari un assessorament per part d'entesos, com seria la figura de l'assessor, en al cal de l'aplicació del Parc Rural a la Vall de Llénena, o bé en la recerca de solucions per part dels interessats.

• Passos a seguir per a la seva obtenció

A partir del **Reglament 2092/91/CEE** i dels passos dictats pel Consell Català de Producció Agrària Ecològica anomenats anteriorment hi ha una sèrie de diferenciacions alhora de produir un tipus de cultiu o altre així com també alhora de fer ramaderia ecològica.

Una de les principals característiques a tenir en compte en el cultiu de farratges ecològics són les necessitats edafoclimàtiques de la zona, per tal de treure la màxima rendibilitat al producte. Els passos per a la **producció de farratges ecològics**¹¹⁰ són els mateixos que en agricultura convencional, però sense la incorporació de productes fitosanitaris, sinó que només es podrà adobar en **fosfal**, que és el permès per a producció ecològica.

Per el cas de la **ramaderia ecològica** hi ha una sèrie de requeriments, els qual són:

- El **nombre de animals per superfície** per evitar problemes de sobrepastoreig i d'erosió, minimitzant qualsevol forma de contaminació, particularment del sòl i de les aigües superficials i freàtiques.
- La **comercialització** dels animals com a productes ecològics requereix la cria d'acord amb les exigències reglamentàries durant un mínim període de temps.

¹¹⁰ Veure els passos concrets en la proposta aplicada a l'àmbit d'estudi.

- Tenir en compte l' **origen dels animals**. S'ha de donar preferència a les races autòctones i tenir en compte la capacitat d'adaptació al medi com la resistència a les malalties.
- Garantir la **qualitat en les produccions** i no a incrementar-les, el temps que cobrirà les exigències nutritives dels animals en les diferents etapes de desenvolupament.
- La **prevenció de malalties** es basarà en la selecció de races més adequades per el medi, l'aplicació de pràctiques zootècniques que s'ajustin a les necessitats de cada espècie, el manteniment de una adequada densitat, evitant la sobrecàrrega i la utilització d'aliments d'elevada qualitat.
- **Pràctiques zootècniques**, com la prohibició de tenir els animals lligats, així com les mutilacions (tallar els becs o les banyes, etc).
- El **transport** adequat ha de reduir l' extrés, la càrrega i descàrrega s'ha de realitzar en precaució, sense utilitzar cap tipus de estimulació elèctrica.
- La **quantitat d'excrements** no pot superar els 170Kg/ha de superfície utilitzada/any.
- Les condicions dels **allotjaments** han de respondre a les necessitats biològiques i etològiques; els animals han de tenir fàcil accés a l'aigua i a l'aliment; així com a les suficients zones cobertes i al aire lliure, per les diferents espècies/tipus de producció, com és el cas de vaques lleteres s'han de tenir 6 m²/animal de zona coberta i 4,5 m²/animal de zona no coberta.
- En el cas de la transformació i l'envàs del producte, requereix tota una sèrie de condicions establertes per el CCPAE. En aquesta proposta no s'especificaran els passos a seguir per a la transformació i envasat, ja que no es donen.

• Justificació

Aquestes dues propostes les quals estan lligades, es creu que són de viable aplicació a la zona d'estudi perquè la integració de l'agricultura i la ramaderia és una pràctica recomanada que contribueix a aconseguir l'autosuficiència ja que¹¹¹:

- Contribueix a la fertilització i al tancament dels cicles naturals de nutrients.
- S'aprofiten zones que no poden ser utilitzades per al cultiu.
- S'afavoreixen les rotacions de cultius.
- Millora la rendibilitat productiva i econòmica.

La ramaderia ecològica no permet que hi hagi una sobrecàrrega animal sobre el terreny, fet que evita l'erosió, la desforestació i la degradació del medi natural.

A part, **tant la ramaderia** com l'**agricultura ecològica** pot suposar una **aposta de desenvolupament** per aquestes zones d'alt valor paisatgístic i mediambiental, com la Vall de Llénena, on l'activitat del sector primari és estratègica per la seva relació amb el territori¹¹².

¹¹¹ Font: <http://www.illesbalearsqualitat.com>

¹¹² Font: Iolanda Ferran Closa. Cap de l'Oficina comarcal de l'Alta Ribagorça. Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP)

• Foment de la producció ecològica per part de l'administració:

Actualment, a Catalunya hi ha una creixent aposta per a l'agricultura ecològica, tant per part de l'administració com per el nombre de productors que cada dia creuen més en l'agricultura i ramaderia ecològica.

Per tant, tal i com s'ha mencionat a l'apartat de la Introducció a la Producció Agroalimentària Ecològica (PAE), actualment hi ha moltes ajudes per part de l'administració que beneficien tant a particulars com les entitats associatives de productors i/o elaboradors, sense ànim de lucre.

Aquests ajuts van destinats a tot tipus de produccions, per tant, la producció de farratges i la de llet ecològica també quedaria beneficiada per aquests tipus d'ajuts.

La finalitat d'aquests ajuts és subvencionar:

- les inversions per a l'adquisició o arrendament, la dotació i el funcionament de la seu social
- la implantació i la certificació del compliment de la norma EN 45011 per un organisme reconegut
- els programes de control i certificació de la qualitat del producte
- la realització de les actuacions destinades a la millora i al foment de la comercialització d'aquests productes
- la realització d'estudis de mercat en matèria de producció agrària ecològica.

• Aplicació a l'àmbit d'estudi

Els farratges que es conreen a la zona d'estudi són la userda, la civada, ordís precintats (beringer), blat de moro pioner, rai gras i sorder. La ramaderia que es troba als municipis de Canet d'Adri i Sant Martí de Llémena es bàsicament per a la producció de llet, de vaques *frisona*, que és de les que produeix més llet.

La proposta s'aplicaria als arrendataris d'unes 100 ha (entre 500 i 600 vessanes) i vaques, que es troben repartides als municipis de Sant Martí de Llémena, Granollers de Rocacorba, Sant Esteve i el Pla de Sant Joan. Al municipi de Granollers de Rocacorba tenen 25 ha de farratges i 130 vaques que s'alimenten de gairebé de la totalitat de farratges que produeixen, ja que només tenen una petita part de cereals que els venen per pinsos.

La proposta pilot és realitzaria a un terrenys que es troben a Granollers de Rocacorba, en una extensió de 10 hectàrees experimentals de farratges i per 20 vaques *frisona* de les 130 que hi ha actualment, ja que el nombre màxim de vaques lleteres ecològiques per hectàrea són dues¹¹³.

Per aquesta prova pilot no s'introduiran espècies ramaderes noves, però en el cas que la prova sortís rentable s'aniria introduint la vaca *pirinenca*, ja que és bona tant per carn, llet com per el treball; a part de ser una vaca autòctona i no amenaçada.

Aquesta prova pilot té l'avantatge que es troba situada just al costat de la única finca de la Vall de Llémena que es fa producció ecològica, a més a més, els farratges que es produeixen ecològics els cultiva el pagès el qual se'l fa aquesta proposta.

¹¹³ Segons l'annex VI del Reglament (2092/91/CEE).

PRODUCCIÓ DE FARRATGES ECOLÒGICS:

La **proposta per la producció ecològica de farratges en conreus extensius** no és cap de les esmentades anteriorment com a cultius que es conreen actualment a la Vall de Llèmena, ja que el blat de moro de secà no es pot fer, perquè s'hauria de regar. El rei gras necessita molt de nitrogen, per això és millor que primer es preparin els sòls amb lleguminoses que nitrifiquen molt el sòl.

L'espècie elegida és una espècie que es troba dins el grup del **trèvol soterrani**, de les quals existeixen tres subespècies. Però, la més interessant per terrenys calcaris i de pH alt és el *Trifolium brachicalcinum*. La varietat recomanable és la CLARE, degut a una sèrie de característiques:

- És una planta anual que es resemblance per si mateixa enterrant la llavor, total o parcialment, en el sòl. Així es veu afavorida la durada de la prada sense cap tipus de llaurada, una vegada sembrada.
- Les fulles estan compostes per tres folíols, assentats, vellosos pel revers, i a vegades per l'anvers, amb marques característiques.
- El fruit es un glomèrul. Cada glomèrul porta de 2 a 3 llavors.
- La planta és autogama, i manté les seves característiques sense degenerar al llarg del temps.
- L'enduriment del pericarpi. Aquestes son les anomenades llavors dures, que tenen l'avantatge de no germinar amb pluges poc abundoses. Així la naixença es escalonada i especialment important després de les plogudes fortes a les darreries d'estiu.
- Per pastura, s'adapta molt bé a ovelles i vaques, per què la planta és alta.

PREPARACIÓ DEL SOL PER A LA SEMBRA:

- Per a la sembra d'aquesta farratgera és més convenient fer llaurades poc fondes preferentment amb cultivadors, que afluixen i remouen la terra però sense treure de sota a la superfície les menys fertilitzades.

ADOBS PER A ABANS DE SEMBRAR:

En el cas, d'agricultura ecològica es pot utilitzar el **fosfal**, és un tipus de fòsfor que es treu d'unes mines. Es posen 80/90 unitats de fosfal (P_2O_5) de 18% de riquesa.

Hi ha la necessitat d'inocular bacteris nitrificants (per 100 Kg de llavor es posa 1 Kg de inoculant)., el procediment és fa de tal manera:

- Primer de tot dir que per què s'aferri el inoculant a la llavor, s'ha de posar sucre, els passos són els següents:
- Primer posar sucre i aigua.
- Segon posar 40 cm³ d'aigua/Kg llavor.
- Tercer, quan el sucre està dissolt i posem el inoculant.

Recomanacions especials:

- Les bosses d'inoculat hauran de conservar-se en gelera (no al congelador) a una temperatura de 4 a 8 ° C.
- Emprar sempre que sigui possible aigua de pluja.

- Fer la feina d'inocular a l'ombra. La llavor una vegada inoculada no ha de romandre exposada a la llum directa del sol.
- La sembra s'ha de fer aprofitant que el terreny tingui la saó suficient per néixer. En regadiu, regar després de sembrar, perquè si no es fa així es perd el inoculant.

DOSI LLAVORS: 20 quilograms per quarterada

ÉPOCA DE SEMBRA: El moment de sembra ideal és a l'octubre i primera quinzena de novembre. La planta neix més o menys 9 o 10 dies després d'haver-la sembrada. És millor sembrar a mà.

Al març – abril, la planta fa llavor i aquesta s'amaga a baix d'un terròs. És una estratègia per què en l'aigua la llavor no se'n vagi, així com també té una sèrie d'espines i així evita ser menjada pels animals. Aquesta llavor torna a sortir a l'octubre, quan plou. D'aquesta manera, cada any anirà sortint fins als 5-7 anys.

SEMBRA: Es convenient escampar la llavor a eixams. També es pot fer una vegada inoculada amb una abonadora ben regulada.

El recobriment de les llavors s'ha de fer molt superficial.

APROFITAMENT: L'aprofitament adequat es per a pasturatge, el qual pot començar quan la planta té una alçaria de 7 a 10 cm. sempre que el seu estat sigui vigorós.

El trèvol es molt resistent al pasturatge, fins el punt que pot aguantar una càrrega ramadera constant.

ADOB PELS ANYS SEGÜENTS:

Cada any a la tardor, abans de la naixença cal aplicar adobs de cobertura amb la mateixa quantitat i recomanacions que en el cas de la sembra.

PRODUCCIÓ DE RAMATS ECOLÒGICS:

Vaca frisona

- L'**alimentació** hauria d'anar destinada a garantir la qualitat de la producció i no a incrementar-la al màxim. Per tant, les 10 hectàrees de farratges de *Trifolium brachicalcinum* serien la base de l'alimentació de les 20 vaques frisona. En cap moment es podria realitzar una alimentació forçada.

En el cas dels joves s'hauria de basar en llet natural, preferentment materna, fins als 3 mesos. Tal i com s'ha anomenat anteriorment, el sistema de cria s'hauria de basar en la utilització màxima de pastures, farratges (frescs, dessecats o ensilats) suposant almenys el 60% en pes sec de la ingesta diària.

- El terra dels **allotjaments** hauria de ser llis però no relliscant i almenys la meitat de la seva superfície ser ferma. Els animals gaudiran de les zones de pastoreig que hi ha els farratges de *Trifolium brachicalcinum* o dels espais a l'aire lliure dels costats. Hi hauria d'haver uns habitatges individuals per la primera setmana de vida dels vedells.

Per unes **10 hectàrees experimentals de farratges** hi haurà **20 vaques lleteres**. Per aquesta prova pilot de producció de llet ecològica, es més rentable portar la producció de llet a vendre al **Mas Claperol**¹¹⁴, (Sant Feliu de Pallerols), ja que quan es faci la inversió de les instal·lacions i maquinària adient per la producció ecològica, s'ha de tenir una

¹¹⁴ El propietari del Mas Claperol produeix llet ecològica i elabora iogurts i formatge. Estaria interessat en poder comprar llet ecològica per transforma-la, i la quantitat que podria comprar seria el que produirien 20 vaques. El preu que estaria disposat a pagar seria el doble del preu de la llet convencional en el moment de la realització de la compra.

garantia d'un mínim de producció diària. A la Vall de Llénena hi ha 6 pagesos que es podien animar a fer producció de llet o derivats làctics ecològics.

AGENTS IMPLICATS

Finançament per part del:

- **Consorci de la Vall de Llénena.** Serà l'encarregat d'aprovar el projecte i promocionar la prova pilot per tal d'engrescar els altres pagesos en la reconversió en agricultura i ramaderia ecològica.

- **Ajuntament de Sant Gregori** dins del conveni formalitzat amb l'APECPAE.

- **Departament de Treball i Indústria** en cas de l'aprovació de la sol·licitud als Serveis Territorials del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) de l'AODL.

- **Productors** de les mateixes explotacions, en el cas de farratges i ramaderia ecològica seria el propietari de la producció.

Agents promotors: donarien a conèixer el producte un vegada adquirida la certificació de producció ecològica.

- **Ajuntaments i l'Associació d'hostaleria i comerços de la Vall de Llénena,** amb qui es podrien establir convenis de participació.
- **Associació de Productors, Elaboradors Comercialitzadors de Productes Agroalimentaris Ecològics** (APECPAE) i **Grup de Treball de la PAE** (Producció Agroalimentària Ecològica) a la vall de Llénena.
- **Observatori de la Sostenibilitat de les Comarques Gironines** que s'ubicarà a Cartellà-Sant Gregori-Vall de Llénena, com a un dels projectes inicials dins el Centre per la Sostenibilitat Territorial de Catalunya¹¹⁵.

Un **tècnic assessor** que facilitaria la informació tècnica i legislativa, i de vessant empresarial als propietaris que estiguin interessats a engegar l'activitat. Aquest tècnic assessor podria ser el Agent d'Ocupació i Desenvolupament Local (AODL), que es proposa contractar des de l'Ajuntament de Sant Gregori pel projecte de Desenvolupament de la Producció Agrària Ecològica de l'APECPAE a les comarques gironines.

TEMPORALITAT DE LA PROPOSTA

La possible aplicació una vegada s'ha realitzat els procés de transformació és a curt termini, però, en canvi, el procés de transformació per a l'aplicació d'agricultura ecològica ha de ser de 5 anys. En canvi, quan parlem de producció lletera, és a llarg termini, ja que el procés s'ha d'esperar que les vaques puguin menjar farratges ecològics, en el cas que es vulguin tenir les vaques alimentant-se de la pròpia producció de farratges.

¹¹⁵ Aquest Centre serà operatiu a partir del mes de setembre gràcies al cofinançament del Departament de Medi Ambient i Habitatge, i del Departament de Relacions Institucionals i Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya.

8.1.1. Cultiu de Plantes Aromàtiques i Medicinals (PAM) ecològiques.

• Descripció

Les **plantes aromàtiques i medicinals** són un grup molt extens de plantes que es caracteritzen per tenir un elevat contingut de substàncies o principis actius de propietats terapèutiques, aromàtiques i organolèptiques. Aquestes propietats són d'ús per a diferents sectors industrials com el farmacèutic, el cosmètic, el dietètic, i l'herbolari entre d'altres.

Les PAM poden tenir dos orígens diferents: el cultiu i la recol·lecció. El primer ha estat la seva principal font d'obtenció, i és encara avui dia, un complement econòmic per al món rural; com la recol·lecció directa de les poblacions silvestres o espontànies de la zona pirinenca. Amb l'evolució del mercat però, la demanda de les plantes aromàtiques i medicinals, s'ha anat tornant cada vegada més exigent en qualitat i quantitat. Això ha portat a què per algunes espècies la recol·lecció directa resulti perillosa, i se n'hagi restringit la recol·lecció i introduït el cultiu¹¹⁶.

A diferència de la recol·lecció, el cultiu permet l'obtenció d'una qualitat coneguda i d'una producció més constant i controlada, a més de collites homogènies que responen més a les condicions de mercat.

A Catalunya, malgrat disposar de les condicions òptimes de clima, sòl i pluviometria per al seu cultiu, són encara poques les ha destinades a aquesta activitat. En tot el territori català es troben 283 ha repartides en 26 explotacions, principalment a les comarques de Lleida i Barcelona, de les quals un 10% són de secà i la resta de regadiu¹¹⁷.

La producció ecològica dins d'aquest sector, és encara minoritària. Al 2004 segons dades publicades pel Consell Català de Producció Agrària Ecològica (CCPAE) la superfície dedicada a les PAM ecològiques era de 18 ha de cultiu, i de 7.603 ha de bosc aprofitable sense especificar la superfície destinada a recol·lecció d'herbes remeieres.

Els requisits de la **producció ecològica** que s'expliciten a l'apartat d'*Introducció a la Producció Agroalimentària Ecològica (PAE)*, són igualment vàlids per a la producció de les plantes aromàtiques i medicinals (PAM). Els beneficis de mercat i de qualitat dels productes, respecte la producció convencional, queden també referits al mateix apartat.

Així doncs, un cop explicada la diferència entre una i altra producció, i els avantatges i inconvenients d'una respecte de l'altra; l'equip tècnic de projecte proposa en un cultiu de nova incorporació com el de les PAM, la producció ecològica.

Amb aquesta proposta, es volen dissenyar unes directrius bàsiques de prova pilot en cultiu de PAM ecològiques, que serveixin per estudiar la viabilitat de les espècies; i en funció dels requeriments i dels resultats obtinguts, poder estendre si els resultats són satisfactoris, l'activitat al territori de la Vall.

¹¹⁶ Actualment la recol·lecció s'orienta per aquelles espècies que no han pogut ser cultivades amb resultats satisfactoris. A Catalunya, les principals espècies recol·lectades són la gençana i la boixerola.

¹¹⁷ FANLO, M. TRULL O., MELELO R, CRISTÓBAL, R. (2005) Situació actual de la producció de plantes aromàtiques, medicinals i condimentaries a Catalunya. Àrea de productes Secundaris del Bosc. Centre Tecnològic Forestal de Catalunya, Solsona. 20 pp

• Avantatges i inconvenients

La introducció del cultiu de PAM plantegen tota una sèrie d'avantatges i d'inconvenients que es contrasten a continuació, tant pel que fa a les experiències de fora de la Vall, com per les dues experiències del sector dins la vall i conegudes durant el procés de participació ciutadana.

Avantatges:

- **Condicions de cultiu favorables** que es poden amotllar a la demanda i a la disponibilitat de l'agricultor. Per les condicions edafoclimàtiques del territori català i per l'ampli ventall dels sectors industrials i consumidors de PAM, es poden conrear una gran quantitat d'espècies. La diversitat d'ambients que es descriuen als geosistemes de la subunitat de la Vall¹¹⁸ obre una major oportunitat al nombre d'espècies viables en cultius (per requeriments d'humitat, temperatura i alçada).
- **Adaptabilitat als diferents escenaris rurals de Catalunya:** tant a l'agricultura de muntanya amb camps petits, irregulars, sovint de difícil accés i de vegades amb dificultats d'irrigació; com també als camps de conreu de zones planes, d'agricultura extensiva, amb facilitat de mecanització i amb aigua. A la Vall tant es podrien ubicar a les planes més centrals, a les finques de terreny forestal, com als marjals de camins i tallafocs.
- **Diversificació dels cultius actuals,** i contribució a la funció del **paisatge mosaic** de la unitat funcional de la Vall de Llénena. Aquesta diversificació i riquesa en paisatge tindria una tasca contributiva en el manteniment de la diversitat d'espècies¹¹⁹.
- **Diversificació de l'economia** del medi rural de la Vall de Llénena ja sigui a mode de complementar els cultius farratgers existents, a mode substitutiu, o de nova incorporació a terrenys que actualment siguin improductius.
- **Alternativa o contribució** en la orientació de les explotacions cap a altres cultius no convencionals, que cada vegada més són promoguts per les directives de la Política Agrària Comunitària (PAC)¹²⁰.
- **Manca de plagues o malalties conegudes.**

Inconvenients:

- **Falta de tradició del cultiu i arrelament cultural** a les zones agrícoles de la Vall de Llénena com també a la resta del territori català.
- **Pocs productors de PAM** ecològiques, mentre que a la Vall només se n'han conegut a dos¹²¹, a Catalunya, es troben escampats per tot el seu territori. Això suposa una dificultat a l'hora de concentrar producció, transformació i comercialització.
- **Manca d'informació i recerca** del cultiu de PAM i dels seus processos de transformació. La gran majoria d'estudis en aquest camp venen impulsats des de l'Àrea de Productes Secundaris del Bosc, del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya. Per part dels productors falta un eix d'interpretació de la informació publicada i de la que es disposa del sector.

¹¹⁸ Veure l'apartat de la Diagnosi 6.3.1. *Descripció de la subunitat de paisatge: la Vall de Llénena*. Caracterització dels geosistemes de la Vall

¹¹⁹ La importància del qual s'especifica a l'apartat

¹²⁰ A l'apartat d'*Introducció a la Producció Agroalimentària Ecològica (PAE)* de la 1a Línia Estratègica hi queda referit l'esforç de promoció per part de l'administració, de la producció ecològica.

¹²¹ Durant el procés de participació ciutadana: una a Sant Aniol de Finestres i l'altra Canet d'Adri.

- **Producció en altres països** en vies de desenvolupament a preus més baixos i especialitzats en el cultiu de determinades espècies.
- **Inversió inicial** en maquinària, equipaments i instal·lacions de transformació en funció del tractament primari o més manipulats que es vulgui fer a les drogues vegetals¹²².
- Gran influència de les **tendències de consum**.
- **Legislació** existent del sector vaga i confosa.

● Passos a seguir per a la seva obtenció

Tal i com s'exposa la *Introducció a la Producció Agroalimentària Ecològica (PAE)* és necessari estudiar l'estat actual dels condicionants de la terra i de l'aigua de la Vall. En tot cas, pel fet de tractar-se d'un cultiu novador i amb poca tradició a Catalunya, a continuació s'exposa a mode orientatiu i general, allò que s'ha de tenir en compte a l'hora d'iniciar-se al sector¹²³:

Abans d'iniciar-se en el cultiu de les PAM, cal tenir en compte una sèrie de variables com:

- les **condicions edafoclimàtiques** de la zona a l'hora de triar les espècies del cultiu.
- la **disponibilitat d'aigua i l'altitud** condicionaran el tipus d'espècies del cultiu i incidiran en els processos de transformació.
- la **demanda del mercat i possibles canals de comercialització** incidirà tant en el tipus com en les característiques del cultiu i de l'explotació. Els aspectes de **qualitat sanitària** i de **legislació** existent són també un punt a tenir en compte abans de començar l'activitat.
- el **requeriment de maquinària i equipament**. Segons la plantació i el producte de comercialització que es vulgui obtenir, es necessitarà disposar d'una certa maquinària i instal·lacions per als processos de transformació que exigeixin els canals comercials.
- el **temps disponible** per dedicar a aquest nou cultiu i la disposició de la inversió a l'explotació, que dependrà de les espècies que s'hi cultivin i si són de sembra o de planter. Cal tenir en compte que per les males herbes i per les sementes, caldrà tenir-hi una major dedicació.

¹²² S'anomena així a les substàncies vegetals o a les parts de les plantes no tractades, generalment en forma seca, tot i que també a vegades fresca.

¹²³ Per a més informació consultar Annex punt 7. Proposta de cultiu de Plantes Aromàtiques i Medicinals ecològiques. Dossier Tècnic n.º 13

Una vegada es coneguin aquests condicionants, per triar el cultiu, s'hauran de contemplar també altres aspectes tècnics des del procés de producció fins a l'esglaió final de comercialització.

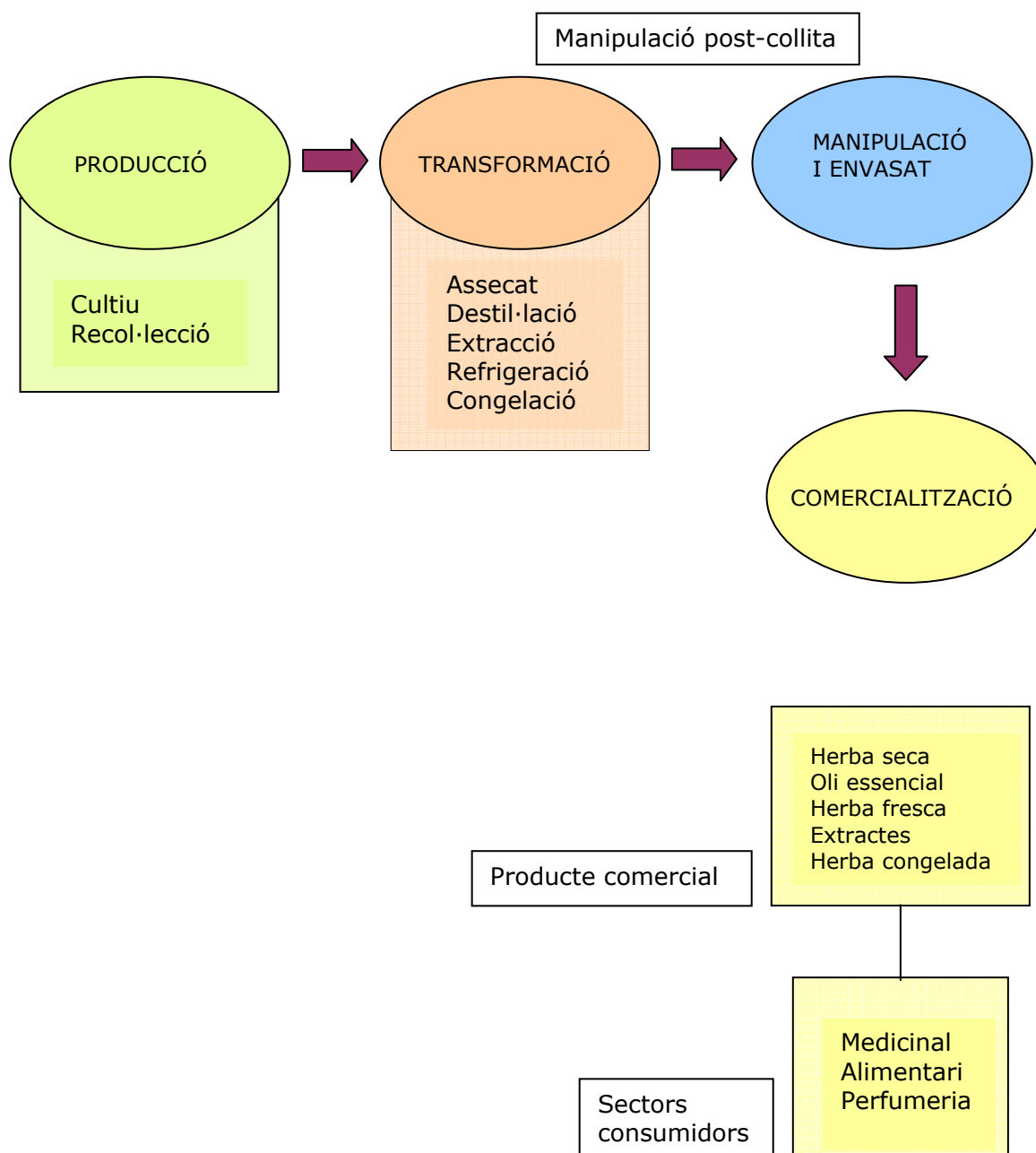

Figura 40. Elaboració pròpia a partir de dades del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya.

Per al **cultiu**, s'haurà de tenir en compte el material vegetal per implantar que es pot fer amb **sembrar** o amb **planter**. En el cas del cultiu ecològic, per combatre les males herbes, ajudarà el fet de preparar abans el terreny i que s'implanti per planter en comptes de llavor. També cal considerar però l'ecologia de l'espècie, la densitat de la plantació i el preu de la sembra o planter.

La **transformació** i la primera manipulació del producte s'han d'ubicar a les zones de producció, i és més o menys complexa i requereix d'instal·lacions i equipaments més o menys sofisticats, en funció del producte comercial que es vulgui obtenir.

- **destil·lació** és el procés físic de transformació molt senzill pel qual obtenim olis essencials¹²⁴. Per dimensionar la destil·ladora cal tenir en compte la quantitat de la planta a destil·lar en anys de màxima productivitat i el període de recol·lecció de cada espècie.
- **assecatge** és el procés pel qual obtenim planta o parts de la planta seques. En aquest procés per una banda s'estabilitzen i es conserven en la droga seca les mateixes propietats i principis actius que conté la planta fresca, per l'altra banda s'eviten els processos fisicoquímics de degradació del material. Per això, el material s'ha d'assecar fins un contingut d'humitat del 10-11%.
- **extracció** és un procés químic que utilitza diferents extractants per a obtenir un líquid que conté el principi actiu desitjat.
- **congelació** procés que s'utilitza sobretot en espècies condimentaries (com l'alfàbrega, el julivert, i la menta).

Finalment la **comercialització** de PAM es pot fer tant de plantes vives, de plantes que hagin sofert una transformació primària (fresques o seques), o bé de plantes transformades en olis essencials, extractes medicinals alimentaris, aromes alimentaris, essències de perfumeria, etc.

Els sectors¹²⁵ als quals es destinen són el:

- **Medicinal:** farmàcia al·lopàtica, fitoteràpia, aromateràpia, homeopatia, fitoteràpia veterinària i cosmètica. Aquest és el sector amb els requisits més exigents, el que fa que vendre al detall sigui complicat.
- **Alimentari:** en productes destinats al consumidor (condiments i infusions) i a la indústria (en l'aromatització alimentària).
- **Perfumer:** essències, aromes, etc.

Altres sectors relacionats amb les PAM són els de **tints**, els **insecticides**, o la **jardineria**. La venda tant es pot fer l'engròs com al detall, tot depèn de la superfície de terreny de la que es disposi¹²⁶.

Actualment en la **legislació catalana** no hi ha una regulació específica per al cultiu de PAM. En tot cas, la legislació incident de manipulació, elaboració i comerç varia en funció dels diferents sectors (medicinal, alimentari i perfumer) en que s'utilitzen les PAM:

- Real Decret 2242/1984, de 26 de setembre. Reglamentació tècnic-sanitària per l'elaboració, circulació i comerç de condiments i espècies.
- Real Decret 3176/1983, de 16 de novembre. Reglamentació tècnic-sanitària per l'elaboració, circulació i comerç d'espècies vegetals per infusions d'ús en alimentació.
- Real Decret 2207/1995, de 28 de desembre. Normes d'higiene relatives als productes alimentaris.

¹²⁴ Els **olis essencials** són productes greixosos compostats per un nombre molt gran de compostos químics aromàtics molt volàtils d'estructura i composició molt complexa.

¹²⁵ Dossier Tècnic. Formació i Assessorament al Sector Agroalimentari. Plantes Aromàtiques i Medicinals. Núm.13

¹²⁶ Es calcula que per a la venda a l'engròs calen 10 ha per herba seca (2Tn comanda mínima) i 50 ha per oli essencial (200 Kg comanda mínima) en dades aproximades ja que dependrà de cada espècie.

- Llei 15/1983, DOGC de 22 de juliol de 1983. Higiene i control alimentaris
- Real Decret 202/2000, de 11 de Febrer. Normes relatives als manipuladors d'aliments.

A nivell estatal hi trobem:

- Ordre del 3 d'octubre del 1973 per la que s'estableix el registre especial per preparats a base d'espècies vegetals medicinals. (BOE 247/1973, del 15 d'octubre del 1973).

- Llei 25/1990, del 20 de desembre, del medicament (BOE 306/1990, del 22 de desembre del 1990).

- Ordre SCO/190/2004, del 28 de gener, per la que s'estableix la llista de plantes amb la venda prohibida al públic o restringida per raó de la seva toxicitat. (BOE 32/2004, del 6 de febrer del 2004).

Cal saber que un productor de PAM que faci assecatge i després vengui la planta a un majorista o a un transformador, no necessita registre sanitari ni industrial. Aquests registres són necessaris quan es manipula, s'envasa i es comercialitza el producte amb marca pròpia.

Existeixen també unes guies de **bones pràctiques agràries i de recol·lecció silvestre**, elaborades per organismes internacionals com el IFOAM¹²⁷ (International Federation of Organic Agriculture Movements) o el ISHS (International Society for Horticultural Science).

Per iniciar-se en l'explotació de PAM ecològic, és interessant conèixer els diferents organismes de plantes aromàtiques i medicinals i d'agricultura ecològica com:

- **MERCOPAM**, punt de trobada de proveïdors i consumidors de PAM.
- **ACPPAM**, Associació Catalana de Productors de Plantes Aromàtiques i Medicinals
- **ONIPPAM**, Office National Interprofessionnel des Plantes à Parfum, Aromatiques et Médicinales
- **AEDHER**, Asociación Española de Dietética y Herbolarios
- **AFEPADI**, Asociación Española de Fabricantes de Preparados Alimenticios Especiales, Dietéticos y Plantas Medicinales
- **APLEM**, Asociación Española de Laboratorios de Plantas Medicinales
- FENADIHER, Federación Española de Asociaciones de Herbolarios

● Justificació

Les condicions edafoclimàtiques de Catalunya fan possible el cultiu d'un ampli ventall d'espècies. A la Vall de Llémena en concret; i tal i com s'ha detectat en el procés de participació ciutadana, amb la visita d'una de les explotacions de producció de PAM ecològiques, les condicions de cultiu per al desenvolupament de moltes espècies són òptimes al territori.

La repercussió de la PAC en les rentes agràries i la manca del relleu generacional en l'activitat agroramadera, ha conduït a un canvi de règim de tinença en moltes de les terres

¹²⁷ Organització democràtica estesa a 108 països i que té l'objectiu de facilitar el desenvolupament de l'agricultura orgànica en països en vies de desenvolupament.

de la Vall de Llémena¹²⁸. Tal i com s'indica a la diagnosi, aquest factor s'ha traduït en una pèrdua de mà d'obra en el sector.

Actualment viure de l'activitat d'una sola explotació resulta difícil per molts dels agricultors de la zona, i és per això que una diversificació de les explotacions ajudaria a fer-les més rendibles. De fet, la política de Desenvolupament Rural del període 2007-2013, aposta ja per la diversificació i una major competitivitat de les explotacions de cares a millorar-ne també l'ocupació.

Des del Centre Tècnic Forestal de Solsona, després de varis estudis de producció i mercat, la producció de PAM s'impulsa com una de les activitats per ajudar a les rentes agràries.

El Parc Rural obriria una porta de mercat als productes locals, on les accions del Taller Ocupacional podrien veure's beneficiades, si s'aconseguís engegar la proposta del Cultiu de PAM ecològiques.

● Foment per part de l' Administració

Els ajuts als agricultors de PAM tampoc es troben especificats per al sector, però molts productors han demanat ajuts generalistes com el de joves agricultors, de modernització d'explotacions agràries o per infraestructures.

Els ajuts per producció ecològica són els mateixos que els esmentats a l'apartat d'*Introducció a la Producció Agroalimentària Ecològica (PAE)*

● Aplicació a l'àmbit d'estudi

La proposta que s'impulsa des d'aquest projecte es fa en base a les fonts i a les consultes del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya; als treballs tècnics sobre el sector; i a les tres experiències de PAM visitades durant el procés de participació ciutadana, dues de la mateixa Vall i una de forana¹²⁹.

Les **debilitats** detectades a l'anàlisi DAFO¹³⁰ que fan referència als espais agrícoles; com la pèrdua de persones dedicades al camp i la innovació en les explotacions, es veurien afavorides amb aquesta proposta engegada. Des d'aquí, es volen aprofitar les **oportunitats** del redimensionament de les explotacions amb diversificació de l'activitat agrícola actual; i la iniciativa de transformar i comercialitzar els productes de PAM dins la mateixa Vall.

L'objectiu principal és complementar l'activitat agrícola farratgera de la Vall; a més de dinamitzar la població desocupada¹³¹; engrescar nous agricultors i afavorir l'atractiu turístic de la Vall.

Per assolir aquests objectius, i per tal que no suposi grans inversions en els primers anys de funcionament del Parc Rural, es proposa impulsar l'activitat agrícola de PAM a petita escala i en forma de **parcel·la pilot**.

¹²⁸ Tal i com es conclou al Projecte de *Repercussions de les ajudes agràries comunitàries sobre el territori de la Vall de Llémena*. A. Batet, N. Duarri, N. Gómez, N. Monllor. Universitat de Girona 2003.

¹²⁹ Annex. Visita a l'explotació Can Feliu de Porreres (Mallorca).

¹³⁰ Veure l'apartat Debilitats del punt 6.4. *DAFO de la Vall de Llémena*.

¹³¹ Amb la implicació del Projecte Dona Llemenenca. Veure Proposta 8.4.1. Dinamització social dels aturats. Projecte de Dona Llemenenca.

DISSENY DE LA PARCEL·LA PILOT

Aquesta parcel·la, es pot ubicar en uns terrenys disponibles de l'explotació visitada de Canet d'Adri. Durant el procés de participació ciutadana, la productora d'aquesta explotació de producció artesana, s'ha mostrat en voluntat de tirar endavant el projecte en forma de **Taller Ocupacional**.

Espècies

Actualment a Catalunya, les espècies que s'estan produint sota cultiu ecològic són¹³²:

- tarongina (<i>Melissa officinalis</i>)	- equinàcia (<i>Echinacia purpurea</i>)
- calèndula (<i>Calendula officinalis</i>)	- orenga (<i>Origanum vulgare</i>)
- menta (<i>Mentha x piperita</i>)	- julivert (<i>Petroselinum sativus</i>)
- poliol (<i>Mentha pulegium</i>)	- alfàbrega (<i>Ocimum basilicum</i>)
- timó (<i>Thymus vulgaris</i>)	- marialluïsa (<i>Lippia citriodora</i>)
- sajolida (<i>Ajedrea officinalis</i>)	- lavanda i espígol (<i>Lavandula sp.</i>)
- sàlvia (<i>Salvia officinalis</i>)	- camamilla (<i>Matricaria recutita</i>)

A la Vall de totes aquestes plantes, les úniques que no es troben en estat salvatge¹³³ són l'equinàcia, l'orenga i el julivert, tot i trobar-se en cultiu.

A l'explotació de Canet d'Adri, es segueix el mètode de *l'agricultura biodinàmica*¹³⁴ i la varietat d'espècies conreades és força nombrosa. A més de les espècies ja esmentades, aquesta explotació conté:

Espècies autòctones:

- sempreviva borda (<i>Helichrysum stoechas</i>)	- malví (<i>Althaea officinalis</i>)
- camamilla de muntanya (<i>Santolina chamaecyparissus</i>)	- calèndula silvestre (<i>Calendula arvensis</i>)
- camamilla (<i>Matricaria chamomila</i>)	- herba de Santa Maria (<i>Tanacetum balsamita</i>)
- camamilla romana (<i>Anthemis nobilis</i>)	- tanarida (<i>Tanacetum vulgare</i>)
- herba presonera (<i>Cynara cardunculus</i>)	- sempreviva (<i>Helichrysum stoechas</i>)
- valeriana (<i>Valeriana officinalis</i>)	- salvia dels prats (<i>Salvia pratensis</i>)
- milfulles (<i>Achillea millefolium</i>)	- serpoll (<i>Thymus serpyllum</i>)
- segura (<i>Tanacetum parthenium</i>)	- pericó (<i>Hypericum perforatum</i>)
- poliol (<i>Mentha pulegium</i>)	

Espècies que no es troben en estat silvestre:

- cascalt (<i>Papava somniferum</i>)	- lavanda (<i>Lavandula officinalis</i>)
- artemisa (<i>Artemisa artemisa vulgaris</i>)	- lavanda dentada (<i>Lavandula dentada</i>)
- esfernellac (<i>Santolina chamaecyparissus</i>)	- alfàbrega (<i>Ocimum basilicum</i>)
- malví hirsut (<i>Althaea hirsuta</i>)	- menta (<i>Mentha piperita</i>)
- salvia (<i>Salvia sclarea</i>)	- marduix (<i>Origanum majorana</i>)
- helenium (<i>Helenium mexicanum</i>)	- (<i>Monoaurda didima</i>)
- malcoratge (<i>Mercurialis ambigua</i>)	- cerfull (<i>Anthriscum cerefolium</i>)
	- passiflora (<i>Passiflora x belotii</i>)
	- digital (<i>Digitalis minor</i>)

¹³² <http://apsb.ctfc.es/oldweb/es/pam.htm> (Centre Tècnològic Forestal de Catalunya)

¹³³ En les tres experiències de PAM del terme municipal de Canet d'Adri, i visitades durant el procés de participació ciutadana.

¹³⁴ Té en compte la importància de l'associació de plantes per a la protecció en front a malalties i plagues.

La diversitat d'espècies en aquesta explotació, demostra la viabilitat de moltes espècies de cultiu de PAM a la Vall.

Per engegar el projecte però, es proposa començar amb el cultiu de:

- pericó (*Hypericum perforatum*)
- calèndula (*Calendula officinalis*)
- espígol (*Lavandula angustifolia*)
- equinàcia (*Equinacea purpurea*).

Equinacea purpurea

Les tres primeres espècies són autòctones de Catalunya, menys la darrera, i a l'explotació de Canet totes donen bons resultats productius. L'apreciat pericó, o conegut també per la flor de Sant Joan, s'ha vingut recol·lectant des de molt antic per les seves propietats curatives, a partir de la qual se'n fa l'oli dels cops, molt apreciat dins el sector medicinal. A més actualment es presenta com a espècie amenaçada en què la seva recol·lecció dificulta la reproducció de les poblacions silvestres i els seus habitats. Al llistat d'espècies de la IUCN es troba dins la categoria LC avaluada – amenaçada de preocupació menor¹³⁵.

La calèndula, l'espígol i l'equinàcia, són espècies molt apreciades i de bona sortida comercial per les seves propietats, dels qual se'n poden fer olis, essències i tintures respectivament. De l'espígol se'n podria vendre també la flor seca, tot i que l'oli és més rendible i només necessita un procés de maceració amb oli d'oliva.

El disseny del cultiu de les parcel·les es podria fer en funció del nombre de participants al Taller Ocupacional, i del pressupost disponible; en forma de petites parcel·les de recol·lecció escalonada. Per això seria convenient organitzar les parcel·les en funció del temps de floració de cada espècie. Pel cas concret de les espècies proposades la calèndula i el pericó, serien productives al primer any de ser plantades, mentre que l'espígol i l'equinàcia tardarien uns 3 o 4 anys .

Cal tenir en compte que la floració d'aquestes espècies a la Vall de Llémèna són, en el cas de la calèndula, al llarg de tot l'any i especialment al maig; a partir del juny i fins a l'octubre en l'espígol; al juny o a l'agost pel pericó; i del juny i fins que glaça (cap a l'octubre) per l'equinàcia.

Per conèixer les aptituds aromàtiques i medicinals de les espècies cultivades, i així contrastar-les amb les que demanen les empreses poden fer-se **anàlisis qualitatiu**. A partir d'aquí, poden estudiar-se les sortides més competitives de mercat.

Però abans de pensar, en els processos de transformació que seran necessaris, segons el destí comercial que s'esculli, caldrà conèixer tots els agricultors que estarien interessats en l'activitat. En cas de voler iniciar-se en explotacions extensives, per reduir la inversió inicial, es pot organitzar i reunir la maquinària disponible, aprofitable per al desherbatge i la fertilització dels terrenys¹³⁶. En el cas de la Vall, les recol·lectores de cereals o les segadores de farratge es poden adaptar, i segons l'espècie i el model de cultiu poden arribar a collir de 5 a 8 ha diàries de la producció de PAM.

L'explotació de Canet d'Adri disposa d'un petita sala taller, on es podrien ensenyar les tècniques i processos artesanals de transformació de la planta en olis, essències i tintures.

¹³⁵ Font: Herbari Digital de la UIB (Universitat de les Illes Balears)

TALLER OCUPACIONAL

L'ideari de funcionament de l'explotació, reforça el Projecte de Dona Llemenenca del punt 8.4.1. *Dinamització social dels aturats*, i es projecta en la dinamització social; tant dels aturats, com de tots els interessats a engegar una producció de PAM per a la millora de les seves explotacions.

En altres experiències similars de Desenvolupament Local del territori català, com el de la Diputació de Tarragona a les Terres de l'Ebre a través del *Taller de Cultius Ecològics dels*

*Ports*¹³⁷, demostren els bons resultats d'aquest tipus de projectes en temes d'inserció laboral i d'aprenentatge de noves tècniques. El seu finançament ve de Fons Europeu i del Servei d'Ocupació de Catalunya.

Pel bon funcionament de la parcel·la experimental, són imprescindibles: la figura d'un **agricultor professional** de PAM a l'explotació que ensenyi les tècniques de producció i transformació del producte; i la d'un **tècnic assessor**¹³⁸ que s'encarregui dels temes més burocràtics i de contacte amb l'Administració.

Al Taller Ocupacional podria afegir-s'hi un projecte complementari de coneixement dels recursos botànics de la Vall de Llénena. Amb una prospecció dels recursos fitogenètics, es podria saber si hi ha zones d'alta densitat d'alguna planta que es pogués explotar en la recol·lecció silvestre i a mode de complementar amb el cultiu.

AGENTS IMPLICATS

Finançament:

- **Consorti de la Vall de Llénena.** Serà l'encarregat d'aprovar el projecte i promocionar la participació al Taller Ocupacional per gent de la mateixa vall.
- **Ajuntament de Sant Gregori** dins del conveni formalitzat amb l'APECPAE.
- **Departament de Treball i Indústria** en cas de l'aprovació de la sol·licitud als Serveis Territorials del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) de l'AODL.
- **Propietaris** que un cop vegin el funcionament de la finca pilot i les espècies més viables, s'engresquin a portar a terme l'activitat de PAM ecològiques.

Agents promotors:

- **Ajuntaments i l'Associació d'hostaleria i comerços de la Vall de Llénena**, amb qui es podrien establir convenis de participació.
- **Observatori de la Sostenibilitat de les Comarques Gironines** que s'ubicarà a Cartellà-Sant Gregori-Vall de Llénena, com a un dels projectes inicials dins el Centre per la Sostenibilitat Territorial de Catalunya¹³⁹.

¹³⁷ Veure notícia "La Diputació fomenta l'ocupació a la zona dels Ports" a l'Annex.

¹³⁸ D'agricultura ecològica que no requereix estar present a l'explotació, tan sols fer-ho de forma periòdica i estar en contacte amb els cooperants del Taller. Aquesta figura podria ser la de l'Agent d'Ocupació i Desenvolupament Local.

¹³⁹ Aquest Centre serà operatiu a partir del mes de setembre gràcies al cofinançament del Departament de Medi Ambient i Habitatge, i del Departament de Relacions Institucionals i Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya.

- **Associació de Productors, Elaboradors Comercialitzadors de Productes Agroalimentaris Ecològics** (APECPAE) i **Grup de Treball de la PAE** (Producció Agroalimentària Ecològica) a la Vall de Llèmena.
- **Associació de Dones de la Vall de Llèmena** i el Projecte de Dona Llemenenca¹⁴⁰ en cas de tirar-se endavant.

Un tècnic assessor que facilitaria la informació tècnica i legislativa, i de vessant empresarial als propietaris que estiguin interessats a engegar l'activitat, que podria ser el mateix Agent d'Ocupació i Desenvolupament Local (AODL) que hi hauria per el conreu d'agricultura i ramaderia ecològica.

Un educador o agricultor amb experiència que portaria el Taller Ocupacional.

TEMPORALITAT

A curt termini es podria donar a conèixer l'activitat agrària de PAM ecològiques i a mitjà termini, obtenir els primers beneficis de la dinamització social dels aturats i joves agricultors de la Vall de Llèmena.

Tenint en compte el cicles biològics de les espècies proposades a la finca experimental, l'aprenentatge del cicle sembra-collita i transformació de la droga, podria donar-se a mitjà termini, així com la transformació del producte en olis essencials esmentats o essències.

La inserció laboral dels participants al Taller Ocupacional podria donar-se a mitjà termini, i es podria consolidar en cas de tirar endavant amb el Parc Rural, amb algunes de les activitats i convenis establerts entre les sinèrgies dels diferents sectors socioeconòmics.

8.2. 2a línia estratègica

Integrar les oportunitats de l'activitat turística a la l'activitat agrària, revalorant el patrimoni natural i cultural de la Vall i donar continuïtat a una activitat agrària sostenible.

8.2.1. Agroturisme

• Descripció

L'agroturisme es basa en l'oferta d'un allotjament situat en un entorn agrari i/o rural i de la possibilitat de conèixer i participar en l'explotació agrària, ramadera o forestal de la que disposa. És una activitat turística que ofereixen els professionals de l'agricultura i la ramaderia per a complementar la seva renda familiar.

L'agroturisme intenta adaptar-se a les realitats del món rural europeu, on cada vegada resulta més difícil viure únicament dels beneficis econòmics de l'agricultura i de la ramaderia. La incorporació de l'oferta del sector serveis a l'explotació, sense abandonar l'activitat agroramadera, respon a una estratègia de diversificació i multifuncionalitat en les pràctiques agràries.

El turisme rural, classifica les residències-cases de pagès en diferents tipologies, segons el tipus d'activitat que hi desenvolupen. L'agroturisme dins d'aquesta classificació n'és un tipus d'activitat.

¹⁴⁰ Veure punt 8.4.1. *Dinamització social dels aturats.*

A Catalunya, el turisme rural ha passat de tenir prop de 200 establiments l'any 1990, a uns 1500 l'any 2005, esdevenint aquesta activitat una alternativa d'oci i temps lliure al turisme de sol i platja, amb altres ofertes que tenen per escenari l'espai rural.

El turisme rural ha possibilitat el sorgiment d'un teixit empresarial basat en petites iniciatives locals, i la creació d'un teixit empresarial autòcton i endogen¹⁴¹.

Cal que aquesta proposta d'agroturisme a la Vall de Llénena no tingui un creixement desmesurat. Per la diversificació econòmica del territori s'ha d'evitar l'especialització del sector turístic en detriment del sector productiu.

Si el turisme es desenvolupés a la Vall de Llénena al llarg dels propers anys, seria idoni realitzar amb antelació un *Pla de Gestió de Sobrefreqüentació* i estudis de *Capacitat de Càrrega*, que permetrien regular l'accés i aconseguir una distribució homogènia al llarg de totes les èpoques de l'any.

Seria recomanable regular l'activitat per tal que aquesta, no suposi una reducció de l'activitat agrària actual. També caldria tenir en compte aquest factor en el cas de les altres tipologies de turisme rural.

• Avantatges i inconvenients:

Actualment no hi ha cap establiment de turisme rural a la Vall de Llénena amb tipologia d'agroturisme, però observant alguns exemples d'altres zones rurals, es poden determinar alguns avantatges i inconvenients aplicables a la zona d'estudi.

Avantatges:

- Permetria millorar la viabilitat econòmica de l'explotació i mantenir el patrimoni ecològic i històricocultural. El castell on s'assentaria està catalogat com a Bé d'Interès Cultural (BIC).
- Podria facilitar la inserció laboral dels membres de la família, evitant el desplaçament de la feina a altres poblacions i mantenir l'estructura agrícola familiar de l'explotació.
- Aprofitaria el mateix edifici del castell i les instal·lacions de les que disposa reduint els costos d'inversió inicial.
- Funcionaria com a eina pedagògica pels visitants que gaudirien de l'allotjament. S'hi donarien a conèixer l'entorn, i l'ofici d'agricultor/ramader professional; amb transferència de coneixement de les tècniques i processos de producció de carn de boví.
- Obriria als habitants de la Vall de Llénena noves expectatives econòmiques i noves formes de vida en ser la primera experiència al territori.
- Conservaria el medi amb el seu caràcter rural a més de ser una font d'ingressos.

Inconvenients:

- No existeix encara cap experiència d'aquestes característiques a la Vall de Llénena. Els coneixements sobre agroturisme del propietari són bàsics, i podrien dificultar al desenvolupament rendible de l'activitat.
- Pot resultar difícil aconseguir ajudes econòmiques per realitzar la rehabilitació i acondicionament de l'establiment per dur a terme l'activitat agroturística.

¹⁴¹ Gemma Francès Tudel "Turisme rural. Les xarxes de gestió del turisme rural a Catalunya i el seu moviment associatiu"

- Hi ha confusió entre el turisme al món rural i l'agroturisme, degut en gran part a que la Llei 13/2002, de 21 de juny de turisme de Catalunya, no classifica el turisme rural¹⁴² i l'agroturisme¹⁴³ com a activitats diferents. No ha estat fins aquest darrer mes d'agost, que amb l'aprovació del DECRET 313/2006, de 25 de juliol, s'han classificat en les diferents modalitats¹⁴⁴.

Aquest fet no resulta positiu pels turistes ni pels titulars de l'explotació agrària, ja que els pagesos i pageses que ofereixen servei han de competir amb grans empreses, amb capitals sovint aliens al sector agrari.

• Passos a seguir per a la seva obtenció:

A partir de la Llei 13/2002 de Turisme de Catalunya i de la normativa de la Generalitat, **Decret 313/2006** del 25 de juliol, classifica els establiments de turisme rural en:

1. Cases de pagès o establiments d'agroturisme

Cases de pagès: Masia, Masoveria, Casa de poble compartida i Casa de poble independent.

2. Allotjaments rurals

Allotjaments rurals: Masia, Masoveria, Casa de poble compartida i Casa de poble independent.

En aquest sentit, s'exigeix una major integració de l'establiment al medi rural, possibilitant la rehabilitació i conservació d'edificacions ja existents i evitant les noves construccions, ja que l'entorn i la imatge són trets indissociables d'aquest producte turístic.

La diferència fonamental entre ambdós grups és el fet que els titulars de les **cases de pagès** han de tenir, en qualsevol cas rendes procedents de l'activitat agrària, ramadera o forestal i son aquells establiments on es pot practicar **l'agroturisme** pròpiament dit, generant així uns ingressos que han de complementar l'activitat principal agrària dels pagesos.

La **masia** és doncs el tipus d'allotjament destinat a desenvolupar l'agroturisme. Aquesta és una edificació aïllada que es destina a la prestació del servei d'allotjament. Requisits:

- Estar situada en el medi rural, fora del nucli de població, i respectar la tipologia arquitectònica de la zona; ser l'edificació anterior a l'any 1950; trobar-se en el si d'una explotació agrícola, ramadera o forestal i que aquestes activitats coexisteixin amb

¹⁴² A la 12ª edició del Congreso Nacional de Turismo Rural del maig/juny del 2006 a Caldes de Malavella, ja es planteja alguna proposta vinculada a la confusió entre agroturisme i turisme rural, tot i que la normativa vigent encara no ho diferencia.

¹⁴³ Aguilar de Segarra va ser l'escenari de la Jornada tècnica sobre el futur de l'agroturisme i del turisme rural a Catalunya (Maig 2005). Tenia per objectiu presentar la proposta del nou decret que regularà els establiments d'agroturisme i turisme rural.

¹⁴⁴ Es deroguen el Decret 365/1983, del 4 d'agost, pel qual es crea la modalitat d'allotjament turístic "Residència-Casa de Pagès" i el Decret 214/ 1995, de 27 de juny pel qual es regula la modalitat de la mateixa tipologia d'allotjament turístic.

- l'activitat turística. El titular de l'allotjament turístic ha de viure a la mateixa finca i obtenir un mínim d'un 50% de les seves rendes de l'activitat agrària, ramadera o forestal.

En canvi:

La **masoveria** és aquell habitatge unifamiliar, fora de nucli de població i ubicat a la mateixa explotació on es troba l'habitatge on hi viu el pagès o pagesa. Es lloga en règim d'habitatge rural, es a dir, la casa sencera.

La **casa de poble** és un habitatge situat en nuclis de població. El titular obté part de les rendes de l'activitat agrorramadera, però l'allotjament no es troba en el sí de l'explotació. **L'allotjament rural independent** ha d'estar situat en el medi rural, i el titular de l'allotjament turístic no té una necessària vinculació amb explotacions ramaderes, agrícoles o forestals.

Per obtenir l'autorització d'obertura cal seguir uns requisits, com per exemple: que el propietari estigui empadronat en el municipi on durà a terme l'activitat com a mínim des de fa 3 anys, que l'edificació sigui anterior de 1950 i la descripció de les activitats agrícoles, ramaderes o forestals que es duen a terme.

A la Vall de Llénena hi ha 1 turisme rural- casa de pagès- catalogat com a masia, és la Masia Forn del vidre, situada a Llorà, al municipi de Sant Martí de Llénena. Tot i que no exerceix com agroturisme, ofereix la possibilitat de fer excursions i itineraris per la zona¹⁴⁵.

La resta d'allotjaments de turisme rural que hi ha a la Vall són una casa de poble situada a Canet d'Adri, o allotjaments rurals independents dels quals n'hi ha a Canet d'Adri, un altre a Sant Aniol de Finestres, i dos més a Sant Martí de Llénena.

Fins al moment, a la Vall de Llénena, no es feia evident la demanda d'allotjaments. Potser degut al desconeixement del territori o a la seva proximitat amb el nucli urbà de Girona, ciutat que disposa d'una oferta consolidada d'hostaleria. Els darrers anys però, s'ha denotat una major presència de visitants a la Vall de Llénena per l'augment d'aquesta tipologia de turisme.

En cas d'implantació de nous allotjaments a la Vall de Llénena, haurien de seguir la programació redactada pel Pla de Sobrefreqüentació, i d'aquesta manera evitar la sobreexplotació dels recursos per un turisme massiu. Caldria també una adaptació de la Vall de Llénena en quant a serveis i gestió per evitar malmetre l'entorn enlloc de beneficiar-lo.

¹⁴⁵ Consultar itineraris i rutes a l'Annex.

• Justificació de l'elecció del tema:

Aquesta pràctica juntament amb les mesures de política rural implementades en el marc de la PAC, es podria aplicar a la Vall de Llénena com a resposta als processos de reestructuració del sector agrari.

Degut al que s'ha pogut observar a la Vall de Llénena, en els darrers anys, les explotacions agroramaderes s'han abandonant progressivament, i s'hi ha desenvolupat la "pagesia a temps parcial", on el propietari combina el treball de l'explotació amb una altra feina que li aporta ingressos.

En aquest context, les famílies agràries han de ser capaces d'aprofitar els recursos de l'explotació per complementar les activitats amb la oferta de serveis. Produir i oferir uns béns i serveis novadors, a més a més dels agroramaders, permetrien introduir-se en un nou mercat, i poder tirar endavant l'explotació. Les noves demandes de qualitat alimentària, qualitat turística (de paisatge i patrimoni cultural) i de preservació del medi ambient són els punts més remarcables per definir aquesta diversificació.

L'aposta per les explotacions agroturístiques, sorgeix de la creixent importància que està adquirint aquesta activitat dins les explotacions agràries, ramaderes i forestals; i de les seves potencialitats que tindria el seu desenvolupament a l'àrea rural de la Vall de Llénena.

El Marc del Programa de Desenvolupament Rural (PDR) fa una aposta comunitària cap a la diversificació agrària i compta amb un objectiu de millora de la competitivitat de l'espai rural. S'hi consideren dues prioritats, una de les quals és la dinamització de l'economia rural i la diversificació de l'activitat econòmica. Les mesures en les que treballa són la diversificació de les activitats en l'àmbit agrari i afins, a fi d'augmentar les possibilitats d'ocupació i d'ingressos alternatius; i la del foment del turisme i l'artesania.

Tal i com s'esmenta a l'anàlisi de dades s'observa un creixement respecte el nombre d'establiments turístics¹⁴⁶, sobretot restaurants que són freqüentats els caps de setmana per gent de fora de la vall. Per tant, l'equip tècnic pensa que l'agroturisme seria una activitat que podria donar a conèixer l'ofici de pagès i revalorar-lo com a ofici professional, alhora d'aconseguir vincular el turisme a la realitat social de la Vall de Llénena. D'aquesta manera es donaria resposta a l'actual demanda creixent¹⁴⁷ d'allotjament turístics a la Vall de Llénena, ja que actualment només disposa d'un total d'una masia (sense ser agroturisme), una casa de poble i 4 allotjaments rurals independents.

• Foment per part de l'administració:

El turisme rural és una activitat econòmica, respectuosa amb el medi, que té un caire estratègic en les polítiques públiques de desenvolupament rural. Ajudar a fixar la població local, com ho fa la producció Agrària Ecològica en zones desfavorides, i complementa les rendes familiars de les explotacions agràries.

Les iniciatives comunitàries de desenvolupament rural LEADER i PRODER en són uns exemples¹⁴⁸.

Altres programes o línies d'ajuda al turisme rural que s'han aplicat a Catalunya són:

- **Programa Leader** +, iniciativa de la UE que aporta ajudes al desenvolupament rural, sempre i quan l'àrea sigui beneficiària i el projecte estigui aprovat.

¹⁴⁶ Veure a l'apartat 6.1 de la diagnosi.

¹⁴⁷ Percepció per part d'alguns propietaris de Restaurant.

¹⁴⁸ Reportatge. *Turisme Rural*. Revista ecoaliments nº1 (gener 2006).

- **Incentius a les PYMES** turístiques: atorgat pel Departament de Comerç, Turisme i Consum de la Generalitat, i que ofereix ajudes a les petites i mitjanes empreses turístiques, tot i que disposa d'un escàs pressupost. (Ordre de 10 de Juliol del 2000 pel qual s'obre la convocatòria i s'aproven les bases per l'atorgament d'incentius a petites empreses turístiques pel reequilibri territorial).
- **Programa de Desenvolupament Rural (PDR)**: en aquest programa existeixen diverses línies on s'incentiva la diversificació.
- **Ordre ARP/23/2003**, de 21 de gener, pel qual es modifiquen les bases reguladores per la creació, l'ampliació o la millora de la modalitat turística anomenats residències-cases de pagès. Valora la conveniència de modificar determinats aspectes de les bases reguladores amb el fi d'optimitzar el foment de les actuacions relacionades amb l'agroturisme¹⁴⁹.

Tot i que els ajusts no es concedeixen de la mateixa manera cada any, sent en alguns casos escassos o inexistents¹⁵⁰, es pot obtenir assessorament a les associacions (com Unió de Pagesos), als Consells Comarcals (de les comarques Gironines), i a les oficines comarcals del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, entre altres.

● Aplicació a l'àmbit d'estudi

L'establiment proposat per l'agroturisme és un Castell del s.XII, catalogat com a Bé d'Interès Cultural (BIC), situat al municipi de Sant Martí de Llémena, al nucli de Granollers de Rocacorba. El titular és un jove ramader professional, que seguint els passos del seu pare, obté les rendes de la seva explotació ramadera on treballa en la cria i l'engreix de vedells i amb vaques de llet. La finca del Castell també té una granja amb unes 100 vaques *xaroleses* de carn, i compta a més a més amb unes 100 ha de bosc.

Font: Josep Maria Arnau

Amb l'activitat agroturística es complementaria la seva renda, on actualment la font d'ingressos prové únicament de l'explotació de ramaderia intensiva.

D'acord amb l'oferta d'instal·lacions, serveis i activitats vinculades a l'establiment agroturístic i a l'explotació regides pel **Decret 214/1995**:

INSTAL·LACIONS¹⁵¹

- Habitacions: amb serveis higiènics complets, i dormitoris amb el mobiliari necessari.
- Instal·lacions i serveis: Aigua potable corrent, electricitat, calefacció en totes les habitacions i estances comunes, mobiliari en bon estat de conservació, respectant la tipologia de la zona
- Menjador amb capacitat màxima coincident amb el nombre de places, i sala d'estar per a ús exclusiu dels hostes.

¹⁴⁹ Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.

¹⁵⁰ Informació cedida pel tècnic d'agroturisme de Unió de Pagesos

¹⁵¹ Regides per la normativa de la Generalitat (Decret 214/1995)

Dels requeriments establerts per a la normativa, es podria dir que no són gaire les inversions que hauria de fer el propietari, perquè actualment el castell del s.XII ja disposa de:

- 8 habitacions grans, una de les quals té serveis higiènics a dintre així com també una xemeneia, a part del mobiliari necessari. Actualment també hi ha dues habitacions més que disposen del mobiliari adequat.
- Una cuina i menjador molt gran i un serveis higiènics.
- Respecta a la instal·lacions i serveis, hi aigua corrent i electricitat, i el mobiliari respecta la tipologia de la zona.
- A més a més, el castell disposa de 5 sales, 2 de 90 m² a la planta baixa i 3 de 48 m² a la superior; que podrien ser utilitzades per fer tallers i activitats.
- la torre central té 5 plantes, la tercera planta ocupa tota la planta i al centre hi trobem un pati interior.

Cal dir que l'estat actual de les habitacions de l'edifici faciliten la incorporació de l'activitat agroturística a l'explotació, en tan que disposa ja de molts dels requisits previs. La inversió del capital inicial podria fer-se de forma esglaonada, de manera a tenir allotjament per a les tres habitacions que hi ha en mobiliari actualment, i anar augmentant fins al nombre d'hostatgers desitjats i permesos segons la normativa vigent.

SERVEIS I ACTIVITATS¹⁵²

Alguns dels serveis i activitats que es podrien oferir a l'explotació del Castell i segons la seva realitat funcional serien:

- Visites a l'explotació ramadera, explicant el funcionament tant de la maquinària utilitzada en el cicle de producció càrnica, com del tipus d'establiment, les feines que cal realitzar, i dels seus processos de tractament i comercialització.
- L'explotació no disposa d'hort per abastir-se de les necessitats d'aliment i poder-los oferir als seus clients. Pel fet de disposar de terreny necessari, podria iniciar-se'n un com una activitat agrícola més a oferir i en el qual qui en tingués cura fos el mateix hostatger. D'aquests productes segons la producció, també se'n podria fer venda directa als visitants o fins i tot en possibles agrobotigues del Parc Rural.
- Oferir la possibilitat als usuaris de conèixer les feines i activitats pròpies de la vida de pagès, i oferir com a eina pedagògica l'oportunitat de conèixer i col·laborar en cadascun dels processos de la ramaderia intensiva de cria i engreix vedells, i la gestió dels boscos dels que disposa a partir de la ramaderia extensiva.
- Oferir excursions a peu i en bicicleta pels itineraris i racons de la Vall de Llénena. Alguns exemple són les rutes de les fonts i dels molins fariners¹⁵³, el riu Llénena i les gorgues. Una part del terreny forestal es troba catalogada com a espai PEIN, fet que remarca les seves interessants característiques ecològiques i paisatgístiques.
- Realitzar tallers d'elaboració de formatges, establint un conveni amb el veí¹⁵⁴, per tal de poder tenir llest ecològica i així elaborar formatge ecològic.

¹⁵² Idees complementades amb agroturismes de la Garrotxa, com "La Casanova de Figarolas" i Mas Garganta, i del Gironès com "Sant Dionís".

¹⁵³ Itineraris elaborats per Narcís Canadell, membre de l'Ateneu de la Vall de Llénena. Consultar Annex.

¹⁵⁴ Finca de Ca'n Bosc Nou, proposta de producció de farratges i vaques de llet ecològiques.

- També es podrien realitzar tallers de productes de plantes aromàtiques i medicinals (essències, pomades), i de cuina casolana amb els productes recol·lectats i elaborats.
- Posar a disposició dels clients les informacions relatives a recursos turístics de la zona i contribueixen a fer conèixer les normes de respecte i conservació de l'entorn natural i rural.
- Realitzar una pàgina web a disposició per la consulta de la situació de l'agroturisme; dels serveis, activitats, preus i reserves; i descripció de les característiques de l'entorn.

Els canals de comercialització i marketing són elementals per a donar a conèixer l'establiment. És per aquest motiu, que a més de practicar la publicitat directa (pàgines web, tríptics, targetes, etc.), seria interessant que formés part d'associacions i aconseguir l'aparició a guies privades editades cada any (portal web d'agroturisme d'unió de pagesos¹⁵⁵, Guia de Turisme rural del Consell Comarcal del Gironès, Guia de Turisme Rural de Girona, guia de les cases de pagès que edita la Generalitat anualment i que també publica a la seva pàgina web). Les associacions exerceixen un paper clau en la promoció i publicitat dels allotjaments agroturístics mitjançant la publicació de guies, assistència a fires nacionals o internacionals.

El titular o el personal contractat haurien de preocupar-se per adquirir una formació i experiència específica en turisme (coneixements sobre tècniques de gestió, comercialització, restauració, relacions públiques, idiomes, etc.), de manera que a curt termini no percebi l'establiment com un simple instrument econòmic, sinó que aconseguiria des d'un bon inici la seva dinamització i avantatge front la competència.

L'allotjament estarà convenientment senyalitzat amb el distintiu i les característiques.

AGENTS IMPLICATS

Finançament:

- **Consorci de la Vall de Llénena.** Serà l'encarregat d'aprovar el projecte i facilitar una ajuda al moment de la inversió inicial. Aquesta ajuda serà atorgada a l'agroturisme durant els primers 5 anys, tot i que cada any se'n reduirà la quantitat, fins que l'establiment sigui totalment independent.

- **Departament de Treball i Indústria** en cas de l'aprovació de la sol·licitud als Serveis Territorials del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) de l'AODL.

- **Propietaris de l'explotació agrària, ramadera o forestal** que iniciïn l'agroturisme. Faran l'altre part de la inversió econòmica, i seran els encarregats de donar a conèixer el seu establiment i d'aconseguir-ne el bon funcionament.

Agents promotors:

- **Ajuntaments i l'Associació d'hostaleria i comerços de la Vall de Llénena**, amb qui es podrien establir convenis de participació.

- **Observatori de la Sostenibilitat de les Comarques Gironines** que s'ubicarà a Cartellà-Sant Gregori-Vall de Llénena, com a un dels projectes inicials dins el Centre per la Sostenibilitat Territorial de Catalunya¹⁵⁶.

Un tècnic assessor del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca que facilitaria la informació tècnica i legislativa, i de vessant empresarial als propietaris que estiguin interessats a engegar l'activitat.

TEMPORALITAT

Un cop triada i comprovada la localització idònia per dur a terme l'agroturisme, i després de la realització de l'acondicionament de l'habitatge per iniciar l'activitat, ja es pot començar la promoció.

Des del inici de la preparació de l'establiment, passant per la promoció, i fins a l'arribada dels primers visitants; els primers beneficis econòmics a l'explotació ramadera s'obtidran a mig-llarg termini, i la resta de la Vall notarà els canvis a llarg termini.

8.3. 3a línia estratègica

Promoure un sistema de producció i transformació local, que gestioni el sector forestal i complementi les explotacions agroramaderes.

8.3.1. Apicultura ecològica.

Objectius específics

Promoure la introducció de noves tècniques agrícoles, especialment d'aquelles més respectuoses amb el medi.

Mesura

Incentivar l'aplicació de l' Apicultura Ecològica a la Vall de Llénena

Descripció

L'apicultura és la ciència que es dedica al cultiu o cria d'abelles, per a l'obtenció de beneficis productius i econòmics. És una constructiva labor ecològica de regeneració forestal i de recuperació del patrimoni apícola silvestre.

Els objectius d'impulsar l'apicultura ecològica són els de millorar la biodiversitat en zones fràgils

Els agricultors, coneixen el important paper que tenen les abelles en la pol·linització de fruiters; a la Vall de Llénena la seva absència depèn de la falta de fruits, de totes maneres no sempre resulta òptim dirigir els esfers a certs fruiters per a l'obtenció de mel, ja que és escassa i de baixa qualitat, preferint així espais forestals monoflorals.

Tots els esfers de producció ecològica han d'estar al menys a 3 km. dels nuclis de població, activitats industrials i explotacions agrícoles. Si considerem que el radi de treball

¹⁵⁶ Aquest Centre serà operatiu a partir del mes de setembre gràcies al cofinançament del Departament de Medi Ambient i Habitatge, i del Departament de Relacions Institucionals i Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya.

de les abelles mai excedeix aquesta distància, tenim ja la seguretat de que la mel recol·lectada està a resguard de qualsevol tipus de contaminació ambiental o de pesticides. Si observem el terreny de la Vall de Llèmena, podem veure que la zona idònia per situar un esquer d'apicultura ecològica és a la zona boscosa de Sant Aniol de Finestres, on hi ha àrees allunyades uns 3 km de qualsevol nucli o explotació agrària no ecològica, de la mateixa manera que connecta amb altres espais protegits forestals de la zona volcànica de la Garrotxa.

Les abelles no poden medicar-se amb acaricides ni antibiòtics de síntesi, bàsicament s'utilitzen essències i àcid làctic, oxàlic o fòrmic com a alternativa. Respecta l'alimentació, només es pot fer en mel de producció ecològica¹⁵⁷.

L'activitat està regulada pel Reglament (CEE) 2092/91 del Consell, de 24 de juny, sobre la producció ecològica en la seva indicació en els productes agraris i alimentaris¹⁵⁸.

• Perquè s'aplica?

La intenció de l'aplicació de l'apicultura ecològica a la Vall de Llèmena és aconseguir un nou producte, basat en una alternativa complementària a les explotacions agroromaderes. Intenta recuperar aquesta activitat, que des de fa una dècada aproximadament, estem sent alarmats a un gran descens del nombre d'esquers, tant a les que es dediquen a l'explotació com les denominades silvestres.

Temporalitat:

Tant la seva aplicació com l'obtenció dels beneficis corresponents serà a mig termini, ja que suposa una inversió alhora de l'obtenció de les abelles i l'equip necessari per dur a terme la pràctica. Caldrà esperar també un temps en obtenir la primera producció i aconseguir la seva comercialització.

Perquè el producte pugui estar catalogat com a "producte ecològic" i obtenir el segell de "Llèmena Parc Rural", aquesta serà a llarg termini.

Les inversions que cal fer, es poden veure per l'existència d'algunes ajudes i subvencions per part de la Generalitat de Catalunya per fomentar aquesta activitat, com l'Ordre ARP/190/2006 de 12 d'abril¹⁵⁹ i l'Ordre MAH/386/2005 de 13 de setembre¹⁶⁰.

Beneficis per la Vall de Llèmena:

Els beneficis poden ser: directes, com a conseqüència de la venda dels productes apícoles (mel, pol·len, cera), i indirectes, per l'acció que realitza com a vector de pol·len millorant la biodiversitat i la regeneració forestal, en aquest cas als boscos de Sant Aniol de Finestres que a llarg termini pot anar entenent-se per la resta de la Vall de Llèmena sempre i quan hi hagi les condicions idònies. Així com també, la diversificació de l'activitat agrària i millora de la producció dels productes propers als esquers.

Aportaria els beneficis econòmics propis de donar a conèixer un nou producte, i la seva comercialització dins la línia de productes segellats com a "Llèmena Parc Rural".

¹⁵⁷ CCPAE(Consell Català de Producció Agrària Ecològica)

¹⁵⁸ Apartat C. Apicultura i productes de l'apicultura

¹⁵⁹ Ajudes amb la fi de subvencionar als/les apicultors/res que es comprometen a mantenir els esquers durant un període mínim de tres anys per promoure l'acció beneficiosa que les abelles exerceixen, mitjançant la pol·linització, en el manteniment, la conservació i l'equilibri dels ecosistemes i de l'entorn natural.

¹⁶⁰ Ajudes destinades a fomentar la conservació de l'abella de mel autòctona, amb objecte de finançar la substitució d'exemplars exòtics o híbrids d'abelles no pròpies de la fauna autòctona catalana.

Conseqüències de no aplicació

Esvaïment de biodiversitat en zones forestals fràgils. Limitació de pol·linització, amb el conseqüent possible estancament del desenvolupament natural floral i silvestre.

Agents implicats

Finançament:

- Consorci de la Vall de Llénena
- Ajuntament de Sant Gregori
- Departament de Treball i Indústria
- Productors i/o recol·lectors

A gents promotors:

- Ajuntaments
- Associació d'hostaleria i comerços de la Vall de Llénena
- Associació de Productors, Elaboradors Comercialitzadors de Productes Agroalimentaris Ecològics (APECPE) i Grup de Treball de la PAE (Producció Agroalimentària Ecològica) a la Vall de Llénena.
- Observatori de la Sostenibilitat de les comarques gironines
- Aula Agrocltural de la Vall de Llénena

La figura d'un tècnic assessor, ajudaria a les persones de la Vall de Llénena que estiguessin interessades en la producció de mel. Aquest tècnic assessor podria ser l'Agent d' Ocupació i Desenvolupament Local (AODL), que es proposa contractar des de l' Ajuntament de Sant Gregori pel projecte de Desenvolupament de la Producció Agrària Ecològica de l' APECPE a les comarques gironines.

8.3.2. Aprofitament de recursos forestals no fustaners. La Tòfona

Objectius específics

Promoure la introducció de noves tècniques agrícoles, especialment d'aquelles més respectuoses amb el medi.

Mesura

L'aprofitament de la tòfona, una oportunitat per al desenvolupament de l'explotació forestal. Aprofitament de productes no fusters del bosc com a puntal econòmic.

Descripció

Activitat de recollida de la tòfona, producte no fustaner localitzat a alguns dels boscos de la Vall de Llénena. Complementant l'agricultura convencional, podria fer-se també en plantació, tot i que requereix uns requisits: clima mediterrani, terreny calcari i les plantes hostes adequades com són les alzines i els roures. Observant els mapes del clima i litologia de la Vall de Llénena s'observa que es compleixen aquests requisits. Per tant juntament amb la utilització de mesures i pràctiques culturals apropiades en la plantació es podrà desenvolupar aquesta activitat favorablement.

• Perquè s' aplica?

És respectuosa amb el medi ambient i independent d'agents externs, al no tenir necessitat d'aportació d'adobs ni pesticides i degut a la mínima mecanització que requereix.

A Catalunya la tòfona té una presència important, i representa el 30% de la superfície tofonera coneguda a l'Estat espanyol. Pot ser, doncs, un producte agroalimentari amb garantia de mercat i preu digne del futur previsible en l'àmbit de la Vall de Llémèna.

• Temporalitat:

La recollida de la tòfona¹⁶¹ silvestre de creixement natural a la Vall de Llémèna, sempre i quan es pugui autoregenerar per sí mateixa, obté uns beneficis econòmics immediats. Si la presència de la tòfona és escassa, caldria invertir en una explotació, i d'aquesta manera tant l'aplicació com els beneficis s'obtenen a mitjà o llarg termini, no de forma quasi immediata com altres cultius.

L'edat i les característiques de la plantació i les condicions climàtiques influeixen en la producció que es pot obtenir. A partir del sisè any es poden començar a obtenir les primeres tòfones, que es troben amb gossos amb un olfacte molt sensible. És a partir del

vuitè o novè any quan s'entra en una producció alta, que pot arribar a situar-se entre els 10 i 50 quilos per hectàrea i any.

L'aprofitament de tòfones silvestres podrien ser una gran oportunitat per al sector forestal, ja que les importants rendes que s'obtenen amb aquest cultiu a mig termini, permetrien capitalitzar les explotacions forestals i d'aquesta manera revertir en la gestió silvícola.

Beneficis per la Vall de Llémèna:

L'aportació de rendes d'aquest cultiu a l'economia rural de la Vall de Llémèna, més aviat dependents d'ajuts externs, pot afavorir la població del territori, ja que es poden crear activitats gastronòmiques i turístiques vinculades.

També és una bona eina per al desenvolupament d'activitats d'aprofitament fustaner, que després d'abandonar les carboners, ja no se'n realitza cap a la Vall, amb el conseqüent abandonament del terreny forestal.

Així doncs, intenta ser la solució per aconseguir recuperar i reintroduir la producció i les rendes del sector tofoner; realitzar una gestió silvícola adequada dels boscos, millorant la situació actual d'abandó; i fer posteriorment la promoció del seu cultiu, participant juntament amb altres productes qualificats i segellats per "Llémèna Parc Rural". Ja que el Parc Rural ho potenciaria com a projecte col·lectiu.

Conseqüències de no aplicació

La tòfona es un producte molt valorat, sobretot en la restauració. Per tant, la no aplicació del seu conreu portaria a una pèrdua d'oportunitats alhora de tenir una alternativa en el sector de l'aprofitament del bosc, així com també es perdria un producte amb el segell de qualitat Llémèna Parc Rural. Per altre banda, la tòfona creix en sòls pobres, per tant, aquests sòls que en principi serien aprofitats per la producció de tòfona perdrien la possibilitat de producció, en el cas que no es trobessin altres alternatives.

¹⁶¹ Veure Notícia "El sector vol promocionar el consum de les tòfones a l'Estat espanyol" i "La tòfona negra, una alternativa per als pagesos de Prades i de la Noguera" a l'annex

Agents implicats

Finançament:

- Consorci de la Vall de Llémena
- Ajuntament de Sant Gregori
- Departament de Treball i Indústria
- Productors i/o recol·lectors

A gents promotors:

- Ajuntaments
- Associació d'hostaleria i comerços de la Vall de Llémena
- Observatori de la Sostenibilitat de les comarques gironines
- Aula Agrocltural de la Vall de Llémena¹⁶²

Tècnic assessor del Consorci de l'Alta Garrotxa, per tal d'ajudar en la gestió sylvícola de la zona basada en el cultiu de la tòfona.

8.4. 4a línia estratègica

Aconseguir una ocupació local per la població femenina de la Vall de Llémena. D' aquesta manera, s'ha de potenciar la creació d' un territori en harmonia amb el medi natural i integrat amb l'entorn social.

8.4.1. Dinamització social dels aturats. Projecte de Dona llemenenca.

Objectius específics:

Vetllar per la dinamització de la població femenina desocupada i per les activitats complementàries i viables a la Vall de Llémena.

Mesura

Creació i promoció de la figura de "Dona llemenenca", a partir d'una associació formada per totes les dones de la Vall que estiguin interessades en realitzar alguna activitat o feina local per tal de potenciar la Vall.

Descripció:

La figura de "Dona llemenenca" és una proposta per incentivar a la població femenina¹⁶³ desocupada de la Vall de Llémena, en la inserció al món laboral local. Aquesta proposta es pot començar a desenvolupar tal i com s'ha mencionat, amb la creació d'una associació o grup de treball que els recolzi i els doni facilitats alhora de realitzar projectes.

Vol ser primordial alhora de portar a terme l'experiència col·lectiva pilot sobre Plantes Medicinals i Aromàtiques a la Vall de Llémena.

¹⁶²

Projecte educatiu a la Vall de Llémena que té previst posar-se en funcionament el curs 2006/07. És una iniciativa de l'Ateneu de la Vall de Llémena i de l'empresa DINAMIS amb seu a la Rectoria de Cartellà, on es desenvoluparà el projecte.

¹⁶³ Veure notícia "Dones pageses del Vallès Oriental es beneficien d'un projecte per formar i promocionar la dona en el món agrari i rural" a l'annex

• Perquè s'aplica?

L'aplicació d'aquesta proposta es creu necessària tal i com ens confirmen les dades estadístiques obtingudes, així com també les opinions d'algunes de les persones entrevistades. Les dades estadístiques dels anys 1991 i 2001 representades als gràfics 1 i 2, reflecteixen un creixement de les dones desocupades de les poblacions de Sant Gregori en 16 dones, Canet d'Adri en 3 dones i Sant Martí de Llénena en major augment de 18 dones. En canvi, el municipi de Sant Aniol de Finestres la població femenina desocupada ha disminuït en dues persones.

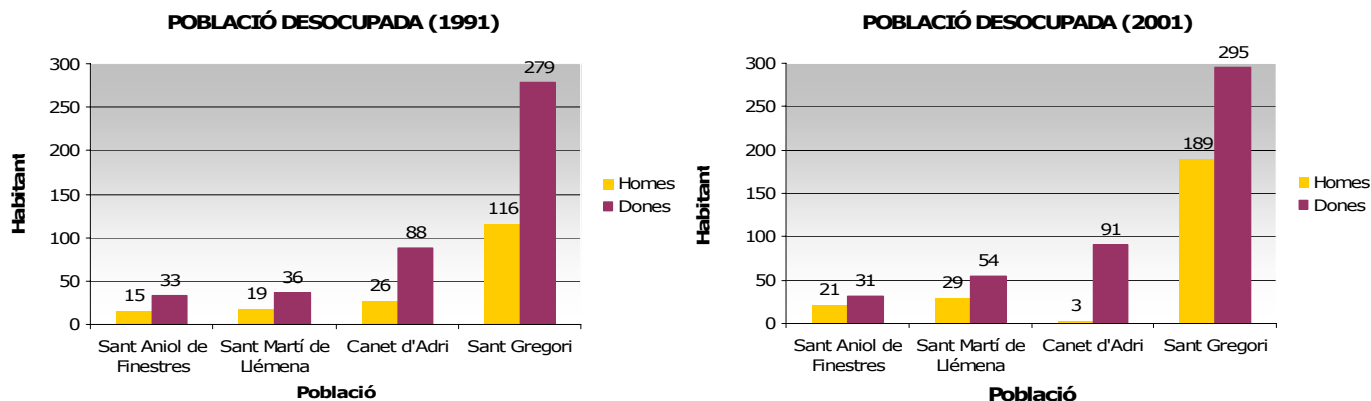

Figura 41. Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

• Temporalitat:

És un projecte que es pot iniciar a curt termini, però els beneficis i les recompenses del mateix són a mitjà o llarg termini.

Beneficis que aportarà a la Vall de Llénena:

- **Millorar i incorporar noves idees a l'entitat existent de dones de la Vall de Llénena**, on es podran assessorar de la seva situació i possibilitats laborals a la Vall. Aquesta associació pot crear una borsa de treball, que els permeti accedir-hi.
- **Incentivar i proporcionar feina a l'agricultora professional** i a altres treballadores encara no vinculades a l'agricultura. Ensenyar l'activitat de les PAM i promoure la iniciativa de crear nous productes en aquesta línia.
- La figura de Parc Rural, amb aquest projecte, ajudaria a facilitar la **inserció laboral de les dones aturades en sectors ocupats fins al moment, majoritàriament per homes**. Vol aconseguir ser una via de relació i de recolzament de l'activitat i associació de les dones llemenenques i ser una eina per aconseguir una atractiva dinamització de la Vall.

Conseqüències de no aplicació

Estancament o augment de la situació actual d'atur de les dones llemenenques.

Pèrdua de la valoració i potenciació de les activitats realitzades per població femenina, per part de l'associació.

Falta d'incentius per la incorporació i motivació de la inserció laboral del sector femení de la Vall de Llénena.

Agents implicats:

Finançament:

- Consorci de la Vall de Llénena
- Ajuntament de Sant Gregori
- Departament de Treball i Indústria

Agents promotors:

- Ajuntaments
- Associació actual de dones de la Vall de Llénena¹⁶⁴ i el total de la població femenina que hi estigui interessada.

Un tècnic assessor del Servei Català d'Ocupació (SOC) que aportés els seus coneixements a les dones de l'Associació, per tal d'obtenir una menor quantitat de dones de la Vall de Llénena que es trobin a l'atur i alhora poder assessorar per a la creació de nous llocs de treball.

8.5. 5a línia estratègica

Promoure sistemes de producció i comercialització que afavoreixin les oportunitats de la Vall de Llénena i donin lloc a la seva promoció.

8.5.1. Segell de Qualitat: Llénena Parc Rural

Objectius específics

Promoure la cooperació entre els pagesos per valorar les produccions i facilitar l'accés al mercat de forma competitiva.

Mesura

Crear i promocionar el segellat "Llénena Parc Rural", per prestigiar i difondre els productes dels pagesos i pageses del Parc Rural.

Descripció:

Un segell de qualitat és una eina que intenta avaluar els diferents productes obtinguts al Parc Rural, de manera que s'adaptin a unes millors condicions de mercat pel valor afegit del producte.

• Perquè s'aplica?

El Parc Rural facilitaria la figura d'un assessor que treballi en els temes legals, econòmics i de comercialització dels productes segellats.

Així com també l'establiment de convenis entre productors, hostaleria i comerços per a la venda i promoció d'aquests productes. Els convenis s'haurien de realitzar en primer lloc en els establiments de la Vall de Llénena, i més endavant en una àrea més extensa.

La participació en fires i mercats en la venda de productes elaborats, artesans i de qualitat, de manera que es puguin donar a conèixer els productes segellats de la Vall, facilitant tot tipus d'informació al consumidor.

¹⁶⁴ Seu de l'Associació al C/ Montseny, 4, a la Biblioteca de Sant Gregori.

• Temporalitat:

L'aplicació de la figura requereix un cert temps, elevada inversió i una dedicada preparació i promoció per aconseguir donar-la a conèixer i obtenir els beneficis corresponents, entre mig i llarg termini. Tot i l'esforç, un cop reconeguts els productes, i amb la continuació del seu impuls, el benefici ja és segur.

Alguns exemples de productes que podrien estar catalogats com a "Llénena Parc Rural" són les PAM i els seus derivats; mel, carn i llet ecològica; la tòfona; i la producció obtinguda de l'agricultura ecològica.

Les subvencions destinades a la creació del segell i la seva promoció poden ser reduïdes gràcies a ajudes impulsades per la Generalitat de Catalunya¹⁶⁵.

Beneficis que aportarà a la Vall de Llénena:

- La promoció dels productes de la Vall aconseguirà donar a conèixer tant el territori com les activitats econòmiques que duu a terme. Obtindrà la possibilitat de participar en fires gastronòmiques¹⁶⁶ i fins i tot tenir-ne alguna de pròpia.
- Amb la promoció del territori, es rebran més visitants, que aniran tant als allotjaments com als restaurants i comerços de la Vall, potenciant així l'economia del sector.

Conseqüències de no aplicació

Pèrdua de potencialitats d'aquests productes.

Desatenció als agricultors i ramaders professionals, i altres productors en temes de comercialització.

Agents Implicats

Finançament:

- Consorci de la Vall de Llénena
- Ajuntament de Sant Gregori
- Departament de Treball i Indústria

Agents promotors:

- Associació d'hostaleria i comerços de la Vall de Llénena.

Tècnic assessor del Departament de Treball que gestionés tots els tràmits necessaris per a la creació del segell. Un cop tenir el segell creat ajudar a la promoció del mateix.

¹⁶⁵ Ordre ARP/109/2004 de 8 d'abril. Ajudes per fomentar la Marca de qualitat alimentària (Marca Q) amb la finalitat de subvencionar les actuacions següents: Implantació i millora dels sistemes de qualitat ISO 9000 i la certificació del seu compliment, programes de control de la qualitat del producte (millora de la imatge: disseny del material divulgatiu de la marca, disseny del material de presentació del producte i identificació del producte amb les etiquetes de la Marca), actuacions destinades a la millora de la comercialització, i realització d'estudis de mercat.

¹⁶⁶ Veure notícia "El turisme gastronòmic pot ser un revitalitzador de la pagesia catalana com ha passat en altres indrets" a l'annex

8.6. 6a Línia estratègica

Millora de la qualitat ambiental del medi de la Vall de Llénena.

8.6.1. Caracterització dels sòls

Objectius específics

Identificar les àrees en que els sòls poden estar sotmesos a risc de contaminació, i plantejar les actuacions necessàries per eliminar-los i/o reduir-los.

Mesura

Tal i com diuen George Aubert i Jean Bouline¹⁶⁷, per a procedir a la caracterització analítica dels sòls, es necessari conèixer prèviament la distribució del tipus de sòls i les seves característiques en relació amb els factors de diferenciació: edat, clima local, roca mare, topografia, vegetació, i la utilització que en fan els humans. Així com també el conjunt de processos i propietats físiques, químiques, biològiques i mecàniques que es desenvolupen dins del sistema edàfic.

Descripció

Permet estudiar els caràcters, la evolució i la distribució dels sòls. El sòl es una formació natural, complexa i en continua modificació moltes vegades ocasionada pels humans en funció de l'ús. El sistema edàfic pot i deu ser objecte d'un estudi global.

• Perquè s'aplica?

La seva aplicació es necessària en primer lloc perquè permet de determinar la qualitat del sòl. A la qualitat del sòl esta associada la qualitat dels productes que es cultiven per tant és precís elaborar un anàlisi exhaustiu dels sòls en els que es cultiven diferents espècies vegetals.

L'anàlisi consisteix en determinar i estudiar els següents paràmetres considerats fonamentals per a establir la seva qualitat¹⁶⁸:

Mostreig

Identificació dels llocs, recollida (mínim tres mostres/Ha) i tractament de les mostres de sòl per anàlisis

Paràmetres físics

- Densitat real (g/cm^3)
- Densitat aparent (g/cm^3)
- Textura (distribució percentual de sorra, llim i argila)
- capacitat de retenció d' aigua disponible(%).
- Porositat total

Paràmetres químics

- pH
- Conductivitat elèctrica (dS/m)
- Carbonats totals (%)
- Calç activa (%)
- Matèria orgànica (%)

¹⁶⁷ La Edafologia Presses Universitaires de France 1982. oikos-tau, s.a. – ediciones.

¹⁶⁸ Font: http://www.applusagroalimentario.com/public/technologies/technologies_index.asp?mid=3&id=66&txt=An%E1lisis%2Bde%2BSuelos

- Nitrogen total (%)
- Nitrogen (N-NO₃) (%)
- Fòsfor assimilable (mg/kg)
- Cations de canvi (potassi, magnesi, calci i sodi) (meq/100g)
- Capacitat d'intercanvi catiònic (meq/100g)
- Relació d'adsorció de sodi (SAR)
- Metalls amb funció biològica (Fe, Cu, Zn, Ni, Mn..) (µg/g)
- Metalls sense funció biològica (Pb, Cr, Cd, Hg, Sb, As..) (µg/g).

Paràmetres biològics

- Activitat biològica (respiració) mgC-CO₂/g sòl

Temporalitat:

És un projecte que es pot iniciar a curt termini, però els beneficis i les recompenses del mateix són a mitjà o llarg termini.

Beneficis que aportarà a la Vall de Llémèna:

Mitjançant l'anàlisi dels sòls s'obté una informació sobre l'estat dels sòls (agrícoles, de pastura i forestals), la qual permet portar a terme un procés de coneixement de la situació edàfica de la zona.

Amb aquesta analítica es podran identificar zones que presentin contaminació procedent tant de les activitats agrícoles com ramaderes i eventualment industrials.

En el cas de sòls que presentin contaminació o alteració es pot aplicar la metodologia descrita per la Junta de Residus amb la guia simplificada dels Criteri de Qualitat del Sòl (CQS).

PROCÉS DE GESTIÓ DE SÒLS CONTAMINATS

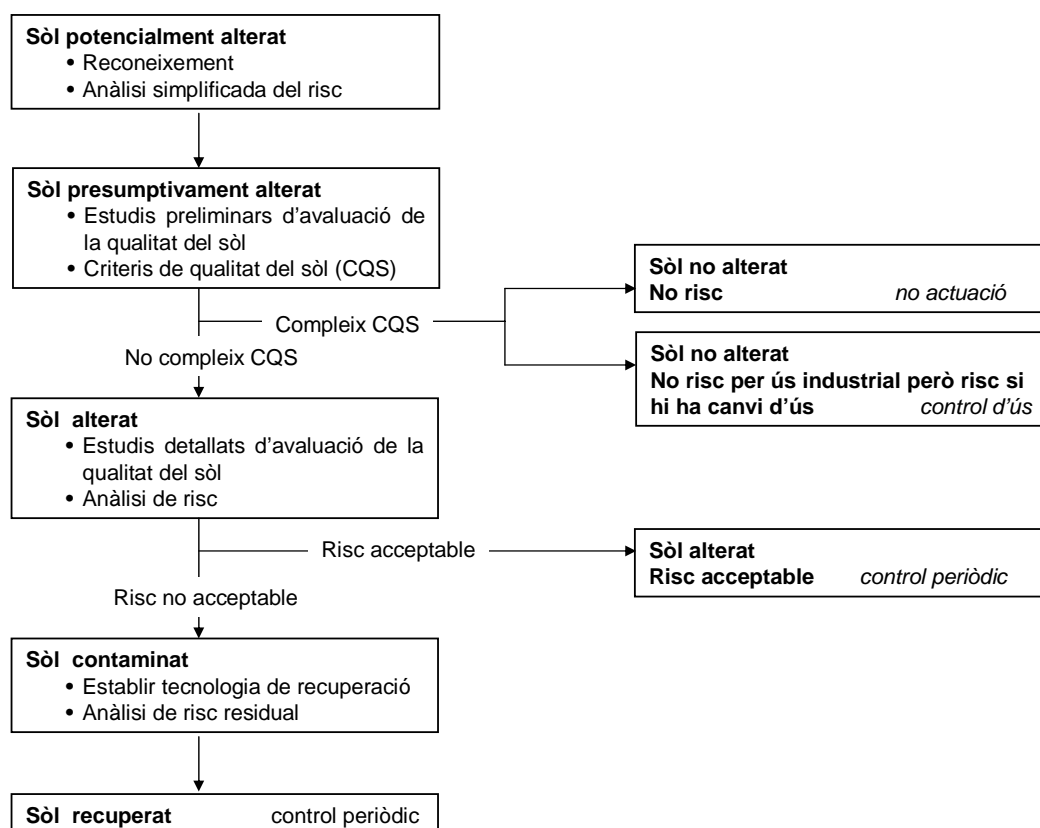

Figura 42. Font guia simplificada dels Criteri de Qualitat del Sòl

- Els sòls estaran lliures de contaminants i faran que els productes que s'hi cultivin també hi estiguin si no reben contaminants per la part aèria.
- Ofereix als agricultors l'oportunitat de decidir si apliquen adobs o no, ja que el sòl net de contaminants, tindria unes característiques òptimes per cultivar els productes sense necessitat d'adobs químics.
- Es podrà aplicar producció ecològica i integrada, ja que els sòls no tindran cap tipus de contaminant.

Conseqüències de la no aplicació

Manca del control dels possibles contaminants dels terrenys de la Vall de Llénena.

Pèrdua progressiva de la qualitat dels sòls i dels productes cultivats en el cas que hi hagi contaminants presents.

El cultiu de plantes no adequades ni adaptades a les condicions edàfiques.

Agents implicats:

Finançament:

- Consorci de la Vall de Llénena
- Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.
- Propietaris de les terres

El tècnic assessor ha de permetre valorar i analitzar les condicions edafològiques de la Vall de Llénena, així com el procediments a seguir per tenir uns sòls en condicions ambientals òptimes, per tant podria ser un tècnic del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.

8.6.2. Anàlisi d'aigües

Objectius específics

Portar a terme les anàlisis de les pressions i impactes de les masses d'aigua de la Vall de Llénena, fent especial èmfasi a aquelles que tinguin una repercussió directa en l'estat ecològic¹⁶⁹ de la conca hidrològica del riu Llénena.

Mesura

Anàlisi dels paràmetres relacionats amb les pressions a estudiar, segons els *Protocols d'avaluació de l'estat ecològic dels ecosistemes aquàtics*, que fan referència a les masses d'aigua: de Banyoles i la Fluviovolcànica de la Garrotxa¹⁷⁰ (caracteritzades com a subterrànies); i a la Llénena-Canet¹⁷¹ (caracteritzada com a riu de tipologia de muntanya mediterrània calcària).

¹⁶⁹ El concepte **d'estat ecològic** s'introdueix amb la Directiva Marc de l'Aigua (DMA), Directiva 2000/60/CE del Parlament Europeu i del Consell, amb la que s'estableix un marc comunitari d'actuació en l'àmbit de la política d'aigües. És un element de mesura de la qualitat dels sistemes aquàtics, que integra tant el funcionament com l'estructura dels ecosistemes, i de la seva gestió.

¹⁷⁰ Definides al Document IMPRESS per l'Agència Catalana de l'Aigua i que integra i caracteritza les masses d'aigua a fi d'implantar els objectius de la DMA a escenari futur del 2015. Per a més informació consultar Document IMPRESS a la pàgina web de la l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA). <http://mediambient.gencat.net/aca/ca/inici.jsp>

Descripció:

Situant-se en el context normatiu europeu, fins fa poc l'aigua era vista exclusivament com un recurs i no és fins a la Directiva Marc de l'Aigua¹⁷², que es contempla com un element bàsic dels ecosistemes aquàtics i de la qualitat ambiental.

Per això, en la transposició de la Directiva a la legislació catalana, l'anàlisi del nivell de qualitat de les aigües, es regeix pel nou **Document IMPRESS** que contempla l'anàlisi de les pressions, la mesura dels impactes que es generen d'aquestes pressions, i el risc d'incompliment de la DMA (donant resposta als Articles 5, 6 i 7). En l'anàlisi d'aquests factors, es dona rellevància als aspectes biològics i hidromorfològics, que fins al moment no s'havien contemplat -o bé no se'ls havia tingut en compte de la mateixa manera- a l'hora de determinar la qualitat de les aigües. Fins ara, els paràmetres de qualitat, venien únicament dictats pel *Programa de sanejament d'aigües residuals industrials del 2003*¹⁷³, i ara s'actualitzen amb el nou document a fi de fer una diagnosi integral de l'estat ecològic dels sistemes aquàtics.

La obligatorietat del compliment de la legislació al 2015, portarà en termes de competència, a l'ACA a elaborar un *Programa de Mesures* i un *Pla de Gestió de la Demarcació Hidrogràfica de les conques internes de Catalunya* a partir dels riscos d'incompliment de la DMA analitzats segons el Document IMPRESS.

El document caracteritza les **masses d'aigua** de cada demarcació hidrogràfica dels rius, llacs, aigües de transició, aigües costaneres i masses d'aigua molt modificades i superficials (HMWB i AW) segons el Document IMPRESS i d'acord amb l'Annex II de la Directiva Marc de l'Aigua. Aquesta classificació serveix per aconseguir una bona gestió dels sistemes aquàtics, amb la implementació i compliment, de cares al 2015, del Protocol d'avaluació de l'estat ecològic.

El Protocol estableix els paràmetres d'anàlisi de les masses d'aigua, que seran diferents en cada una de les seves tipologies, amb la finalitat de garantir una explotació i un ús del medi més responsable, racional i sostenible¹⁷⁴.

• Perquè s'aplica?

Al **Parc Rural de la Vall de Llémena**, d'acord amb la legislació vigent; el coneixement de l'estat ecològic de les masses d'aigua és bàsic per al manteniment dels seus ecosistemes, i necessari per la qualitat i la quantitat de la producció ecològica.

Cal tenir en compte, que amb l'ampliació de la **Xarxa Natura 2000**, el riu Llémena passa a ser un espai protegit i l'aprovació comunitària aportarà a aquests espais dos tipus de mesures de conservació: les reglamentàries, administratives o contractuals; o bé els Plans de Gestió¹⁷⁵. Així es fa estrictament necessari el compliment d'aquest marc legal que, a diferència dels sòls, la seva anàlisi es troba molt més reglamentada.

La ramaderia, l'agricultura, les activitats domèstiques, la construcció, la indústria, etc. són activitats que produeixen una sèrie de residus que perjudiquen, en més o menys mesura

¹⁷² Entra en vigor al 22 de desembre de 2000 i es transposa a la legislació estatal amb el Text Refós de la Llei d'Aigües, aprovat per Reial Decret Legislatiu 1/2001, i és modificat posteriorment amb la Llei 62/2003. Amb aquesta llei, les autoritats competents de les demarcacions hidrogràfiques aplicaran canvis en la planificació, la gestió i el control de les masses d'aigua i dels recursos hídrics.

¹⁷³ Aprovat pel Govern de la Generalitat de Catalunya per Acord del 7 de novembre del 1995 en el que es complien les previsions de la Directiva 91/271/CEE del Consell de 21 de maig sobre el tractament d'aigües residuals urbanes. Veure quadre dels paràmetres a l'Annex.

¹⁷⁴ En acord amb la voluntat de la Directiva Marc d'ordenar i gestionar de manera integrada, l'aigua disponible dins el seu cicle natural, tenint en compte la seva funcionalitat dins el medi natural i el seu ús com a recurs.

¹⁷⁵ Les restriccions aplicades seran menors o majors també en funció de la tipologia d'espais que es descriguin (ZEC, zones d'especial conservació; LIC, lloc d'importància comunitària; o ZEPA, zona d'especial protecció per a les aus).

els sistemes aquàtics. Mitjançant l'anàlisi de la seva qualitat, es determina el tipus de substrat i les condicions físiques del llit del riu, s'estudia el comportament del conjunt de la conca hidrològica del riu, en el que s'inclou la seva geomorfologia, l'orografia, la climatologia i els usos del sòl. Per altra banda, comporta l'anàlisi del cabal circulant així com el tipus de flux al llarg de tot el riu i en tot un cicle anual, com també una avaluació de l'estat del bosc de ribera.

Basant-nos ja en les anàlisis del document IMPRESS per a l'elaboració del Protocol, s'han tingut en compte tots aquests factors a mode de diagnosi integral, i s'ha determinat les zones amb risc d'incompliment.

Segons fonts consultades al Document IMPRESS Interactiu, i d'acord amb la millora que es proposa des de la figura de Parc Rural, es proposa fer especial èmfasi a:

- les dejeccions ramaderes
- l'agricultura intensiva
- els abocaments industrials
- i els dipòsits de residus en algun tram del municipi de Sant Gregori.

Aquests són factors d'*alta*¹⁷⁶ pressió de l'estat químic de les **masses d'aigua subterrànies de Banyoles i la Fluviovolcànica de la Garrotxa**, el qual presenta un *alt* risc d'incompliment.

Sobre l'estat quantitatiu, en la captació d'aigua, la pressió és també *alta* tot i que no presenta risc d'incompliment.

Donen també valors *alts*; la vulnerabilitat en la mesura d'impacte potencial, i l'estat químic en la d'impacte comprovat.

La **massa d'aigua del riu de muntanya mediterrània calcària de Llénena-Canet**, no presenta nivells de pressió elevada en els factors analitzats pel document. Només:

- els excedents de nitrogen donen una pressió *mitjana*
- i la presència d'espècies invasores en algun tram del curs del riu; cranc roig, tortuga de florida, i visó americà; són factor de pressió *baixa*.

En aquesta massa d'aigua; s'atribueix el valor de *bo* a l'estat ecològic del riu en la mesura d'impactes i el un nivell *baix* al risc d'incompliment.

L'anàlisi de les pressions i impactes es podria avaluar i fer un seguiment en el temps a partir de la definició d'indicadors per cada grup. Per exemple per a les dejeccions ramaderes, l'indicador seria el número de caps de bestiar o per l'abocament industrial, seria les hectàrees de polígons industrials. El seguiment dels paràmetres indicadors de l'estat ecològic de l'aigua podria encarregar-se l'administració o bé, fer-ne un cada 5, 7 o 10 anys.

També seria interessant fer-ne un seguiment de l'avaluació del bon o mal estat ecològic de l'aigua, segons les analítiques publicades a les taules del document PSARI 2003

A més a més de l'anàlisi de pressions i impactes, al Document, hi trobem que aquestes masses d'aigua estan catalogades com a zones protegides per:

- abastament
- protecció per espècies d'interès econòmic (existència de trams declarats com a zones de truita)
- zones sensibles¹⁷⁷

¹⁷⁶ Els mots que apareixen en cursiva, s'expressen d'acord amb la classificació del Document IMPRESS Interactiu.

¹⁷⁷ Definides a l'Annex II de la Directiva de Tractament d'Aigües Urbanes 97/271/CEE i relacionades amb la resolució MAH/2194/2006, de 12 de juny, per la qual es fa públic l'Acord, del Govern de 23

- masses d'aigua en zones vulnerables per nitrats
- protecció per hàbitats (protecció del medi aquàtic, i algun tram de medi terrestre inclosos a la Xarxa natura 2000).

Per altre banda, segons el mapa que es pot observar a continuació trobem que la mateixa Vall de Llénena, no es troba contaminada per nitrats de fonts agràries (dades del departament de Medi Ambient, en data del 28/12/04). Però cal observar que els terrenys de la part N-E de la Vall de Llénena si que són Zones Vulnerables per nitrats de fonts agràries, i part dels rius i rierols de la Vall són procedents d'aquestes zones, per tant, molt possiblement es pot considerar que les aigües de la Vall de Llénena també puguin estar contaminades.

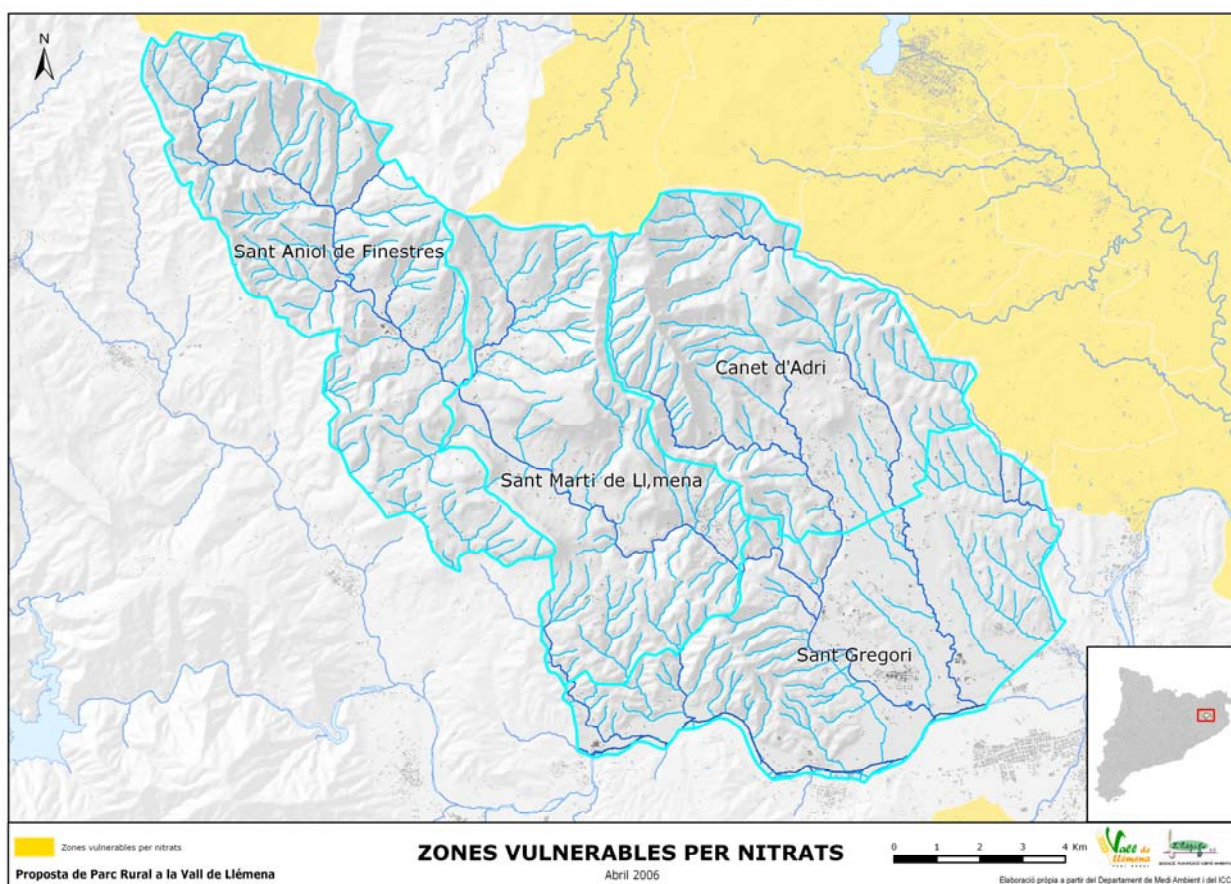

Figura 43

Després de observar les diferents valoracions es necessari conèixer la incidència i la magnitud de les pressions antròpiques de la Vall de Llénena, és un factor imprescindible per a l'elaboració d'un **mapa de vulnerabilitat**, a partir del qual s'estableixen les prioritats de les actuacions. Segons les dades consultades, es proposa fer aquest anàlisi de manera exhaustiva i establir un seguiment d'aquestes activitats.

Establir prioritats en les actuacions a partir del mapa resultant de les anàlisis, ha de permetre definir les línies estratègiques del **Pla de Gestió dels espais agroromaders** i del **Pla de Gestió dels espais forestals** del Parc Rural de la Vall de Llénena.

Temporalitat:

És un projecte que es pot iniciar a curt termini, però els beneficis i les recompenses del mateix són a mitjà o llarg termini. L'elaboració dels plans de gestió dels espais agroramaders i forestals, s'ha de fer de forma immediata a l'aprovació de la figura del Parc Rural.

Beneficis que aportarà a la Vall:

El control de les pressions sobre el medi aquàtic i les determinacions analítiques previstes permetrà determinar, si és el cas, quines activitats concretes perjudiquen els sistemes aquàtics, i prendre accions de mesures preventives i de correcció dins els plans de gestió per tal de mantenir la qualitat dels sistemes aquàtics.

Així mateix, l'anàlisi ha de permetre definir la capacitat d'absorció dels impactes que rep, i assegurar que les activitats que es porten a terme a la Vall perjudiquin el mínim possible la qualitat dels ecosistemes.

La gestió del recurs de l'aigua, es faria en acord als requeriments ecosistèmics de la Vall de Llénena i als funcionals de les activitats incloses dins la figura del Parc Rural. Una bona orientació dels plans garanteix la viabilitat de les pràctiques agroramaderes, i un atractiu turístic en el moment en que les masses d'aigua gaudeixen d'un bon estat de conservació. Amb la introducció de pràctiques agrícoles i ramaderes ecològiques, la qualitat de l'aigua és un condicionant bàsic a tenir en compte per garantir les pràctiques ecològiques, i poder adquirir-ne la certificació.

L'eliminació de males olors¹⁷⁸, i l'impacte visual de l'aigua bruta¹⁷⁹, en alguns trams del riu de muntanya mediterrània calcària de Llénena-Canet, comportarà una millora en la qualitat de vida de la població de la Vall.

Conseqüències de no aplicació

Inseguretat per part de la població de la qualitat de l'aigua del riu, i desconfiança cap a les empreses, per part del sector agrícola i ramader pel possible perjudici al medi ambient.

Incapacitat de les administracions per poder establir mesures integrades, als sectors que interactuen amb els medis aquàtics, per evitar que l'afectin negativament.

Degradació de les masses d'aigua, tant de les superficials com de les subterrànies. Recuperació molt lenta dels aquífers de Banyoles i la Fluviovolcànica de la Garrotxa, en cas de contaminació o sobreexplotació de les seves aigües¹⁸⁰.

La desaparició de flora i fauna sensible a l'alteració del seu hàbitat natural, en detriment de les espècies més especialistes i afavorint les oportunistes i les més generalistes.

El mal estat de les masses d'aigua podria perjudicar els rendiments de la producció ecològica i perdre la inversió del capital inicial.

Agents implicats:

Finançament:

- Consorci de la Vall de Llénena
- Agència Catalana de l'Aigua. Departament de Medi Ambient i Habitatge.
- Propietaris de les terres

Tècnic assessor seria una persona de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), que pogués analitzar i valorar la qualitat ambiental de l'aigua, i guiar-ne les actuacions del Parc Rural de la Vall de Llénena.

¹⁷⁸ Aspectes detectats en comentaris de la gent de la Vall durant el procés de participació ciutadana.

¹⁸⁰ Cal tenir en compte que els aquífers tenen una capacitat de recàrrega molt petita i un temps de residència molt gran.

9. CONCLUSIONS

A partir dels objectius del projecte i de les línies estratègiques han sorgit una sèrie de punts que conclourien i justificarien la necessitat de l'aplicació del Parc Rural a la Vall de Llèmena.

En cadascun d'aquests punts s'especifiquen els agents implicats, les aportacions de les accions al Parc Rural i el canvi que suposaria a miq termini l' aplicació d'aquesta figura a la Vall de Llèmena.

Línies estratègiques	Propostes	Agents implicats	Què aporten les accions al Parc Rural
EXPLOTACIONS AGRORAMADERES	Conreu de farratges i elaboració de llet	<ul style="list-style-type: none"> • Finançament: <ul style="list-style-type: none"> - Consorci de la Vall de Llèmena - Ajuntament de Sant Gregori - Departament de Treball i Indústria - Productors • Agents promotors: <ul style="list-style-type: none"> - Associació d'hostaleria i comerços de la Vall de Llèmena - Ajuntaments de la Vall de Llèmena. - APECPAE i Grup de Treball de Producció Agroalimentària Ecològica de la Vall de Llèmena - Observatori de la Sostenibilitat de les comarques gironines • Tècnic assessor: Agent d'Ocupació i Desenvolupament Local (AODL) que facilitaria la informació tècnica i legislativa. 	<ul style="list-style-type: none"> • L'aposta per una agricultura i ramaderia menys intensiva, més diversificada i de major qualitat. • El Parc Rural té com a objectiu fer viable aquesta activitat, tot millorant les condicions i les tècniques emprades, i incentivar als pagesos professionals de la Vall de Llèmena a innovar en les seves explotacions per tal de fer-les més rentables. • Amb el Taller Ocupacional de la proposta de les PAM ecològiques, es dinamitzaria el sector agrari incentivant a nous agricultors i facilitant la inserció laboral d'aturats.

<p>EXPLOTACIONS AGRORAMADERES</p>	<p>Cultiu de Plantes Aromàtiques i Medicinals Ecològiques</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Finançament: <ul style="list-style-type: none"> - Consorci de la Vall de Llèmena - Ajuntament de Sant Gregori - Departament de Treball i Indústria. - Productors ● Agents promotors: <ul style="list-style-type: none"> - Associació d'hostaleria i comerços de la Vall de Llèmena. - Ajuntaments de la Vall de Llèmena. - APECPAE i Grup de Treball de Producció Agroalimentària Ecològica de la Vall de Llèmena. - Observatori de la Sostenibilitat de les comarques gironines - Associació de dones de la Vall de Llèmena, i Projecte de dona llemenenca. ● Tècnic assessor: Agent d'Ocupació i Desenvolupament Local (AODL) que facilitaria la informació tècnica i legislativa. ● Educador o agricultor expert : Transferència de coneixements. 	<ul style="list-style-type: none"> • La proposta d'agricultura i ramaderia ecològica a partir de farratges, és també una manera de dinamitzar el sector. • Establiria sinèrgies entre els diferents sectors econòmics i aconseguiria productes únics i de qualitat amb els que es podria donar a conèixer el Parc Rural. • Els pagesos professionals de la Vall de Llèmena opinen que la producció ecològica és una proposta difícil d'aplicar, però molts d'ells animen a incentivar-la. El Grup de Treball de Producció Agroalimentària Ecològica, que està en actiu a la Vall de Llèmena, pot ser un bon vector en l'inici d'aquesta pràctica al territori de la vall.
---------------------------------------	--	--	--

<p>INTEGRACIÓ DE L'ACTIVITAT TURÍSTICA</p>	<p>Agroturisme</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Finançament: <ul style="list-style-type: none"> - Consorci de la Vall de Llèmena - Propietaris de l'explotació i de l'agroturisme. - Departament de Treball i Indústria ● Agents promotores: <ul style="list-style-type: none"> - Ajuntament - Associació d'hostaleria i comerços de la Vall de Llèmena - Observatori de la Sostenibilitat de les comarques gironines. ● Tècnic assessor: tècnic del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca que facilitaria la informació tècnica i legislativa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aprofitant les potencialitats de la restauració de la Vall de Llèmena, se'ls podria plantejar la realització de fires gastronòmiques a partir de la producció dels pagesos de la Vall. • L'activitat de l'agroturisme al Parc Rural de la Vall de Llèmena seria una bona eina pedagògica per dignificar l'ofici professional de pagès i donar a conèixer l'activitat agroramadera i els seus productes locals. La integració dels sectors productiu i turístic beneficiarien l'economia a l'explotació en tant que promocionaria el turisme de qualitat al territori. • El Catàleg del Patrimoni Integral de la Vall de Llèmena ha permès detectar la diversitat d'elements patrimonials historicoartístics, culturals i naturals del territori. Les seves característiques són favorables al desenvolupament turístic de la zona.
--	---------------------------	---	--

			<ul style="list-style-type: none">• Molts llemenencs aposten actualment pel turisme rural. La manca d'una experiència prèvia en agroturisme a la Vall de Llémèna, fa que aquesta activitat no es tingui en compte a l'hora d'iniciar-se en el sector serveis.• L'activitat agroturística al Parc Rural ajudaria a mantenir l'explotació agrària familiar.
--	--	--	--

PRODUCCIÓ I TRANSFORMACIÓ LOCAL	Apicultura ecològica	<ul style="list-style-type: none"> ● Finançament: <ul style="list-style-type: none"> - Consorci de la Vall de Llèmena - Ajuntament de Sant Gregori - Departament de Treball i Indústria - Productors i/o recol·lectors ● Agents promotores: <ul style="list-style-type: none"> - Ajuntaments - Associació d'hostaleria i comerços de la Vall de Llèmena - Observatori de la Sostenibilitat de les comarques gironines - Aula Agrocltural de la Vall de Llèmena 	<ul style="list-style-type: none"> • Les característiques del territori de la Vall de Llèmena podrien obrir un nou canal de producció i transformació de productes locals de qualitat. • La importància gastronòmica de la tòfona i la producció ecològica de mel, podrien beneficiar al segell de qualitat <i>Llèmena Parc Rural</i> i donar-lo a conèixer en possibles fires i agrobotigues. • Sabent que la restauració és una de les activitats principals a la Vall de Llèmena, obtenir el reconeixement dels productes gastronòmics locals facilitaria les sinèrgies entre els diferents sectors com; la hostaleria, els comerços i els mateixos productors. • En el procés de participació ciutadana varis llemenencs reclamen la innovació de la producció local. • La ubicació d'aquestes pràctiques productives al bosc, en beneficiaria la gestió forestal. Aquestes activitats podrien servir d'eines pedagògiques per la dinamització i el bon ús d'aquest espai dins el Parc Rural de la Vall de Llèmena.
	Aprofitament de recursos forestals no fustaners. La tòfona.	<ul style="list-style-type: none"> ● Tècnic assessor per l'apicultura ecològica: Agent d' Ocupació i Desenvolupament Local (AODL) per guiar en la producció de mel. ● Tècnic assessor per la tòfona: Tècnic assessor del Consorci de l'Alta Garrotxa, per tal de gestionar la silvicultura de la zona. 	

<p>DINAMITZACIÓ SOCIAL DELS ATURATS</p>	<p>Projecte de Dona llemenenca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Finançament: <ul style="list-style-type: none"> - Consorci de la Vall de Llèmena - Ajuntament de Sant Gregori - Departament de Treball i Indústria ● Agents promotores: <ul style="list-style-type: none"> - Ajuntaments - Associació de dones de la Vall de Llèmena ● Tècnic assessor: Servei d'Ocupació Local (SOC) per poder assessorar la dona llemenenca per a la inserir-se en el món laboral. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aquest Projecte pretén reforçar el caràcter d'entitat de l'<i>Associació de dones de la Vall de Llèmena</i>. • La importància de la figura de la dona en el desenvolupament rural, fa néixer aquesta proposta amb l'objectiu de vincular les llemenenques a les accions del Parc Rural i alhora crear llocs d'ocupació. • La proposta podria millorar l' actual situació de desocupació femenina i promoure la implicació de gent de la vall, en projectes comuns com el Cultiu de PAM ecològiques.
---	--	--	---

<p>COMERCIALITZACIÓ I PROMOCIÓ</p>	<p>Segell de qualitat</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Finançament: <ul style="list-style-type: none"> - Consorci de la Vall de Llèmena - Ajuntament de Sant Gregori - Departament de Treball i Indústria ● Agents promotores: - Associació d'hostaleria i comerços de la Vall de Llèmena i els productors. ● Tècnic assessor: Departament de Treball que gestionés tots els tràmits necessaris per a la creació del segell. 	<ul style="list-style-type: none"> • El segell de qualitat pretén aportar un valor afegit als productes de la Vall de Llèmena, i ser una eina per facilitar-ne la seva promoció i comercialització. • L'atribució d'una marca comuna per diferents productes, és una manera de crear un únic mercat. • Tot i la possibilitat que presenta la Vall per fer una proposta d'aquestes característiques, es té en compte que és de difícil aplicació i amb beneficis a llarg termini. És per aquest motiu que des del Parc Rural s'intentaria iniciar-la tot seguit es comencessin a desenvolupar les altres propostes.
--	--------------------------------------	--	---

MILLORA DE LA QUALITAT AMBIENTAL	Caracterització dels sòls	<ul style="list-style-type: none"> ● Finançament: <ul style="list-style-type: none"> - Consorci de la Vall de Llèmena - Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. - Propietaris de les terres ● Tècnic assessor: Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, hauria de valorar i analitzar les condicions edafològiques de la Vall de Llèmena 	<p>Per l'activitat d' agricultura ecològica, es considera necessari l' anàlisi de la qualitat de l' aigua i del sòl de la zona d'aplicació.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Les característiques ecològiques de l'aigua i el sòl de la Vall de Llèmena estan directament vinculades al paisatge, ja que es reflecteixen de manera visual a l'activitat agrorramadera i forestal, i al turisme, degut a que exigeix un bon estat del medi. • Amb el seguiment d'aquestes anàlisis es pretén obtenir una correcta gestió dels recursos i de les activitats vinculades. Intentaria evitar en tot el possible, que la Vall de Llèmena no fos zona vulnerable per nitrats de fonts agràries.
--	--------------------------------------	---	--

	<p>Anàlisi d'aigües</p>	<p>● Finançament:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Consorci de la Vall de Llèmena - Departament de Medi Ambient i l' Agència Catalana de l'aigua. <p>● Tècnic assessor: Agència Catalana de l'Aigua, el que hauria de analitzar i valorar la qualitat ambiental de l'aigua</p>	<ul style="list-style-type: none"> • En cas d'emprendre accions de millora de la qualitat ambiental, es beneficiaria la funció del Parc Rural com a connector biològic. • Alguns dels llemenencs s'adonen de la problemàtica de la possible contaminació de les aigües i demanen mesures per resoldre-ho. Durant el procés de participació ciutadana, s'ha vist com els agricultors i ramaders no reben assessorament en temes d'adobs químics i artificials (possible font de contaminants).
--	--------------------------------	--	---

10. Bibliografia

LLIBRES, ARTICLES I PROJECTES:

- AGUILÓ ALONSO, M.; et altri: *Guía para la elaboración de estudios del medio físico, contenido y metodología*. Ministerio de Medio Ambiente, Sección General para la prevención de la contaminación y del cambio climático. (2004).
- ARVENSIS. *Estudi de permeabilitat del corredor d'infraestructures (TGV/AP-7 / A-2/ Ferrocarril) de les comarques Gironines*. Diputació de Girona.
- AUBERT, G.; BOULINE, J.: *La Edafología*. Ediciones Oikos-Tau, s.a.. Presses Universitaires de France (1982).
- BATET, A.; DUARRI, N.; GÓMEZ, N.; MONLLOR, N.: *Repercussions de les ajudes agràries comunitàries sobre el territori de la Vall de Llèmena*. Projecte de Ciències Ambientals. Girona, curs 2002-03.
- BOSCH CANPUBÍ, R.; PUJOL MARCO, L.; SERA CEBADO, J.; VALLESPINÓS RIERA, F.: *Turismo y medio ambiente*. Ed. Centro de estudios Ramón Areces, S.A.. (1998).
- Diputació de Barcelona, Consell Comarcal del Baix Llobregat i Unió de Pagesos. *Pla Especial de protecció i millora del Parc Agrari del Baix Llobregat*.
- Diputació de Barcelona, Consell Comarcal del Baix Llobregat i Unió de Pagesos. *Pla de Gestió i desenvolupament del Parc Agrari del Baix Llobregat*.
- FORTIÀ, R.; et altri: *El medi natural de les comarques gironines. L'estat de la qüestió*. Diputació de Girona. (1993).
- GARRIGÓS, B.: *Estudi – Proposta sobre Objectius i Directrius per a la Conservació i l'establiment de connexions biològiques entre espais del Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN)*. (1995).
- GELONCH i GARCIA, B.; GIMENÉZ i BARRAGAN, L.; TURNO i NOTARIO, N.: *Repercussió ecològica del riu Llèmena*. Projecte de Ciències Ambientals. Girona, curs 2001-02.
- Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient i Habitatge. *Importància dels espais agrícoles i forestals en les polítiques de conservació: la seva funció connectora*. (2001).
- LA VANGUARDIA. Monográfico Especial. *Alimentación Ecológica*. (gener 2006).
- MALLARACH i CARRERA, J.Ma.: *Inventari i Avaluació dels Estudis i Propostes de Connectivitat Ecològica a la Demarcació de Girona*.
- NEL·LO i COLOM, O.: *Aquí, no! Els conflictes territorials a Catalunya*. Editorial Empúries. Barcelona. (2003)

Bibliografia

- PÉREZ DE LAS HERAS, M.: La guía del Ecoturismo. Ed. Mundi Prensa (2003).
- PUJADES, A.: *La Vall de Llénena. Els Espais Naturals de les Comarques Gironines*. Volum 4. Diputació de Girona. Girona (1995).
- PUJADES, A.; PALLÍ, L.; BRUSI, D.; ROQUÉ, C.: *El vulcanisme de la Vall de Llénena*. Àrea de Geodinàmica. Universitat de Girona.

QUADERNS, REVISTES I DOSSIERS:

- Associació de Productors, Elaboradors i Comercialitzadors de Productes Agroalimentaris Ecològics (APECPAE). *La revista professional del sector de l'alimentació ecològica. Ecoaliments professional, La revista del sector de l'alimentació ecològica*; Núm. 1 (gener 2006).
- Centre Tecnològic Forestal de Catalunya. *Rural Forest*. El cultiu de plantes aromàtiques i medicinals a Catalunya, una alternativa de futur. Núm.3 (agost 2004)
- Consell Regulador d'Agricultura Ecològica de Balears (CRAEB);
 - *Pautes per a la conversió en l'agricultura ecològica*.
 - *Agricultura ecològica*.
 - *INTER ECO Reglament CEE 2092/91, sobre la producció agrària ecològica*.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.
 - Dossier Tècnic. Formació i Assessorament al Sector Agroalimentari. *Plantes Aromàtiques i Medicinals*. Núm.13. (juny 2006).
- ESTELRICH i MIERAS, M. Govern de les Illes Balears. Conselleria d'Agricultura i Pesca. Farratgeres. *Quinze anys d'experimentació a la comarca de Manacor*. Núm.5.
- Junta de Residus. *Guia simplificada dels Criteri de Qualitat del Sòl (CQS)*.
- Consell Comarcal del Gironès. Turisme. *Gironès, terra de passeig*.

NOTÍCIES:

- *Notícies del Parc Agrari del Baix Llobregat*, 2005: juny. Núm.14
- *Notícies del Parc Agrari del Baix Llobregat*, 2005:desembre. Núm.15
- BARRERA, Montse: *"Sant Gregori i Sant Martí de Llénena recuperen com a carril bici l'antiga via de Girona a les Planes."*

- Diari **AVUI**

"Converteixen la font de la Torre, a Canet d'Adri, en un parc protegit" Josep Maria Bartomeu. Novembre 1996

"La platja del volcà." Lara Bonilla. Agost 2005

- Diari de **Balears** PART FORANA
"L'agroecologia i l'agricultura sostenible" Mateu Morro. Diumenge, 9 d'abril del 2006.

"L'agricultura ecològica no ha aturat de pujar a Mallorca". Entrevista, Miquel Serra. Diumenge, 9 d'abril del 2006.
- Diari **EL PUNT**
"La Diputació fomenta l'ocupació a la zona dels Ports" dijous, 31 d'agost de 2006
"El pou de Mas Toscà de Canet d'Adri" Jaume Marquès i Casanovas. (data desconeguda. Notícia facilitada per la propietària del Mas Toscà)

"Tardaran sis anys a completar l'anella verda que connectarà els espais naturals de Girona." 28 de febrer del 2006.
- **Informatiu Municipal. Ajuntament de Sant Martí de Llémena.** *"Resum de l'acta de la reunió del Departament d'Indústria de la Generalitat de Catalunya amb l'AMMAT"*
Gener 2006
- **Rural, Revista del medi rural, el mar i l'alimentació:**

"El sector vol promocionar el consum de les tòfones a l'Estat espanyol." Redacció (Barcelona) Juliol 2006

"La tòfona negra, una alternativa per als pagesos de Prades i de la Noguera." Març 2006

"Presenten dues noves normes, sobre artesanía i turisme rural." Maig 2006

"Ca la Florinda, una casa rural amb vocació de servei a les empreses del Baix Penedès Totes les habitacions d'aquesta casa rural, situada a Bellvei del Penedès, disposen de connexió a Internet."

"Es fan públiques les directrius de gestió dels espais de la Xarxa Natura 2000." R.R.Barcelona. Juliol 2006
- **Rural, Suplement Especial Jornades de Cloenda del Congrés Món Rural '06 maig del 2006:**

"El món rural és una peça fonamental de l'equilibri i la vertebració territorial."

"Exposat el projecte d'ampliació de la Zarza Natura 2000 a informació pública." Redacció Barcelona.

"S'ha de definir el paper del pagès, que s'ha convertit en un prestador de serveis."

"Donar resposta als canvis demogràfics que es produeixen en el món rural."

"El CGE ha d'aconseguir explotacions viables i assolir un desenvolupament rural sostenible." Margarida Camós.

"Accedir als drets més bàsics, suposa uns majors costos a la societat rural"
Redacció Barelona.

"El turisme gastronòmic pot ser un revitalitzador de la pagesia catalana com ha pasta en altres indrets."

"Més del 60% dels enquestats destaquen la importància de protegir el territori a Catalunya."

- **TROC** Butlletí dels grups del consum eco-biològic de l'àmbit de Barcelona

"Dones pageses del Vallès Oriental es beneficien d'un projecte per formar i promocionar la dona en el món agrari i rural" Abril 2005

CONFERÈNCIES I JORNADES:

- Assistència a la IV Reunió de la Xarxa de Custòdia del Territori. Cassà de la Selva, del 17 al 20 de novembre del 2005.
- Assistència a la Conferència de Connectivitat Ecològica. Conferenciant Josep M. Mallarach. Assignatura de Problemàtica Ambiental dels Països Catalans. Girona, maig 2006.
- Assistència al Congrés Rural '06. Assemblea de Vic. 20 de gener de 2006. *La nostra producció es respectuosa amb el medi ambient.*
- Assistència al Congrés Rural '06. Fòrum per al diàleg "Educació i Món Rural". Girona, 11 de febrer del 2006.
- Assistència a la Taula rodona del 31 de març, sobre *Producció Agroalimentària Ecològica a la Vall de Llénena*. Realitzada a la Biblioteca Pública de Sant Gregori i Organitzada per DINAMIS i l'Ateneu de la Vall de Llénena.

PÀGINES WEB:

- Ajuntament de Canet d'Adri.
<http://www.canet-adri.org>
- Ajuntament de Sant Aniol de Finestres.
<http://www.ddgi.es/santaniolfinestres>
- Ajuntament de Sant Gregori.
<http://www.sant-gregori.org>
- Ajuntament de Sant Martí de Llénena.
<http://www.ddgi.cat/smartillemena>
- Agroterra. El mercado agrario en tiempo real.
<http://www.agroterra.com/>

Bibliografia

- Associació de Productors de Plantes Aromàtiques i Medicinals.
www.acppam.tk
- Catàleg de Serveis de la Generalitat de Catalunya.
http://www10.gencat/AppJava/cat/sac/servei_fitxa.jsp?codi=11633
- Centre Tecnològic Forestal de Catalunya.
<http://pam.ctfc.es>
- Comunitat virtual agroalimentària i del món rural.
<http://www.ruralcat.net>
- Congrés del Món Rural de Catalunya.
<http://www.congresmonrural.com/>
- Consell Català de Producció Agrària Ecològica.
<http://www.ccpae.org/>
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. Producció agroalimentària ecològica.
<http://www.gencat.net/darp/c/agroalim/pae/pae00.htm>
- Generalitat de Catalunya. Web del Departament de Medi Ambient i Habitatge.
<http://mediambient.gencat.net>
- Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient i Habitatge. Web de la l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA). Consulta del Document IMPRESS.
<http://mediambient.gencat.net/aca/ca/inici.jsp>
- Generalitat de Catalunya. Hipermapa. Atles electrònic de Catalunya.
<http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/actuacions/territori/hipermapa.jsp>
- Generalitat de Catalunya. Institut d'Estadística de Catalunya. Web de l'Estadística Oficial de Catalunya.
<http://www.idescat.net/>
- Institut Cartogràfic de Catalunya
<http://www.icc.es/>
- Lèxic de Medi Ambient. *Proyecto realizado con al apoyo de la Comisión Europea*
http://www.linmiter.net/lexique/cat_parc_natural.html
- Mapa de Cobertes del Sòl de Catalunya
<http://www.creaf.uab.es/mcsc/mms/index.htm>
- Mercat de Plantes Aromàtiques i Medicinals
www.mercatpam.com
- Parcs Culturals d'Aragó
<http://www.naturalezadearagon.com/culturales/index.php>

- Parc Fluvial. Colònies del Llobregat.

www.parcfluvial.org

- RuralCat. La comunitat virtual agroalimentària i del món rural.

www.rural.net

CARTOGRAFIA:

Ortofotomapes de Catalunya 1:25000, (color). ICC, 1994

- Full 76-25. *Salt*
- Full 75-23. *Santa Pau*
- Full 75-24. *Amer*
- Full 76-24. *Canet d'Adri*
- Full 77-25. *Girona*

- Zones vulnerables per contaminació de nitrats de fonts agràries, ICC (desembre 2004). Escala 1:50.000
- Capitals de comarca, ICC (agost 1995).
- Divisió Administrativa comarcal, ICC (agost 1995).
- Divisió Administrativa municipal, ICC (agost 1995).
- Superfície Urbanitzada, Departament de Medi Ambient
- Xarxa de ferrocarrils, ICC (agost 1995).
- Xarxa hidrogràfica, ICC (agost 1995).
- Xarxa de rius de les conques principals de Catalunya. (desembre 2004). Escala 1:50.000
- Xarxa principal de carreteres, ICC (desembre 1997).
- Xarxa secundària de carreteres, ICC (desembre 1997).
- Mapa de cobertes del sòl (2000- 2003), (333-2-1, 334-1-1, 295-2-2, 296-1-2) CREA.
- Cartografia dels Hàbitats a Catalunya. per hàbitat CORINE (desembre 2005). Escala 1: 50.000
- Classificació dels usos del sòl a Catalunya 1987 (desembre 1987). Escala 1:50.000
- Classificació dels usos del sòl a Catalunya 2002 (desembre 2004). Escala 1:50.000
- Espais Naturals de Protecció Especial (desembre 2003). Escala 1: 50.000
- Xarxa natura 2000 (LIC+ZPA) (juliol 2004). Escala 1:50.000
- Zones humides (març 2001). Escala 1:50.000
- Base geològica. (juny 2005). Escala 1:50.000
- Temperatura mitjana anual (desembre 1996). Escala 1:50.000
- Tipus de Clima segon l' índex d'humitat de THORNTHWAITE (desembre 1996).

11. Col·laboradors i agraïments

Anna Roca: Tutora tècnica del Projecte.

Gràcies per la paciència i constància que has tingut en tot moment amb nosaltres. La preocupació, les ganes de tirar endavant amb la proposta, i sobre tot, per tot el que hem après, que no és poc.

Emili Mató: Tutor docent del Projecte.

En moments de dubte, gràcies pels ànims per tirar endavant.

Neus Monllor: Tècnica Agrària.

Gràcies per l'ajuda en temes agraris, la implicació i l'interès en aquest projecte. Esperem veure-hi continuïtat.

Agraïm a tots vosaltres tot allò que ens heu ensenyat i que ha fet possible aquest projecte. *El temps és or*, gràcies per tota la riquesa aportada en aquestes pàgines.

Col·laboració en l'establiment dels contactes de la Vall de Llénena

Josep Anguera: Ex- alcalde de Sant Martí de Llénena i professor d'economia de la Universitat de Girona. Coneixença de la Vall i de la seva experiència.

Recollida de informació i coneixença de la Vall de Llénena. Professionals del sector agroramader i turístic de la Vall.

Jaume Busquets: Alcalde de Sant Martí de Llénena. Coneixença de la Vall i de la seva experiència com alcalde

Jaume Frigolé Torrenta: Alcalde de Canet d'Adri. Coneixença de la Vall i de la seva experiència com alcalde

Pablo García : Tècnic del Departament de Medi Ambient. Ambientòleg i habitant de Sant Martí de Llénena. Coneixença de la Vall

Camilo Sturn: Propietari del Centre Ecològic Llénena (CEL) de Granollers de Rocacorba. Coneixença de la Vall i de la seva experiència en agricultura ecològica

Josep Colom: Cap d'estadística del Departament d' Agricultura, Ramaderia i Pesca a Girona. Aportació dades estadístiques de la Vall

Soledad Build: Veterinària i resident a Granollers de Rocacorba. Coneixença de la Vall

Albert pujades: Geòleg i resident a Llorà. Coneixença de la Vall

Diego Licari: Agricultor de flors a Sant Martí de Llénena. Coneixença de la Vall i de la seva experiència

Mossèn Soler: Mossèn de la Vall. Coneixença de la Vall

Josep Maria Arnau: Ramader. Coneixença de la Vall i de la seva experiència

Can Manel: Turisme Rural entrada Canet d'Adri. Coneixença de la Vall i de la seva experiència

Ca'n Gelador: Família pagesa de Canet d'Adri, fill jove i mare porten l'explotació agroramadera. Coneixença de la Vall i de la seva experiència

Ca'n Cavaller: Ramader jubilat de Canet d'Adri. Coneixença de la Vall i de la seva experiència

Família Ca'n Tosca: Restaurant a una masia antiga situat a Canet d'Adri. Coneixença de la Vall i de la seva experiència

Can Perot: Restaurant a Granollers de Rocacorba. Coneixença de la Vall i de la seva experiència

Quim Pujolràs i Montserrat Torrent, Can Bosc Nou: Agroramader de Sant Martí de Llénena. Coneixença de la Vall i de la seva experiència

Josep Verdaguer, Can Verdaguer: Pagès jubilat, però encara fa hort i farratges. Coneixença de la Vall i de la seva experiència

Rosa i Peluso: Cultivadors de plantes aromàtiques i medicinals i producció artesanal, a Canet d'Adri. Coneixença de la Vall i de la seva experiència

Experts en temes vinculants. Explicació de la seva experiència

Josep Estradé: Director del Parc Rural de Collbató. Coneixement de la seva experiència.

Josep Lluís Reixach: Funcionari del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. Ajudes comunitàries a la Vall.

Oriol Costa: Empresa Dinamis, que s'encarrega del Pla Especial de Dinamització de l'Espai Natural i Cultural de la Vall de Llénena. Coneixença de la Vall.

Marta Vayreda: Empresa Deplan, realitzen l'Agenda 21 de la Vall de Llénena.

Pere Sala: Tècnic de l'Observatori de Paisatge. Avaluació del paisatge a la Vall.

Josep Montasell: Director parc Agrari del Baix Llobregat. Coneixement de la seva experiència.

Miquel Estelrich: Ex-funcionari de la Conselleria d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de les Illes Balears, delegació Comarcal de Manacor. Explicació sobre la producció de farratges.

Carlos Feliu: Can Feliu, Ecoagroturisme a Porreres (Mallorca). Coneixement de l'ecoagroturisme.

Xavi Branxat: Apicultor.

Col·laboradors i Agraïments

Enriqueta Muntané: Ex-responsable d'Agroturisme a la Unió de Pagesos. Propietaria d'un agroturisme al Priorat. Coneixença de la seva experiència.

Eva Moré i Palos: Enginyera agrònoma. Tècnica del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya. Experta en Plantes Aromàtiques i Medicinals

Tècnic responsable d'**Agroturisme** de la Unió de Pagesos

Aina Calafat: Gerent del Consell Regulador d'agricultura ecològica de les Illes Balears

Professors col·laboradors i experts

Enric Mendizábal: Professor de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona. Decisió del tema del projecte.

Jaume Hidalgo: Tècnic de medi ambient de la Diputació de Girona. Presentació de la idea de Parc Rural a la Vall

Giovanni Pardini: Geòleg i Geoquímic ambiental. Professor de la Universitat de Girona

Jaume Alemany i Agulló: Químic. Professor de la Universitat de Girona

Emili del Pozo: Geògraf. Especialista en SIG

Carles Roqué: Geòleg i professor de la Universitat de Girona

Rafel Lluçà: Geògraf i professor de la Universitat de Girona

Pep Gesti: Botànic i professor de la Universitat de Girona.

Albert Ruhí: Biòleg i President de l'ateneu juvenil, cultural i naturalista de Girona

Joan Barceló: Geògraf i Meteoròleg

Lluís Vilar: Botànic i professor de la Universitat de Girona.

Entitats de la Vall de Llémèna

Narcís Canadell: Ateneu de la Vall del Llémèna. Coneixença de la Vall

President **Federació de caçadors** Coneixença de la Vall.

Sonia Guerrero: Tècnica ajuntament de Sant Gregori. Coneixença de la Vall i facilitació d'informació

Administrativa de **l'Ajuntament de Sant Esteve de Llémèna**. Coneixença de la Vall

Administrativa de **l'Ajuntament de Canet d'Adri**. Coneixença de la Vall

Col·laboradors i Agraïments

Administratius de **l'Ajuntament de Sant Martí de Llémena**. Coneixença de la Vall

Amics que han col·laborat

David Colomar
Lolita Vilavert
Enric Cortiñas
Maria Costa
Estel i Pere Rovirola
Joel Ferrer
Aleix Pagès
Silvia

Agraïm el suport i la col·laboració que ens han donat en tot moment les nostres famílies.